

Gál Elemér

A szeretet vár valahol

válogatás a szerző kisprózáiból

Gál Elemér

A szeretet vár valahol

Bródy Sándor Könyvtár

Bródy Sándor Könyvtár

Gál Elemér

A szeretet vár valahol

válogatás a szerző kisprózáiból

Bródy Sándor Könyvtár

Válogatta és szerkesztette:
Murawski Magdolna és Gál Elemérné

Megköszönjük Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata
Kulturális Bizottságának,
hogy a könyv megjelenését támogatták.

ISBN 978-963-06-8234-3

Megjelent 2009. évben
a Segít a Város Alapítvány gondozásában, Egerben
Felelős kiadó: Mandák Attila

A borítót Simon András grafikusművész Kincskereső című
munkájának alkalmazásával és Fejér István fotóinak felhasználásával
tervezte Hanuszik Csaba.

A kötetet Simon András rajzai díszítik.

© Gál Elemérné

Nyomdai munkálatok:
Eger 91 Kft – Tel.: 36/788-737

„csak szeretet épít tartós falakat, hogy őrzője legyen
léleknek, szellemnek; unokáknak is emel majd ilyen hajlékot.”

Gál Elemér: Héthavas (525. oldal)

Gál Elemér

Bródy Sándor Könyvtár

Egy csöpp Erdély

(Előszó helyett)

Erdélyinek lenni nem pusztán életrajzi adat vagy származási hely. Élethivatás, örök hűség és odatartozás, ahová a Jóisten rendelte határok és hagyományok őrzőjének, egy ősi kultúra letéteményesének. Erdélyinek lenni titok, különbözőség, mégis furcsa vágyak által vezetve lenni, hogy az egységes magyar kultúra szerves részeként mutathasson fel az ember valamit, amit az ősi zászlók és címerek, valamint a népművészet olyan egyszerű spontaneitással fejez ki évezredek óta.

Az Erdélyt elhagyni kényszerülő ember sorsa még több titkot hordoz magában. Elüzetni vagy önként venni a vándorbotot szinte mindegy, ha egyszer nem tartózkodhat többé a neki rendelt helyen, amelyet soha nem tud kitépni a szívéből, mert lelke egy darabját hagyta ott az otthon maradottaknál, és onnantól fogva ez a nosztalgia határozza meg életérzését. Majd' mindegy, hol él, ha a hegyeit és pompás fenyveseit otthon hagyta és nem szívhatja be azok illatát. Helyette valamelyik távoli város poros levegőjével kell beérje, de nem pöröl emiatt, hiszen ő maga lett a szabadság vándora. Azé a szabadságé, amely minden magyar természetes igénye, rendes életérzése, mindennapi kenyere. Azé a szabadságé, mely genetikailag kódolt mindannyiunkban, és amelyről éppen ezért nem mondhatunk le, bárhová vessen is a sorsunk. Jóban-rosszban velünk marad, mint egy titkos eskü, és a legváratlanabb pillanatokban hallatja hangját, titokzatos zengéssel, templomi, érces zúgással vagy a távoli hegyek fenséges morájával, az erdők pára-sóhajával.

Gál Elemér Eger vándor-polgáraként élte le élete utolsó, meghatározó szakaszát. A hely is felvállalta őt, ahogyan ő vállalta a sorsközösséget a történelmi várossal, a hazafiság jelképvárosával. Jelentős tanári pályát hagyott maga mögött, hogy az újságírás töredelmes kenyerére cserélje. Ez Egerben különösen nehéz út, ha az ember nem adja fel igényeit és ideáljait, hanem azokhoz hűen él. Az erdélyiség titokzatossága lengte körül, amiről senki nem beszélt, mégis tudható volt és minden mozdulatából kiérezhető. Volt valami sorsközösség ebben, amiről egyikünk se szólt, egyetlen beszélgetésünk során sem. Trianon átka ült rajtunk, mely egy durva mozdulattal tépte darabokra az egykor európai nagyhatalom Magyarországot és szórta szét a szélrózsa minden irányában az utódállam által meg nem tűrt magyarságot s a szabadság hitvallóit. Ha szóltunk, Erdély is szólalt bennünk, ha mozdultunk, velünk mozdult az a nép és az a kultúra, amely utunkra bocsátott bennünket, a határ ellenkező oldaláról, ám egységesítve, immáron véglegesen azt a kétfajta miliőt, amely még a születésünk előtt eldönti hovatartozásunkat.

Gál Elemér úgy távozott közülünk, hogy élete regényét még megírhatta, ám ránk hagyományozta a mindennapok morzsáit, kisebb prózai műveit is, amelyek egy része megjelent, közismertté vált, míg mások töredékben maradtak vagy nem érték meg a végleges kidolgozást. Úgy forgatjuk őket, mint félbehagyott leveleket, üzenetnek szánt, ám be nem fejezett írásokat, hogy nem tehetjük félre és nem hagyhatjuk ismeretlenül őket, mert általuk a szerző még üzent az utókornak. Ezeket az üzeneteket tartalmazza ez a kis kötet, hogy általa is társaloghassunk még kissé néhai kollégánkkal, barátunkkal, a könyv illatos ajándéka révén, ha kedvünk tartja és rohanó korunk időmorzsái megengedik.

Gál Elemér egyaránt hajlott a szatirikus ábrázolásra és a jókedvű mesemondásra. Erdélyből indult, ahol a férfiak fafaragó bicskával a kezükben születnek, és amelyet jókedvűen forgatnak életük során, hogy közben jellegzetes humorral meséljenek az élet dolgairól, kicsinyekről és nagyokról egyaránt. Az író szeme folyton figyel, talán még a halálos ágyán sem pihen, hogy magával vihessen impressziókat, élményeket, keserű, víg vagy keserédes tapasztalatokat, hogy földi létén túl a Mindenhatónak is elmondhasson egy-egy történetet, ha majd erre szólítja. Az élet apró dolgaira oly kevesen figyelnek. A mai kor embere különösen nem, hiszen minden mellett elrohan, másokat szinte észre se vesz, mert hajtja a végzetes örvény, a letűnőben lévő korok ideges feszültsége. Gál Elemér csendes mesemondóként mégis megállít bennünket egy-egy pillanatra, hogy ne feledjük: az élet alapjában ilyen apró mozzanatokból áll, a modern élet pedig minden olcsó rongyrazása és örökös csörtetése mellett is szemlélhető humorosan. Félretéve a már-már köznapi agresz-sziót, ezt a modernkori tébolyt.

Meséiben hazalátogat azon mesék földjére, ahol király-lányok és sárkányok, tündérek és táltosok élnek. Köznapi témáiban ezen mesék világából táplálkozva csillantja fel mindazt a szépséget, amelyet zseniálisan ábrázol a *Molekulák szerelme* vagy *A papucs kilyukadt* című novelláiban. Naplótöredékei, filozofikus írásai már a távozóban lévő ember töprengései az élet értelme és küldetése fölött. A lélek ajándékaról elmélkedve érdekes következtetésekre jut, érinti a kérdést, hogy az emberi lélek voltaképpen a Mindenható szent lelkének egy darabja, jóllehet teljességgel nem adja át ezt a tudást az olvasóknak. Az elmélkedés lehetősége mindenki számára nyitva áll, hogy továbbgondolja ezt a hihetetlennek tűnő eszmét, mely sokakat megtorpanásra készíthetne, ha

felfognák ennek szakrális voltát és nem igyekeznének akkora hévvel ártani embertársaiknak azon túl. A *Lelkünk lelke* ennek a gondolatnak a jegyében állít meg bennünket, akik Gál Elemér kisprózáját olvassuk.

Katonai, hadi témájú írásai, túl az életnek ezen a kegyetlen oldalán, valami emberire hívják fel a figyelmet, mint a *Lovasok a temetőben*, *A katonák ébredése* vagy a *Nem látott arcokat* c. műveiben. Az előbbiben a ló értelmesebbnek és morálisabb lénynak tűnik, de a kegyetlen diktátúra parancsszava becsapja őket is, az ember leghűségesebb társait, kijátszva természetes visszahőkölésüket az emberi tetemeken való átgázolás bűnétől, az idomítás szabályai szerint. Talán bennünket, embereket is ugyanennek az idomító technikának az alkalmazásával tör meg, hogy aztán odadobjon a globális törtetés kényére-kedvére. A *szeretnek nincsen szava* egy fény sugar felcsillanása és mindennapi életünk, a zsúfolt buszokon való közlekedés ritka, kedves pillanata, akár egy gyorsfelvétel. A *kertész virágai* már túlmutat ezen, ahogyan a *Tolvaj a templomban* gondolatmenete is, hogy aztán mindez feloldódik a szülőföld iránti végtelen szeretetben, mely voltaképpen a szeretet himnusza. A *Magyar fák*, *A fenyők meséje* ezt a különleges érzést hagyományozzák ránk, hogy a nem született erdélyi is megtudja, ráérezhessen ennek a zamátára. Az egriségről szóló elmélkedés tiszteletadás a választott lakóhely előtt, ám a valódi üzenetek egyértelműen a valódi szülőhelytől, önmagába visszatérve, annak visszhangjaként szólalnak meg Gál Elemér kései üzeneteiben. Egy csöpp Erdély, mint a cseppben a tenger, tenyerünkön csillogva visszavillantja huncutkás, székelyes mosolyát, egy viszont-mosolyt várva, semmi mást.

Murawski Magdolna

Magyar fák

A sorsotok meg van írva. Földbe, kőbe, vízbe és benne az időben, mert valaki tartja kezében a magot, melyből újra-születtek.

Villámok sújtanak, de az üszök mögül kihajt a zöld, vizek árasztanak, de a tenger is elapad és kiemelkedik törzsököd, rengések borítanak föld alá, de más csúcson kinövekedsz újra, és nagy fa leszel megint; dús lomb koronája ül majd ágadon.

Van idő, amikor kevesen vagytok. Pusztákön árván maradt tanúk. S így is emlékeztettek minden arra járót, hogy valamikor itt lombokba takart falu volt, amarra kertes házakkal épült város, de itt maradtok akkor is jelnek, és suttogják a hajladozó ágak, hogy az ősök földjét újra kell szántani, vetni és aratni...

Ma már sokan vagytok. Az elszórt magok szárba szökkenetek, ígéretesen növekvő szép nyár, bükk, tölgy, fenyő lett a magból.

Növekedtetek, szaporodtatok, és erdő lett belőletek.

Most összegyűltetek és várjátok a szelet. A jótékony fuvalatot, hogy vigye el híreteket messzire, jöjjenek az emberek és építkezzenek újra.

Megint eljött az idő, hogy hajlék kell...

Nem pusztulhatsz ki, ágaid levelén írva vagyon, hogy itt élned s halnod kell, lelkes költők írják rá az üzenetet, amit nemzedékek olvasnak el újra könnyezve és ujjongva, hogy itt van benne az üzenet, amelyet te tartasz ezer éveken át frissen, gyümölcsözve és gazdagon.

A pad nem bírta el...

A délutáni kánikulában, a sűrű gesztenyesor alatt idős férfi olvasott. Lehet, hogy már szunyókált is, de mintha összerezett volna, amikor észrevette, hogy nincs már egyedül.

Mellételepedett egy fiú. Farmernadrágja nem volt kiszakadva, sem rojtos, mint ahogy a divat szerint illenék, de azért tett valamit, ami már nagyon divatos. Nem úgy ült, ahogy ez már régóta szokás, amióta a köztéri padokat kitalálták, hanem felpócolta magát a támla élére, rendes emberek szokása ellenére talpas lábát az ülődeszkára tapasztotta, és szemmel láthatóan élvezte a helyzetet, hogy ő egy fejjel magasabban uralkodik a tájon. Az öreg csak ül rendesen a deszkán, és kisebb, mint ő.

A fiú látta, hogy az idős férfi nem törődik vele, ez egy kicsit bosszanthatta, ezért megnyiszogtatta kissé a padot, ami azonnal fel is jajdult, mert beton cövekei nem valami nagy biztonsággal mélyedtek a földbe, meglazultak, mint a beteg fog az ágyban. Illenék már kihúzni.

Innen aztán furcsa párbeszéd alakult ki a padot kínzó fiú és a férfi között. Az egyik cselekedett, a másik hallgatott. A fiú elszántan kezdeményezett.

Beszéd helyett füttyölt is egy kicsit, elég kellemes melódiát csalt elő, de ez nem hatott megnyugtatóan a férfira. Kissé arrébb húzódott, hogy nagyobb tere legyen nyughatatlanul nyüzsgő padtársának, ki tudja, mit fog még kitalálni. Nem volt remény arra, hogy a fiú helyet változtat, és más padot keres magának, mert a rekkenő hőségben már ültek mindenütt, a tikkadt gesztenyelevelek legyezgették az izzó fejeket.

A leleményes fiú azt találta ki, hogy most himbálja magát, hátha ki fogja törni a nyakát. A pad támlát tartó beton karja nem tetsző hangokat hallatott, eresztékeiben recsegett-ropogott, mint amikor valakinek ki akarják tekerni a nyakát, de az a beton és fal alkotmány még ellenállt. Jó szakik csinálták valamikor, de azok már kihaltak, és ezzel a paddal se törődnek nagyon az utódok.

Az öreg erre az inzultusra se válaszolt, csak olvasott tovább, pedig látszott, hogy nyugtalanítja a dolog, hirtelen más oldalra nyitott és belemélyedt az újságba. Nézte a sorokat, olvasott, de nem látta jól a mondatot, mert a fiú most azt találta ki, hogy dobol a pad támláján két kezével, és a ritmust aláfesti talpával a pad ülődeszkáján. Lábának jól kivehető poros nyoma már ott feküdt a deszkán, nem is egy, mintha felvonuló katonák jártak volna itt, egymásba feküdtek a lapos nyomok, mintha a láb tenyerével pofozkodtak volna. Hogy nem veszi észre magán ez a fiatalember, hogy illetlenül viselkedik? Már csak azért is, hogy az időseket bosszantsa, nem arra használja a padot, amire szánták, ő kakasülőnek látja, és a lábát teszi a padra a tisztelt hátsó fele helyett. Hiába, ilyenek ezek a modortalan fiatalok! Felcserélik a hagyományos szerepeket. Feje tetejére állítják a világot. Amire csak támaszkodni kellene háttal, arra ráülnek, és amin ülni kellene, arra rátaposnak, piszkolják, rongálják gátlástalanul. Nem ezt olvasta az újságból, de erre gondolt az öreg.

Ám a fiú, hogy még jeleskedjék ötleteivel, újabb dolgot kezdeményezett. Most kiegyenesedett, felemelkedett éles ülőhelyéből, és egy elég jól hangzó sztepp-ritmust vert ki a padon, két ügyes lába úgy táncolt a vastag, viselt deszkán, akárcsak a színpadon. Meg kell adni, jól csinálja. Az Öreg el is mosolydult magában, ördögadta kölyke, hogy miket tud! Azért jónak látta a hallgatást, nem kell föltétlen szóba elegendni, mert annak

beláthatatlan következményei lehetnének. Valami visszatartotta benne a beolvadást a párbeszédbe. Pedig megérdemelt volna ez a fiú egy kurta dicséretet. És hogy ezt nem kapta meg, látványosabb mutatványba fogott. Akrobatikában tüntette ki magát. Egy szaltóval egyből a pad mögé vetette magát. Talpra esett, megingás nélkül. Hiába, tud ez a fiú. Kár érte, hogy ilyen széllélelt, nem tud mit kezdeni ennyi energiával. Még csak ezután következett a nagy mutatvány. Ráhajolt a karfára, erős kinyújtott tenyerét rámerre a pad éles támlájára, csodálatos, hogy éppen az ő mérete volt, mert acél ujjai átmarkolták a függőlegesen álló támladeszka vastagát, ezután egyenesen kimerített testtel lassan egyensúlyozta magát, és vízszintesen kinyújtott testtel megállt a levegőben szinte rezdületlenül egy pillanatra, mintha most ő parancsolna a levegőnek is, mert még arra se volt szüksége. Aztán csak vett egy nagy levegőt, és akkor próbálkozott újra, mert már a lábai remegtek a vízszintes tartásban, csakhogy a kivénhedt, rozoga pad eresztékeiben már nem bírta a tortúrát, nyekkent egy nagyot.

A gyanútlanul ülő ember, most már félni kezdett. A levegőben érezte a beárnyékoló bajok közeledtét. Csodálta ezt a megviselt, agyonvésett, faragott padot, amelyik még ezt is kibírja. Tornaszer, nyújtó lett a fiú keze alatt. Csak baja ne essék a fiúnak. Ha történik valami, ő nem igen tudna segíteni. Ezért óvatosan felemelkedett ültéből, hogy elmenjen.

Ám ebben a pillanatban, felbillent a pad másik része, ahol a fiú mérte össze erejét az öreg paddal, és a földre huppant a sztornász.

Hiába, a pad ezt már nem bírta elviselni.

A börtönőr fia

A fogoly cellája körül akkora volt a forgalom, hogy az idős börtönőr nem verekedhetett ebben a profitorientált világban az elsőbbségért. Nem akarta kockáztatni makulátlan hírnevét nyugdíj előtt pár hónappal holmi kis tolakodásért.

Egyébként is maga a börtönigazgató várakoztatta meg a sorban állókat.

Miután kijött az elítélt író cellájából, intett a várakozóknak, bemehetnek.

Nyílt titok volt, hogy az író, egy évre azért lett a büntetés-végrehajtási intézet vendége, mert „megrágalmazta” a szocialista párti miniszterelnököt. Persze, mindenki tudta, ő csak azt írta meg az újságban, amit mindenki jól tudott, de egy fiatal és hajlékony demokráciában kétféle mércével is mérik az igazságot.

A törvény szigora nevetségessé vált az író személyisége előtt, ártatlanságához nem fért kétség, ezért megkülönböztetett előnyökben részesült a drága elítélt, aki császárnak érezte magát a börtönben.

Mindenben segített a személyzetnek, aki csak hozzá folyamodott. Nem kért semmit, örült, ha írástudói képességeit nem hagyja parlagon heverni.

Az előírások betartásáról maga a börtönigazgató gondoskodott. Ő volt a legfontosabb személy, aki rendet teremtett az író cellája körül. Szabályos órarend függött a fogva tartott ajtaján, hogy mikor és mennyi ideig járulhatnak az író színe elé kérelmeikkel.

Természetesen nem lehetett akármivel előhozakodni kérés ürügyén, megint csak a belső, szigorú szabályzatnak megfelelően, csak magánügyi dolgokban kereshetik fel a híres író, hogy leveleket, kérelmeket, iskolai dolgozatokat, nyilatkozatokat vagy éppen fenyegető figyelmeztetéseket fogalmazzon meg a jámbor könyörgőnek. Persze, azt mondani se kell, hogy csak szigorúan „megbízható” büntetés-végrehajtási alkalmazott járulhatott a jó tollú író színe elé, akinek aztán egy kukk se jön ki a száján, hogy mi történik itt titokban a nagy hírű intézet berkeiben!

Az öreg börtönőr is kiérdemelte, hogy ez az ártatlanul lecsukott író, remekeljen egy szép fogalmazást a rab golyáról, a hatodik osztályos fia számára, aki bukásra áll fogalmazásból. Mivel ilyen nagy horderejű magánügyről volt szó, ezért figyelmeztető szóbeli utasítást adott a fogalmazáshoz:

– Kedves író úr, aztán nehogy versben írja meg, mint ahogyan azt Tompa Mihály költő úr is tette a maga versében, mert nemigen hinnék el, hogy azt a fiam írta.

– Bízsa csak rám, Gazsi bátyám – nyugtatta meg az író a nyugtalan börtönőrt, és már írta is a lenyűgöző fogalmazást.

Percek múlva a kérelmező kezébe nyomta a remekművet, de a ropogós ezrest nem fogadta el, vegen csak könyvet a fiának.

Csillagos ötöst kapott a fiú a dolgozatra, és még mindennek tetejébe, irodalmi versenyre is küldte a tanára, hogy novellát írjon.

Az író fogva tartását pedig meghosszabbították, azzal az indoklással, hogy a szabad élet feltételei nem garantálnák a biztonságát.

Kitüntetések a szőnyegen

Arra ébredt a puha, selymes szőrű bőrfotelben, hogy finom hangok csilingelnek a fülébe, mintha apró csengettyűket rázogatna valaki. Vagy talán éppen ez ébresztette fel?

Kidörzsöli szeméből a mulékony álmot, de úgy emlékszik, nem is aludt, csak szundított, mert behunyt szemmel is látta, hogy a hajlított lábakon álló nagy üveges szekrény vitrinje nyitva, ahol féltve őrzött emléktárgyai pihennek, gondosan elzárva a külvilágtól, hogy be ne lepje őket a por. Főleg a kitüntetések és érdemrendeket. Nagyon büszke kitüntetéseire, amelyekkel őt a munkásmozgalom veterán hősei közé emelték, tévedésből még a spanyoloktól is kapott egyet, amikor kiderült a melléfogás, nem lett pártfegyelmi belőle, azt válaszolták, jó helyre került, megérdemli az elvtárs. Most ez a legszebb kitüntetés a hosszú vörös, kék, sárga szalagon az arany csillaggal. Az érdemrendeket külügyi szolgálatban kapta maharadsáktól, szultánoktól és olajsejkektől, nem járt ezekhez hangzatos diploma, de a drágakövekkel kirakott rendjel aranyfoglatával egész vagyon. Ezekre csak lopva pislog, titokban örül, de egy kicsit elszégyelli magát, hogy a szovjet elvtársak olyan szerényen aranyozták a kitüntetések, pedig kilószámra kapta őket, évente. Az érmeikkel járó oklevél zengzetes szavaival se lehetett pótolni a vagyonokat érő drágaságokat, amelyek hiányoztak a kardokkal és koszorúkkal ékesített csillagokról. Mindig vörösek voltak, mintha pirultak volna ők is.

Megsimogatja a kedves fotel karját, amelyen lágy és meleg a sima tapintású szarvasbőr bevonat, olyan bársonyosan finom, mintha most is élne a büszke szarvas, amelyet párttitkár korában

ejtett el a gemenci erdőben, a kapitális agancs ott uralkodik a szemközi falon. Díjat is nyert vele a bécsi trófeakiállításán. A fotel is úgy van beállítva, hogy totálképpen láthassa ezt a diadalmas zsákmányt. A világhíres trófea alatt az egész falon, még híresebb vadászpuska gyűjteménye. Súlyos tölgyfakereketben, zöld háttérben a sok felfüggesztett fegyver, de olyan ravasz felsorakoztatásban, mintha éppen most célozna vele egy jó vadász. Még a fegyvert tartó kart, a beszorított könyököt is oda lehet képzelni. A gyakorlott szem látja is. Még a rátapadó ujjat is, ahogy a ravaszt meghúzza. Csak a célpont hiányzik, az most a semmibe vész. Nincs konkrét valami, amire löni kell. Szünetel a vadászat. A fegyverek hallgatnak, a vadász nyugdíjba vonult, csak emlékezik olykor.

Talán csak most ébredt fel igazán és tért magához, amikor látja, hogy kis unoka ül a süppedő perzsán, amely beteríti az egész nagyszobát, amely inkább lovagteremnek illene a fegyverektől, kardoktól, régi és új pisztolyoktól, még olyan is van, amelyiket Rózsa Sándor használt, de szerencsére az unoka nem betyár pisztolyt akasztott le a szegről, hanem kitűntetésekkel játszik.

Közben arra gondol, milyen okosan járt el, amikor ennek a hatalmas üveges szekrénynek a másik vitrinjét golyóálló üvegből csináltatta titoktartó külföldi szakemberrel, és ott helyezte el a vagyontárgyat képező ékköves érdemrendeket, diplomáciai küldetések jutalmát. Ide már nem érnek el a kis unoka ujjai. Láthatatlan gombnyomásra nyílik az üvegajtó, annak is titkos kódja van, de az unoka még kicsi ehhez. Fel kell hogy nőjön hozzá. Ő még játszik azzal, amit a felnőtt komolyan vesz. Kitüntetés, ami mögött kemény munka volt, az neki csak játék. Figyeli, mire megy ki ez a játék.

Először arra gondolt, bele kellene avatkoznia unokája kegyeletsértő játszadozásába, az mégiscsak sok, hogy egy megbecsült munkásmozgalmi veterán, aki példaképpül szolgált a munkáshatalom előtt, az most tétlenül nézze, hogyan játszik egy unoka a Vörös Csillag Érdemrend első fokozatával. Nem is tudja miért, de nem akadályozta meg.

Unokája, mintha jelen se volna a nagyapa, rakosgatta szépen sorjában az érmeket és beszélt is hozzájuk:

- Te szép nagy érem vagy. Te itt fogsz állni elől! Te kicsi vagy, neked a végén a helyed!... te vörös zászló vagy, rád nincs szükség. Kimentél a divatból...

Erre már jobban kezdett figyelni a nagyapa és csak hallgatott. Folyt tovább a kis hadvezér kommandírozása:

- Mi az? Te nem akarsz a helyeden maradni, ahová tettelek? Adok én neked, alattomos törtető! Ki veled a sorból!... Neked rémségesen nagy a hasad! Elrontod vele az összképet, téged is kiszuperállak!... Nahát, még játszani se lehet veletek? Nagyapa! Hozzál még ide azokból az érmekből!

És ő, a nagyapa, felállt, odament a vitrinhez, és hozott még egy marék kitüntetést. Ujjai elgyengültek, már nem tudták marokba szorítani az érmeket, és kiengedte a kezéből. Puhán koppantak a tömött perzsán. Nem értette, mi volt az az erő, de még inkább az a gyengeség, hogy ellenkezés nélkül hozta a kitüntetéseit, még nagyobb megdöbbenésére, kihullatta őket a markából. Mintha nagyon belefáradt volna egyszerre a nyolcvanadik évébe, odatámolgott bőrfoteléhez és elgondolkodott...

Öregségére azt kellett megérnie, hogy játékszer legyenek az érmei?

Eredj a pokolba!

Elkeskenyedett az ördög kedve, úgy érezte, bealkonyul neki. Bizony, szűk lett számára az ösvény, amely a könnyen hajló emberek felé vezetné.

Elszokott az ember a büntől, és ez nagy baj a sátánnak született lelkiségnek. Bajos megrontani valakit, amikor jólét virágozza be a világot. Gyönyörűséges városok épülnek szutykos falvak helyett, templomhoz hasonlítanak az iskolák, de még a színház is, a mozi, a szórakozóhelyek is a boldogságra talált emberiségről szólnak. Nem fér középük az ördög, hogy árkot ásson Isten és ember közé.

Ezért fancsalodott el az ördög.

Ment a szűk, tekervényes, begyepesedett ösvényen, és vele szembe jött egy megfáradt zarándok szerzetes. Kérdezte tőle:

– Merre visz az utad, zarándok?

– A világba – felelte szomorúan, mint akinek teljesen mindegy, merre megy. Folyt belőle a panasz, hogy nem kell már a pap, jó lett mindenki, nincs rá szükség többé. Pap lett az egész világ. Még a kisdedek is jósággal jönnek a világra, nincs senki homlokára írva, hogy eredendő bűnnel született. Ó, bár csak egy kicsi, gonoszka emberrel hozná össze őt a sors, megtérítené azonnal.

– Gyere velem, adok én neked munkát! – ajánlkozott az ördög és vigyorgott.

– Ugyan mit?

– Csináld visszájára, és akkor jó lesz minden! Elkezdheted újra, buzgó hittérítő munkádat. Panaszkodtál, hogy nincs elég gonosz ember. Hát akkor, tégy róla, hogy legyen! Ne azt mondd,

hogy imádd uradat, Istenedet, hanem azt, hogy ne imádd! Ne szeresd felebarátodat. Hazudjál, lopjál, öljél, paráználkodjál, kívánd el a másét, vagyonát, feleségét, mindenét és tanúskodjál hamisan! Meglátod, léssen térítő munkád, hogy beleroskadsz.

– Eredj a pokolba! – mordul rá a szerzetes.

– Onnan jövök, és látod, nem égtem meg! – vigyorgott rá az ismeretlen, de most kikandikált borzos hajából mind a két szarva.

Jobban odanéz a zarándok, és akkor látja, hogy az ördöggel beszél. Nem haragudott meg, inkább kihúzta magát, nem érezte a fáradtságot, jól az ördög szemébe nézett, és felfénylő szavakkal mondta:

– Hát akkor én arra veszem utam, ahonnan te jöttél. Lesz, mit takarítanom utánad!

Csak egy esőernyő

A Szent Bernát ciszterci templomban hallgattuk Bach csodálatos zenéjét, és ahogy Pitti Katalin operaénekesnő hangjához kerestem a megfelelő színhatást a mennyezet freskóin, úgy láttam, csak az oltár körül találok a megfelelő színre. Ott sem leltem rá. Alább már illetlenség lett volna keresgélni a bársonyosan finom női hanghoz az oda illő tárgyi hátteret.

Egy ott felejtett esőernyőt pillantottam meg, amely ott lógott az előttem lévő pad kampóján, ahová a térdeplők akasztják táskájukat. Most ez az esőernyő függött rajta, fegyelmezetten, szótlánul és rendületlenül, mint akinek tilos onnan elmozdulnia.

Gondosan összehajtogatott férfiernyő, amely elárulja, hogy gazdája rendszerető, pedáns ember, mert nem látszik azon egyetlen gyűrődés sem, ahogyan nagy gondossággal összehajtogatták a szárnyakat. Még a rögzítő gomb is szabályosan, kereken néz ki az ezüstös karikából. Jófajta automata esőernyő, amit ha feloldunk kötelékeiből, és rányomunk egyet a markolat gombjára, tompa burranással nyílnak szét a szárnyas fémkarok, hogy kupolát borítsanak a fejünk fölé. Éppen ez a különös, hogy egy ilyen féltett és hasznos esernyőt itt felejtett a gazdája.

Hanem ennél csodálatosabb, hogy nem vette el onnan senki. Templomban nem szokás lopni. Ide azért sem látogatnak el a tolvajok, mert Isten szeme mindent lát és a Mindentudó előtt a bűnöket is be kellene vallani.

Azért mégiscsak elvihette volna valaki, azzal a becsületes szándékkal, hogy leadja a sekrestyében, majd kihirdetik a szószékről, hogy az itt felejtett ernyőt átvehetik, amíg a templom

nyitva van. Ez azonban nem következett be, mert azóta is itt lóg ez az esőernyő illedelmesen, szépen, talán egy kicsit szomorúan is, hogy kezd porosodni.

Csak most veszem észre, hogy a súlyelosztás következtében kissé ferdén áll, ami csak a szemünknek ferde, a fizikai törvény szerint ott van egy láthatatlan egyenes vonal, amely érzékelteti az erő vonalának függőleges irányát, amelytől balra dől az ernyő. Nemcsak ez a képzeletbeli erővonal egyenes, hanem az emberi becsület is, amely ott tartja függve az esőernyőt napok óta.

Lehetséges ugyan, hogy maholnap eszébe jut gazdájának, hogy elveszett holmija után nézzen, de az is előfordulhat, hogy már nem jöhet érte soha, és akkor örökre ott marad az elárvult ernyő, ha valaki gondjaiba nem veszi.

Mégis, amíg ott csüng ez az esőernyő, a maga fekete, porosodó színében, addig jelképe lesz annak is, hogy az emberek tisztelik a magántulajdon szentségét még egy elveszett tárgyon is, mert tudják, hogy akkor sem az övék, ha rátalálnak, és az elvesztése mindenkinek fáj, akiben él a becsület, hiszen vele is megtörténhet egyszer.

Ez a kis esőernyő azon a kis kampós szegen úgy is függhetne, mint Krisztus a keresztfán, de mégsem hasonlítható hozzá, mert a becsületet még nem feszítették keresztre. Addig marad a szögön ez az elhagyatott ernyő, amíg valakire vár. Még akkor is, ha nem jön érte a tulajdonos. Viszont marad a becsület... És marad az emberi arányok fölé emelkedő egyházi zene is, amely Pitti Katalin operaénekesnő varázslatosan szép hangjával betölti az egész templomot föl a mennyezetig, hogy énekhanga is örökdjön a tiszta erkölcs fölött.

Az Elba mentén

Gyönyörűséges május volt, tele fényvel és virággal a fákon. Fehérek, lilák, vörösek és kékek. Minden szín összegyűlt ezen a tavaszon, hogy ünnepeljenek.

Csak az Elba menti kertek nem nyitottak elég virágot ezen a májuson. Harcok marták fel az ágyások puha földjét, légvédelmi ágyúk terpeszkedtek ott, ahol a tulipánok és nárciszok akartak virágot hajtani, hogy a felkelő napra nézzenek.

A győzelem napján megsebzett, szomorú város volt, az Elba partján, Torgau. Mintha kímélte volna a háború, csak a fontosabb épületeket érte támadás. Sok ház épen maradt, ide jöttek győzelmet ünnepelni az amerikai és orosz katonák.

Sapkák repültek a forró égre, géppisztolyok sorozata vegyült a harmonikaszó és a dalos ordibálás boldog hangzavarába. Egyszerre beszélt, kiabált, énekelt mindenki és megértették egymást. Sokan már nem is tudták, mit tegyenek jókedvükben. Nevadai legények keveredtek doni kozákokkal, feketék kirgizekkel, félvér indiánok büszke tartású grúz lovasokkal. A más-más színű arcokról csak a szemek sugároztak közös fényt. Ez a ragyogás minden nyelven beszélt. Olyan volt ez a kavarodás, mint egy nagyvásár, ahol mindenki egyenlő, ha pénze van. Itt ma nem a pénz tette gazdaggá különböző nemzetek fiait, hanem a közös győzelem mámore. A torkokból kiszabaduló hangok, a nevető arcok, a fénylő szemek egymáshoz szóltak, az öröm közös nyelvet teremtett, mindenki értette a másikat, mert csak egyet akartak kifejezni, hogy győztek és nincs már gyűlölködés, csak béke – az egész világon.

Kimozdult a pincékből, rejtekhelyek mélyéről a legyőzött város népe is, de nem vegyült el az ünneplők sokaságában, hanem asszonyok, lányok, gyermekek, öregek és félkatonai ruhás fiatalok feltúrt zubbonyujjakkal a romokat takarítják, a kertekben ültetnek, a házakat javítják. Nekik annyi az ünnep, hogy elvonult fejük fölül az idegtépő háború borzalma. Csak akkor áll meg kezükben a szerszám, amikor hosszú sorokban hadifoglyokat kísérek erős fedezet alatt. Odanéznek, arcokat keresnek, hátha ott menetel köztük valamelyik hozzátartozó vagy ismerős. A német foglyok tekintete is keres ismerőst a civilek közt; ha nem is talál, akkor is küldenek egy búcsúzómosolyt az itthon maradóknak. Ennyit visznek magukkal a hazából.

A romos utcákon mindenütt dolgoznak, amerikai járőr kocsik cirkálnak, terepjáró dzsipjeikről a fehér sisakos katonák élelmiszerdobozokat, csokoládét, cigarettát dobálnak a romeltakarítók közé. A büszke német csak akkor veszi fel a földről, amikor a terepjáró már elporzott.

A járőr kocsit megáll egy furcsaság előtt. Nem mindennapi látvány. A bankot telitalálat érte és a bomba egy páncélszekrényt tett ki az utcára. Ezt kerülgetik a száguldozó járművek. Nem nyúlna hozzá senki, mert nem tudják pontosan, kié a páncélszekrény. Hátha hadizsákmány. A helybeliek annyit tudnak, hogy az már nem az övék.

Már elég sokan összeverődtek a páncélszekrény körül és kíváncsian találgatják, katonák és civilek, vajon mi lehet benne?

A járőrparancsnok képviseli a hatalmat, kiszáll a kocsiból, és ő is figyel, mi történik.

Egy jó kedélyű orosz mutogat, hogy ki kellene nyitni. Többen próbálkoznak eredménytelenül, míg elő nem kerül egy meghatározhatatlan külsejű alak, és ahogy szakértelemmel

tapogatja a fogantyút, meglátszik rajta, hogy szakember. Belső zsebébe nyúl és előhúzza egy finom, hajtűszerű acélszálat. Az arcokon megbocsátó mosoly suhan át, hogy ez a kellék megmaradt egy világháború után. Az úriembert egyáltalán nem zavarja a róla kialakult vélemény, munkához lát. A szálat bedugja a zár nyílásán, fülét odatapasztja, közben forgatja, finoman húzogatja a hajlékony fémszálat és hirtelen egy kattánást hallatszik. Kész. Elegánsan fordít egyet a fogantyún, és a mázsás páncélajtó kitarul...

Nincs benne semmi, csak egy makulátlan, fehér papír.

Csalódott moraj hullámszik végig a bábéskodók társágán, többen már lemondóan mennek a dolgukra, de azért maradt ott néhány katona meg civil, akinek kérdőjel az a bent felejtett papír. Nincsen ráírva semmi. Vajon miért? Hátha ez is üzenet, hogy írjanak rá valamit.

Az amerikai járőrparancsnok gondol egyet, kikapja ingezsebéből a tollat, és nagy lendülettel írja rá:

– Peace! – mosolyogva adja át irónját a mellette álló franciának.

– Paix! – lelkesedik a francia és átadja az írás jogát az oroszoknak. Látja az orosz, hogy mindannyian csak rövid szavakat vetnek oda, hát ő sem akar többet tudni, csak egy szót:

– Mir! – kiáltja boldogan, és hahotázva adja tovább a stafétabotot a zsidó munkaszolgálatosnak, aki nagyon közel hajol, és könnyes áhítattal rója ékes betűkkel:

– Salom!

– Pace! – kanyarintja oda az olasz.

– Béke! – sóhajt egyet a magyar.

– Frieden! – szótagolja a német.

– Pax! – mintha áldást ejtene ki ajkán a pap.

Ezzel befejezik az írást, a tömör páncélajtó rácsukódik a helyére, a kasszaőr, aki már nem szégyelli mesteréjét, bezárja hajtűjével a bombabiztos vasszekrényt, és az áll a törmelék tetején, őrizve az üzenetet.

A tábornok

Vitték a bitó alá. Már megbékélt önmagával és a világgal. Tudta, sorsa megpecsételődött és minden elvégzettetett Isten rendelése szerint.

Nem lázadozott, csakhogy vitték a szekéren, még a lánc csörgött a kezén és a lábán, amikor a kerék döccent a kövön, és ez a hívatlan csörrenés eszébe juttatott valamit.

Egy honvéd arca jelent meg előtte. Ketten voltak az utolsó nagy csata színhelyén, ahol még utoljára győztek. Akkor azt hitték a szabadságharc hadra kelt honvédei, hogy ezt a győzelmet már nem lehet elvenni és meghozza a szabadságot.

Ez a honvéd haldoklott, és megszorította tábornoka kezét. Azt mondta:

– Tábornok úr, most már tudom, hogy győztünk, amit csak Önnek köszönhetünk. Jól tudta, hová kell állítani az ágyúkat, bennünket is, még azt is, hogy sokan elesünk, de győzni fogunk. Én, látja nem estem el, csak meghalok. De boldog vagyok, hogy ilyen tábornokom van. Láthatja, a zászló itt van, de még engedje egy pillanatra, hogy magamhoz szorítsam, ide a szívemhez közel, ahol a sebet kaptam. Egy kicsit véres, de bocsássa meg ezt nekem tábornok úr, ez az én vérem, nekem nagyon kedves, ezzel folyik el az életem is, majd kitisztul a zászló, lemossa valaki. Tábornok úr, boldog vagyok, hogy teljesítettem a parancsát. A zászlót nem hagytam el. Most átadom. Itt van mellettem, csak a rojtját fogom, nincs erőm felemelni, vigye tábornok úr, és amikor Kossuth Lajos a mellére tűzi a kitüntetést, gondoljon rám is, hogy azt az arany

érmét én akartam a tábornok úr mellére tűzni. Én, az egyszerű honvéd.

– Mi a neved fiam? – kérdezte a tábornok.

– Az én nevem, nem mondana semmit, sok olyan nevű van a seregben, mint én, csak arra emlékeznek, hogy még nem vagyok húszéves...

– Azért akarom tudni a neved – kérlelte a tábornok.

– Nem az a fontos, a kitüntetés a fontos, amit a tábornok úr, mellére tűznek...

– Fiam, fordulhat úgy is a kocka, hogy felakasztanak érte – mondta akkor sötéten a tábornok.

– Az még nagyobb kitüntetés lesz tábornok úr. Akkor egy nemzet fogja Önt gyászolni és emlékezni a nevére, amíg le nem borulnak az Ön szent neve előtt. Az nagyobb kitüntetés lesz a fénylő aranynál, mert évszázadok múlva is ott fog ragyogni az Ön neve a történelem dicső lapjain, még az iskolákban is fogják tanítani...

– Ott lesz a te neved is fiam, csak mondd ki már!

– Az én nevem csak annyi, hogy honvéd és nagyon sokan vagyunk tábornok úr, az Ön katonái, akik halálba is mennek Önért.

– Nem értem fiam, hanem a hazánkért.

– Nekünk Ön jelenti a hazát, mert mindig megmutatta, merre az ellenség és sohasem tévedett. Ön nélkül nem tudtuk volna, merre kell fordítani a fegyvert. Csak ön tudta ezt. Ezért hallgattunk magára. Az Ön tudása, feje nélkül elvesztettünk volna a csatát.

– Hátha elveszítem a következőt.

– Egy csatát még elveszíthet, de a háborút megnyerik sok év múlva azok, akik Önre fognak emlékezni.

– És ha mégis bitón végzem?

– Akkor Ön lesz az új Megváltónk a kereszten. Ilyen embert csak a gyűlölt ellenség, a gyáva, aki fél, az tud felakasztani.

... Ezek a szavak jutottak eszébe, és amíg végig gondolta ezeket, nyakán volt a kötél.

... És amikor megszorult a kötél, már nem kapott levegőt, még volt egy pillanat, hogy keresztnek érezze a bitót.

A szeretet mindenkire vár valahol

Az egyik házba, Egerben, nem a karácsonyfát hozó angyal csepengetett be az ajtón, hanem a fekete angyal, hogy elvigyen egy édesanyát az éj sötétjében.

A másodikos kisfiú számára az idei szép havas, fehér karácsony nagyon szomorú napokat hozott. Megírta a számítógépen a levelet az angyalnak, s az ott is maradt, nem jutott el a címzetthez.

Nem volt kedve semmihez, hiába jöttek a rokonok, az édesapa hiába simogatta meg buksi fejcskáját, nem vigasztalta semmi. Az áhított legó sem kellett már, minden évke karácsonyi ajándékát odaadta volna, csak feküdne ott az ágyban az ő édesanyja. Az sem baj, ha betegen fekszik, nem készít reggelit, nem készíti el a tízórait az iskolába, nem vasalja ki a tiszta inget, csak legyen ott és lássa, hogy van neki édesanyja. De a halállal nem lehet alkudozni, az nem kérdez semmit az emberektől, az akkor jön, amikor akar.

Az első nap az iskolában nagyon nehéz volt. Eleinte olyan szemek meredtek rá, akik nem tudták, mit is mondjanak neki. Aztán bejött Gyöngyike, a tanító néni, és mintha nem is látta volna a többi gyermeket, egyenesen feléje ment, hozzáhajolt és mind a két karjával magához ölelte szorosán, de gyöngéden....és a kisfiú úgy érezte, pont olyan meleg a tanító néni teste, mint az édesanyjáié. Még ahogy megsimogatja a fejét, az is olyan, mint az édesanyjáié.

Aztán a gyerekek is megölelték a kisfiút, bár nem szorították magukhoz, de jószág volt a suta kézmozdulatokban.

A szünetben más osztályokból is jöttek a tanító nénik és megsimogatták a fejét, mondtak egy pár jóleső kedves szót. Mikor délben jött a nagymamája érte, már nem könnyezett.

Úgy érezte, sok édesanya van ebben az iskolában.

Aztán hazamenet figyelte az arcokat, hogyan néznek rá az emberek. Meglepetten tapasztalta, hogy minden szempár mosolyogva néz le rá, mintha simogatásukat küldenék, pedig az arcukra nem gyűl mosoly.

Mindenütt ott van, a legváratlanabb helyeken is ott vár a szeretet, csak észre kell venni.

A szem csak néz, de a lélek lát is

Lélekkel nézni valamit, egészen más képet kapunk. A szem anyagosságában érzékeli a valóságot, ellenben a formák és színek lelki rezdülésre rendszereződnek a szemlélő tudatban.

Ezért mondanám, hogy a szemek csak néznek, de a lélek lát is. Vagyis, az a kép, ami kialakul tudatunkban a látványról, azt lelkünk dolgozza olyanná, amilyennek látjuk azt a kis szeletkét a valóságból.

Hangulatomtól függően látom színesnek vagy szürkének a várost, de az is megeshet, hogy éppen rosszkedvű napomból is kizökkent a szép látványa, ha valami olyat látok, ami belső értékrendembe illik, vagy éppen azt erősíti meg.

Mindig és mindenben keressük a belső értékeinkkel találkozó valóságot, amelyben csak egy szikrányit akarunk észrevenni, hogy a lelkünkben ápolt szépség eszményével találkozzék. És ekkor boldognak érezzük magunkat. Mai szóval élve, működik a boldogsághormon, és az ember megtalálja megillető helyét szűkebb és tágabb környezetében.

Bármennyire is boncolható anyag a boldogsághormon, kiteríthető és mikroszkóp alatt is vizsgálható, csak hogy benne éppen a boldogságérzet tartalmát nem tudják anyagszerűen kimutatni, mint a metszet sejtjeit a tárgylencsén. Magát a boldogságot csak elmúlt lelki jelenségként vizsgálhatjuk, és ami még különösebb, emlékezetünkre hagyatkozva, ami még szubjektívebbé teszi a vizsgálat tárgyilagosságát. Végül is, valamilyen rejtélyes titokká válik, senki sem tud véglegesen megnyugtató bizonyítékkal szolgálni a tudománynak. Nem marad más hátra, mint a jelennek vélt boldogságérzéssel úgy

foglalkozzunk, mintha jelen volna mindig, és úgy tartjuk kezünkben, mint a vízből kifogott halat. A boldogság jelenné tételét éppen abban valósítjuk meg, hogy megismételjük a boldogságért vívott harcunkat, és nem mondunk le róla, hiába siklik ki a kezünkől és csak egy pillanatra tartjuk ujjaink közt, mi mégis örök boldogságról merünk álmodozni. És hiszünk benne, hogy örökre meg tudjuk tartani. Ha nem itt, akkor a másvilágon. Örökléte akkor is bizonyos.

A szem még csak néz és fényképez, de a lélek rendezí látható képpé, amit a szem felfogott.

A világot látni, benne az emberrel is csak lelki szemmel lehet, ez az igazi kép, amely maradandó emlék, tanulság vagy éppen örök érték a látó számára.

A lélekkel látott világ éppen olyan, mint amikor természeti szépséget veszünk észre, és felkiáltunk a szépség láttán. Ahogy a magyar nyelv értelmezi, a látásban benne van a néző állásfoglalása, hogy mi az, amit elfogad és magáénak vall a világból.

Akik pedig nyitottak a világ befogadására, azok már csak lélekkel nézik a világot, mindent akarnak látni és tudni, hogy ezáltal lelkileg gazdagodjanak.

A lélekben őrzött világ minősíti magát az embert is a maga kultúrájával, teljes emberségével.

A kulturált ember szeme már nem is néz, hanem egyből lát, szinte válogat a szemlélet tárgyai közt, hogy mire érdemes figyelni és mire nem.

A lélek jelen volt a történelem előtti korok archetípus világában is. Az emberek akkor az örök jelenben éltek, társuk volt a múlt is, amely nem ártó, jótevő szellemként kísérte útjukon, és ez a jelent kísérő múlt volt a második lelkük, akivel barátságban kell élniük.

Az archetípus korszak embere azért hitte, hogy az embernek több lelke is van, mert csodálattal tapasztalta, hogy benne él a jelen a múlttal, őseire emlékezik, ott tartja faragott képüket, naponta beszélget velük, nemcsak eggyel, többel is, de ami igazán zavart okoz, az maga a jelen, az a sok-sok embertárs, akikkel napjait éli. Hogyan fér meg ennyi arc egy lélekben! Hite szerint, ez nem magyarázható másképpen, csak úgy, hogy az elhaltak lelke is benne él, azért álmodik róluk, és néha visszahallja szavukat még munka közben is.

Akkor még nem tudta szétválasztani a múlt és a jelen dolgait, mert nem is volt erre szükség, hiszen jelenbeli folyamatként élt vele a múlt. Amit átélt, és tapasztalt az elhalt társakkal együtt, azt nem tudta felejteni, és mivel naponta előjöttek az emlékek, úgy érezte, tovább élnek vele, csak más formában.

A modern ember, amikor kilép a démonok hitvilágából és megalkotja a lélek-isten fogalmát, akkor már az elhalt túlvilági lények lesznek, és csak emlékekben merülnek fel gondolatban.

Az emberi tudat óriási befogadóképessége teremt olyan helyzetet az archetípus korban, hogy sokszemélyűségnek fogták fel a lelket, mert az elődökről megmaradt emlékképeket, mivel látják őket, nem tudták függetleníteni a személytől azt, amit holta előtt cselekedett. Még jobban bonyolította a helyzetet, hogy az emlékezetben újra fel is lehetett idézni a tetteket, látták az őseket, ami aztán kialakította azt az elfogadható hitet, hogy az ősök tovább élnek, csak be kell kapcsolni az emlékezetet és látjuk is őket. Csak egy kicsit másak, mint élőben.

Az emlékezés újrateremtő mechanizmusa akkoriban isteni csodaként működött.

Ma már tudjuk, hogy a lélek befogadóképessége szinte határtalan, emlékképekben él benne a múlt, a jelen, de még a

nem létező jövő is, és különbséget tudunk tenni a valóságos jelen és a múlt dolgai között, de ugyanakkor elképzelhető világot is rajzolunk a jövőről.

A lélek egyénre jellemző tudatvilág, amelynek nagyságát egyéni képességek és szerzett tulajdonságok határozzák meg.

Jegyezzük meg azonban, hogy a lélek sokkal többet jelent az egyénnél. Benne van az a külső világ, amellyel kapcsolatban van, de ugyanakkor saját lelki személyiségként szünet nélkül változik: halad a teljesebb és tökéletesebb felé. Gyarapodik tudásban, kultúrában, és ennek megfelelően egyre színesebben, több alakban fogja fel a környező világot. Azonban nem áll meg a látottak befogadásánál, hanem a maga számára kiválaszt bizonyos magatartásformákat, amelyek alkalmassá teszik az egyént, hogy ő is minél színesebben, sokrétű megközelítésben értékelje a világot és válaszoljon is rá. Mert az egyénnek véleménye van a világról, valamit kiválaszt belőle, és amit kiválaszt, azzal él. Ez lesz sajátos jellemalkata. A jellemben nyilvánulnak meg az egyént összetevő erkölcsi értékek, amelyek életvitelében vezetnek.

A lélek etikai kategória, amely az embert irányítja cselekedeteiben. Összetett spirituális fogalom, amelyet nem lehet anyagelvű kategóriába sorolni, még kevésbé materialista gondolkodással megközelíteni. A lélek magába rendszerezi az emberi szellem tudását, tapasztalatát, érzékelését a világ összes dolgairól, amit a tudomány, művészet, kultúra, civilizáció, hit, vallás, sport, játék nyújt az ember számára, és hogy ezekkel együtt élve boldoguljon, törvényt alkot magának (vallás, hit, ideológia), amihez szívósan ragaszkodik, mert ebben látja boldogulása zálogát.

A lélek ezért elválaszthatatlan a boldogságkereséstől, az eszmények, törvények, hitek, istenek, érzelmek, ítéletek, döntések, igazságtételek, bűnök és bűnhődések átélésétől.

A lélek mindent átél. Ez a láthatatlan és megfoghatatlan csoda, amelynek létét csak érezzük, de nem foghatjuk meg, ott áll az emberi tettek kezdetétől az utolsó lélegzétvételig az ember oldalán, csak akkor hal meg, amikor megtagadjuk. Aki igaz lelkét tagadja meg, hamis útra tér és belepusztul. Az ember örök halála a lélek megtagadásával kezdődik.

Csodálatos a lélek, hogy a bűnösnek is ad lehetőséget a megtérésre, ott a bizalom a javulásra, a becsületes, tiszta élet felvételére újra. Mint a keresztet, fel lehet venni újra. Még akkor is, ha Golgotára vezet. Ha ezt kívánja el tőlünk — lelkünk parancsa. Mert ez a törvény isteni eredetű.

A dialektikus materializmus marxi tana csak jelenségként tárgyalta a lelket, mintha csak filmfelvevő gép volna, és nem filmrendező. A lélek önálló működését nem ismerte el, leszűkítette a gépiesség szintjére, mintha csak felvevőgép volna, de nem csinál semmit a felvett képpel. Éppen abban rejlik a lélek nagysága, hogy mindent feldolgoz azonnal, amit lát, és keresi a neki megfelelő részeket, hogy egységes képpé alkossa. Olyan képpé, amely eszménykép lesz az ő számára.

A lélek egész, ha fél, akkor sérült. Nem ismer félmegoldásokat, még a kompromisszumos megoldásokban is neheztel a nem kívánt döntésre, és hogy az rossz, azt nem titkolja a lelkiismeret előtt.

Nem magányügy a lélek, mert nagyon sok emberarc van jelen a lélek látómezejében. Kötelesség is származik ebből, hogy ekkora sokaság van jelen lelkünkben. A család, a nemzet, az ország és az egész emberiség. Egyre közelebb kerülünk. A szerelmesek egymást többször látják ugyanabban a szemben.

A jóság lakhelye a lélek. A szellem, a tudás az ész birtoka, de az egésznek a birtokosa a lélek, hogy mire is használjuk fel szellemi tudásunkat.

Az ész (szellemisség): igen és nem.

A lélek: jó és rossz.

Az ész szellemissége és a lélek egyidejűleg működik, egymást segítve és működtetve.

Erdők karácsonya

Volt az erdőnek egy kis fenyője, amelyikre hiába hullott a hó, nem vigasztalta semmi, csak pityergett tovább a szakadó hóesésben.

– Miért sírsz, te kislefnyő? – kérdezte a cinke – amikor mindenki örül a szállingó hópelyheknek?

– Már hogyan sírnék, amikor hallottam, hogy holnap jönnek a favágók és kivágnak. Nem hagyják, hogy nagyra nőjek, és lássam én is egyszer, a magasból, milyen ott lent a kivilágított város? Te már jártál arra, kis cinegemadár?

– Persze, hogy jártam. Most is onnét jövök.

– És az is igaz, hogy miután kivágnak minket, egy ház közepébe állítanak karácsonyfának?

– Persze, hogy igaz, de ne félj, kárpótlásul fel is díszítenek piros almával, arany dióval és feldíszítenek angyalok hajával, ezüst füzérrel, gyémánt koszorúval. Csillagszórót, napot és holdat aggatnak rád, ágaid végére havat hullatnak, és amikor kigyulladnak két karodon a kis gyertyák, olyan leszel, mint a kivilágított égbolt. Ha én fenyő lehetnék, nem is bánám, ha kivágnak, mert egy örömmel többet élhetnék.

– És majd kidobnak a szobából?

– Ki. Miután elszáradsz. Itt is kihalsz, miután elvágják a gyökered és elválasztják talpadat a földtől.

– De én még élni szeretnék, mert még nem örülhettem igazán!

– Azt hiszem, tehetek érted valamit. Beszélek a Százéves Fenyővel, ő biztosan kitalál valamit.

Elrepült a kis cinege, de nemsokára visszazállt egy hajló ágra és izgatottan újságolta:

– Azt mondta a Százéves Fenyő, beszél a városban lakó környezetvédőkkel, a zöldekkel, hogy tegyenek valamit a kislefenyők érdekében.

– És akkor nem fognak engem kivágni?

– Nem. Téged sem, de még egyetlen fenyőt sem!

– És akkor karácsonyfa nélkül maradnak a gyermekek?

– Dehogy maradnak! Erre is találnak megoldást az okos környezetvédők, már össze is dugták fejüket, hogy tanácskozzanak.

Alighogy véget ért a beszélgetés a kislefenyő és a cinegemadár közt, lent a városban már be is fejezték a megbeszélést a környezetvédők, és ki szánon, ki sílécen, hótalpakon, lóháton, kutyaszánon, helikopteren vagy repülőn, de száguldott a zöldek minden épkézláb embere, apraja-nagyja a világ négy égtája felé, amerre tudták, hogy favágók élesítik szerszámaikat a fenyők végzetére.

Aztán ahol rájuk találtak, összeszedtek fejszét, baltát, bárdot, szekercét, fűrész, kézit és motorosat egyaránt, mindent, amivel csak ártani lehet a fenyőknek.

Ahol nem adták szépszerivel, ott elvették erővel, de mondták, csak egy napig, mert ki kell vizsgálni, nincs-e valami hibájuk. A fenyő is élőlény, nem állhatnak neki kínzó eszközökkel. Ha már kivágnák, legyen kíméletes szép halála. Hatottak ezek a szép szavak, és többnyire engedelmesek voltak a marcona favágók.

Egy-egy garázda favágót már a színhelyen értek tetten, amint éppen nekigyürköztek a fenyők gyilkolásához, de azoknak a fülükbe súgták, hogy életveszélyben vannak, hólavina készül a hegyekben, jó lesz idejében elkotródni.

Nem kellett kétszer mondani, szedték a sátorfát és előbb elináltak, mint ahogy érkeztek. Hittek a környezetvédők szavában, mert olyan titokzatos műszereik vannak, amelyek azt is jelzik, ha egy mókus bajuszkáját törli a fák hegyén.

Mire aztán nyugovóra tértek a környezetvédők és a favágók is beletörődtek, hogy másnap indulnak az erdőbe, az éjszaka ráterítette csillagos palástját a havas hegyekre és a kivilágított városra.

Magasból nézték a csillagok, mi történik odalenn, mert úgy látták a holdvilágnál, hogy elindul az erdő.

Mintha csak összebeszéltek volna, minden arra érdemes fenyő, amelyik úgy érezte, megfelel karácsonyfának, elindult valamiféle titokzatos sugallatra, és ment szép gyalogosan a város felé.

Erdőnyi fenyő vonult oda, ahol emberek laktak a sziporkázó fények alatt, és nagyon vigyáztak arra, ne ériék tetten őket, hogy miben settenkednek.

Óvatosak voltak, mert amikor elérték a várost, megvárták, hogy minden kisházban, fényes palotában és felhőkarcolóban is aludjék ki az utolsó fény, és akkor észrevétlenül, zajtalanul belopják magukat a lakásba.

Könnyű volt nekik, mert varázserővel rendelkeztek. Csak legyintettek ágaikkal és az ablakok kitérültek, csukódtak, mintha automatikára állították volna őket.

Hipp-hopp, és bent voltak a szobában. Még azt is megérezték, hol szokott állni a karácsonyfa, melyik sarkában a háznak, és hol találhatóak a karácsonyfadíszek. Halk suttagással szólították őket, és szempillantás alatt karácsonyi díszbe öltöztek a fák.

Reggel nagyot nézett a ház népe! Ilyen gyönyörű karácsonyfát még nem láttak! Ki hozta ide? Ki díszítette fel ilyen

szépen? Az édesanya összecsapta kezét, hogy ilyen álomszép téli fája nem volt a háznak, az édesapa arcára is derült egy mosoly, hogy nem kell vásárolni a piacon, csak nehogy benyújtsa a számlát a titokzatos jótevő! A gyerekek tomboltak, iskolába se akartak menni, mert előbb jött az angyal és azonnal meg akarták gyűjtani a csillagszórókat és a gyertyákat.

Az egész város örült a váratlan ajándéknak, erről beszélgettek munkakezdés előtt a gyári öltözőben, a hivatalokban, a kávézóban, a piacon, a boltosnál, az utcán, a villamoson és autóbuszon, csak hogy meggyőződjenek, nem álmom ez, hanem valóság, ami őket érte karácsony szent napja előtt.

Persze, voltak, akik mosolyogtak magukban, mert markukban tartották a titkot. A környezetvédő zöldek. Mégis, ők örültek a legjobban, hogy sikerült megmenteni millió fenyő életét, amit párórányi emberi örömeért áldoztak volna fel.

Hálából jött el az erdő az emberekhez, hogy a szentestére ne maradjanak karácsonyfa nélkül, és a Kisded is örült a jászolban, hogy a család ünnepén minden lakásban kigyúltak a csillagok a díszes fenyőkön. Azonban, még jobban örült annak a Kisjézus, hogy a túlevelű erdők kis fái a szobákban is éltek, saját lábukon álltak, anélkül, hogy elvágták volna őket a földtől. Szép szálegyenesen álltak, mosolyogtak és lélegeztek boldogan, mint az emberek. Rájuk hasonlítottak.

Soha még ilyen boldogan nem díszítettek emberek karácsonyfát, ahol úgy találták, hiányzik még valami róla. A gyerekek énekelve köszöntötték a kis fát, simogatták, mintha élő tündér volna, égi küldött, aki elviszi hírért a világba, hogy milyen szépen bántak a kis fenyővel.

Ezen a télen, talán azért is ragyogtak szebben a kis karácsonyfák, mert ők is örültek, hogy jószántukból jöttek az

emberek közé, és ez a karácsonyi találkozás – most az egyszer – nem került életükbe.

Aki nagyon figyelmes volt ezen a csendes, áhítatos szent estén, az is hallhatta, hogy a karácsonyfák együtt énekelnek az emberekkel.

Az emberek is tele voltak csodálattal, elfelejtették a goromba szavakat, békésen, szeretettel néztek egymásra, mintha csak most találkoztak volna először az igazi boldogsággal.

Úgy ragyogott, csillogott minden szempár, mintha csak most teremtették volna a világot, és minden annyira tökéletes, hogy nem kell rajta javítani semmit. Maga a béke szállt az emberek közé, a megnyugtató angyali simogatás, amikor minden embert egyszerre érint meg a szeretet, hogy ezen a szentestén ne haragudják senki a másokra.

Úgy érezték, nincs ellensége az embernek, kiszáll a szívekből a gyűlölködés, haragosság, senki se kívánta el a másét, mert mindenki rátalált a maga kincsére, ami csak az övé és nem osztható.

Az emberek homlokára nyugalom simult, eltűntek róla a gonosz szándékok redői, jószág szállt az emberek otthonába, és a szívek megteltek szeretettel, hogy magukhoz öleljék a világot a havas fenyőktől a forró pálmafákig.

Aztán elmúlt a karácsony, és a csoda visszájára fordult, arra ébredtek az emberek, hogy a karácsonyfának csak hült helye maradt a lakásban. Csak díszes ruhájukat vetették le, itt hagyták maguk után a ház lakóinak. Azt nem vitték magukkal, hiszen nem volt az övék.

Csak egy erdész látta, még kora hajnalon, pirkadatkor, hogy a fenyők szép hosszú sorokban visszagyalogtak az erdőbe.

Még nyomot se hagytak maguk után, csak a szeretetet, amely a szívekbe költözött.

Az esernyő bajban

Kitartóan esett az eső, szerencsére jött a busz, és Babraka gondosan összecsucskta esernyőjét, kissé megrázintotta, hogy ne vigyen fel csöpögő vizet az utastérbe, nem akar senkinek kellemetlenkedni, úgy is van elég baj a világon.

Tömve volt a jármű, szorongtak az emberek, nem is lehetett odalátni, kik ülnek, hátha akadna fiatal, aki átadja a helyet. Babraka megállt közepen, fogózkodott a fémrúdon függő bőrfogantyúba, és úgy állapította meg, hogy nem is illenék senkit felszólítani a hely átadására, mindenki jogosult. Vagy nagyon öregek, vagy nagyon fiatalok.

Hiába volt ennyire udvarias, előzékeny Babraka, akadt olyan ember is a buszon, aki nem gondolkodott egy hullámhosszon Babrakával és kezdett kötekedni.

- Uram – szólt Babrakára – nem tudná ezt az esernyőt fölfelé tartani, még kiszúrja vele a cipőmet.

Nem hangzott valami barátságosan ez a figyelmeztetés, ezért jobbnak látta Babraka, ha nem vitatkozik, hanem felfelé fordítja az esernyő hegyét.

Most meg ez nem tetszett a kritikus úrnak és újból kezdi a rendreutasítást.

- Csináljon már valami jobbat azzal az esernyővel! Nem látja, hogy majdnem kifúrja vele a busz tetejét? Még ránk fog csorogni az eső. Lesz akkor mit fizetni!

- Ez már zsebre menő figyelmeztetés volt, bár nagyon meseszerű túlzás, de Babraka törvény- és embertisztelő polgár, mindenkit embernek néz, akinek van joga élni a földön, ezért hallgatott a tanácsra. És újra lefelé fordította.

Viszont ez már egyáltalán nem volt jó választás, mert a kellemetlenkedő úr, más oldalról támadott:

- Miféle ember maga, hallja-e? – vitte fel a hangját és számonkérően nézett Babraka arcába – Hát még most sem veszi észre, hogy útban van az esernyője? Pedig az előbb figyelmeztettem, hogy ne tegyen kárt az emberek vagyonában, most meg a drága öltönyünkre spricceli az esővizet. Ki tudja, mennyire szennyezett és tönkreteszi a ruhánkat.

Babraka mártírnak érezte magát, segélykérően nézett az emberek arcába, de mindenki tanácstalan volt, mintha még féltek volna is a méltatlankodó, kötekedő úriembertől. Ki tudja, milyen köze van az autóbusz-közlekedés előírásaihoz! Nem lenne jó ujjat húzni vele. Ezért hagyták, hogy élje ki magát a kötekedő úr, és elfordították fejüket szegény Babraka segélykérő, szánalmas tekintetétől. Ez annál rosszabb volt, mert a kötekedő újabb erőre kapott és megint a Babraka esernyőjét vette célba:

- Látja, senkinek sincs esernyője. Úriember nem is száll fel nyitott esernyővel a buszba. Maga faragatlan fráter, nincs tekintettel a közlekedő utasokra. Még azt se tudja, hogy kell közlekedni egy esernyővel. Mindenkinek csak bosszúságot okoz vele. Hát nem veszi észre magát, hogy milyen kellemetlen fráter?

- De kérem - szólal meg bocsánatkérően Babraka –, én nem ártok senkinek az esernyőmmel.

- Méghogy nem árt! Persze, hogy nem, ha nem akarja látni! Nézze csak, milyen tócsát árasztott a maga esernyője! Nem is tócsát, hanem egy tavat. Mindjárt idejönnek Balatonból a halak úszkálni, mert itt több lesz a víz, mint a szárazföld. Maga tuskó, nem látja ezt?

– Azt nem az én ernyőm okozta! – védekezett Babraka kétségbeesetten.

– Nem, hát akkor a kié?

Erre legalább tíz esernyő emelkedett a magasba, némán mutogatták az utasok, hogy ők hozták fel a vizet, és nem az igazságtalanul vádolt Babraka. Ez a meggyőző látvány aztán végképp felborította az addig is labilis egyensúlyt, a kellemetlenkedő úriember kikelt magából és toporzékolt:

– Ha már ennyi baj van azzal az esernyővel, dobja ki! – ordította Babraka fülébe.

Valaki azért csendesen megszólalt, de jól hallotta mindenki:

– Más valakit kellene kidobni.

Az esti vándor

Tábortűz mellett ültek, és még tettek a zsarátra, hogy kapjon lángra még egyszer.

Nem voltak álmosak, mert érdekes témáról beszéltek, amit vétek lett volna abbahagyni.

A tanár hallgatott, nem talált okot komolyabb beavatkozásra.

A csillagos égről folyt a szó, végeláthatatlanul barangoltak múltban és jelenben, míg el nem jutottak a Nagy Bumm és a Nagy Reccs-ig. Ezzel aztán belesodrótak a világmindenség keletkezésétől a nagy feketelyukakig.

A pedagógus, aki éppen irodalomtanár volt, még ekkor sem szólt bele, mert pontosan akarta tudni, hogy saját lábukon mennyire jutnak el ezek a fiúk és leányok az univerzum ember-nemjárta útjain. Óvatosan figyelte őket, nehogy gondolataikkal beleütközzenek egy nagy aszteroidába, amelyik végképp előidézné a gondolatlánc elkerülhetetlen katasztrófáját. Nem kellett segíteni, okosan kerülték az útvesztőket égen és földön egyaránt.

Valaki aztán a világeremtéshez nyúlt, és ezzel felkavarta a csillagok porát, amely addig édesdeden tapadt minden égitesthez, ahová tartozott.

Elkezdődött a szavak rakétaháborúja. Pro és kontra. Hol volt Isten, hol nem, vagy amikor volt, akkor is személytelenül, esetleg gáznemű lényként céloztak rá, de olyan sokszor pattant el a neve a lobogó tűz fényénél, hogy a csillagok összehunyorogtak az égen, mindjárt nem lesznek annyian, ahányszor Isten nevét emlegetik odalenn.

A tanár még ekkor sem érezte elérkezettnek az időt a beleszólásra, várta, milyen érvek hangzanak el a teremtés vagy az evolúció mellett, vagy hányan vonulnak fel ellene nagy kardcsörtetéssel. Amikor már elkerülhetetlen, ő is beleavatkozik a maga érveivel.

Döntetlenre állt a dolog, és ekkor váratlanul éppen kérdezték:

– Tanár úr, ön szerint van-e Isten?

– Rossz a kérdés! – figyelmeztetett a tanár. Ezt nem egy ember dönti el, ezért úgy kell kérdezni: hisz-e Istenben. Erre én úgy válaszolok, hogy igen.

Nagyobb lett a csend, és már nem egy-két tücsök ciripelt, hanem hallották a tücsökzenét, amely betöltötte a sötét erdőt. Nem volt félelmetes, minden kis tücsökhang cikázó fényt gyújtott a sötétbe, és a besurranó holdsugár mentén látszottak a felmagasodó fenyőtörzsek. Megannyi egyenes tartású őrszem, hogy vigyázzon a rendre, legyen békéje annak, aki most pihen vagy alszik.

Ők nem aludtak, nagyon is éberek voltak, innen is, onnan is villantak a kérdések, mint a tűzjáték pukkanó csillagai, ahogy a fények keresztezik egymást.

– És nagy baj, ha én nem hiszek Istenben? - kérdezte ijedten az egyik.

– Csak azért baj, mert kevesebbet élsz át a világból, és lélekedben jóval szegényebb leszel – mondta a tanár.

– De én a tudománnyal mindent átveszek a világból.

– Csak ameddig tart a tudományos megismerés határa. Azon túl már csak a hit igazít el minket.

– Mit tegyek, hogy higgyek?

– Figyelj fel arra, amikor nagy bajodban mindenki elhagyott, és bensődben éreztél valamit, mintha jött volna

valaki, és megsúgta, mit tegyél. Ő már az Isten volt maga, aki benned van. Csak fel kell figyelni rá, amikor szól hozzád. És amikor már beszéltek egymással, akkor hiszel. Nem vagy egyedül, bátor szépséggel nézel a világra, mint aki maga is uralkodik fölötte. Ezt Istentől tanuljuk.

- Most is velem az Isten?
- Igen, itt van velünk ebben az erdőben is.
- Itt a tűz körül?
- Persze, hogy itt is.
- Akkor miért nem látjuk?
- Mert lélek, csak tiszta lélek, mint az energia.
- És ő lát minket?
- Persze, hogy lát, de számunkra nem látható.
- És beszél hozzánk?
- Igen, de nem emberi nyelven. Gondolatainkat helyesli, vagy elutasítja. És ezt éreznünk kell, amikor igent mond vagy nemet.
- És nem haragszik Isten azokra, akik tagadják?
- Nem. Mert szereti az embereket, és bízik abban, hogy egyszer mindenki megismeri mérhetetlen jóságát szeretetét. Az emberektől is csak annyit vár, hogy szeressék egymást.
- Isten nélkül nem tudnánk egymást szeretni?
- A példa azt igazolja, hogy nem. Ahol tagadták az Istent és előfordultak tőle, ott azok az államok porba hulltak, ahol a hit útján járnak, ott az emberek boldogulnak. És ahol hit van, ott szeretet, ahol szeretet, ott béke.
- Ahol ma is háborúznak, és gyűlölik egymást az emberek, ott megtagadták az Istent?
- Azok, akik egy másik népre vetették magukat. Aki védekezik, nem bűnös.
- És ha most itt az erdőben megtámadna minket valaki, akkor Isten megvédelmezné bennünket?

A kérdésre ágroppanások válaszoltak, mint amikor a sötét sűrűségből csak hallani lehet a törtető hangját, de az érkezőt még nem.

Öreg pásztoember lépett ki az erdőből. Fehér volt a haja és szakálla, de nem látszott fáradtnak. A tűz világánál köszönt mindenkinek:

– Szép jó estét, adjon Isten! A tanár úrnak is, meg a gyerekeknek is.

Az arca pont olyan jóságos volt, ahogyan a Jóisten néz le az égből, a templomok falfestményeiről. Szeme örült, hogy ennyi jó gyereket lát egy csomóban. Mintha tekintetét legeltetné rajtuk, úgy folytatta:

– Hallottam fél füllel, milyen szépen diskuráltatok. Látom, nem vagytok vajmi vásott gyerkőcök. Okosak vagytok és tanultak. Azért én is mondok néktek valamit. Csak ott van jelen az Isten, ahol szépen beszélnek az emberek. A rosszakat nem szereti, kerüli őket, mert csúnyán szólnak. Amikor magamban vagyok, akkor is szépen szólok a nyájamhoz, a fákhöz, a patak vizéhez, mert akkor velem az Isten is, hogy kísérjen utamon.

– Köszönjük e szép szavakat – mondta a tanár, és mindjárt marasztalta is – Telepedjen le nálunk bátyám, megkínáljuk egy kis sült szalonnával.

– Köszönöm a meghívást, de nem fogadhatom, mert elcsatangolt egy bárány, ihol a szűr alatt, viszem az anyjához, örülni fog az elveszett báránynak. Mit tegyünk, ilyenek vagyunk.

Elment az öreg pásztoember, és hosszan néztek utána. Még akkor is, amikor már nem látszott.

Olyan csönd támadt hirtelen, hogy még a tücsökzene is elhallgatott.

A nagy csendben úgy hallották, valaki jár a fák hegyén.

Himnusz egy fatörzsről

I. Fatörzs a földön

Valamikor terebélyes nagy fa volt. Ma ott fekszik nagy fekete lyukkal az oldalán, mintha szeme volna ma is, és kíváncsian nézne szét a világban, kell-e még valakinek?

Vastag, görbe derekával elesett hősnek látszik, mintha benne volna az utolsó mozdulat hősi kiállásáról. Látszik rajta, hogy nagy időket látott: viharban csak meghajolt, hogy szembeálljon a széllel, esőkben ázott, fagyokban durrogott, golyók lyuggatták, rossz játékba fogott gyerekek törték ágait, de túlélte minden veszedelmet, és fészket raktak karjai közé a madarak. Még öregkorában is otthont adott az énekeseknek, de aztán kiszolgált, és kivágták.

Valaki azonban felfigyelt a kidőlt öreg fára, látta rajta, hogy estében is mond valamit, mint aki sokat látott a világból, ezért úgy gondolta, meg kell hagyni a jövőnek, lássák a kivágott törzsről, hogy milyen volt valamikor.

Ott látjuk fekvé, mindennap elmegyünk mellette, és ha ránézünk, mintha csak aludnék, fekszik nyugodtan pihenve, oldalára dőlve. Télen hóbundában, de tavasszal, amikor leolvad róla a tél fehér ruhája, akkor felébred, megfeketült ruhájáról felszáradnak az esőcseppek, barna színekben sütkeznek a napon, és zöldül előtte a pázsit.

Jó helyet szemelt ki számára valaki, odafektette szépen, mintha csak alvó öreg volna vagy éppen hősi halott, éppen oda a Bazilika mellé a zöld fűre, hogy ott pihenjen és lássa őt az utókor.

Némán is mond, üzen valamit. Mozdulatlanságában is beszél. Mindenkinek más hangon, talán más nyelven, de érzi mindenki, hogy nem hiába fekszik ott ez a kidőlt fatörzs. Él ma is.

Intő példa, megnyugtató bölcsesség, tanulság, meggyőződés, jó tanács, igazságtétel – minden ez a fatörzs, aminek éppen látjuk, de egy biztos, hogy ma is él. Nemcsak körülötte nőnek virágok, hanem valaki gondosan beültet néhány virágot odvas üregeibe, hogy onnan is keljen élet. Intse az embereket, hogy lehullott ágból is támad élet. A fák nem lesznek soha öngyilkosok, csak megölik őket, de mindig újak nőnek...

Gépek között

Már mindent elért az életben, amire vágyott. Szépen berendezett otthona van a régi családi házban, tágas udvarral, garázs, hátul az árnyas gyümölcsös, hintaszék a virágok előtt, a lyukacsos kőkerítés árnyékában zöldellő konyhakert és a másik oldalon nyári konyha két kis műhellyel megtoldva. Ez a boldog nyugdíjas évek gondtalan időtöltésére szolgál.

Felesége, aki máig megőrizte fiatalos szépségét, fáradhatatlanul takarít, port töröl, mert mindennap beugrik valamelyik unoka, ha nem a terepjáróért, akkor egy kis pótlékért. A kiadások biztos- fedezetére, mert csak a két nagyinál állandó a biztos aranyfedezet.

Ő pedig hajnalban, az első rigófütty hallatára, kioson az ágyból, nehogy felébressze minden neszre érzékeny feleségét a másik szobában, csak lábujjhegyen merészkedik ki a fürdőszobába egy gyors hideg zuhanyért. Innen már magától is csendes út vezet ki az udvarra.

Először a virágokat locsolja, egy vízszugárral a fejére is fröccsent, már eléggé meleg sugara van a hajnali napnak, de így nem kell a szalmakalap. Az is ott áll készenlétben a nyári konyha falán, de egy másik a szanetli oszlopára akasztva.

A veteményeskert zöldje is frissen, erőteljesen csillog a regeli napfényben, mintha mindenik harmatos vízcsepp gyémánt szemcse volna ajándék helyett.

Amúgy, teljesen meg van elégedve élete folyásával. Most már jóra fordult hányatott sorsa. Minden a helyére került. Visszakapta vagyonát, rangját, emberi méltóságát, csak egészségét nem, amelyet erősen megrágott a recski bánya és a szelelő

barakk téli-nyári huzata. Ízületi bántalmai kínozzák, de nem akar tudni róluk, bármennyire is támadják minden oldalról, a naponta felhangzó belső parancs megalkuvást nem tűrően követeli a maga tréningjét a halállal szemben. Csak még egy kicsikét szeretne élni. Ameddig feszíthetőek még a húrok. A testben szerteágazó idegszálak húrjai és a léleké, amelyik vezényli ezt az egész processzust. Egyébként kiegyezett a halállal, vele már barátságos kompromisszumban él, csak eljövételének mikéntje kérdéses. Erről nem esett szó, mert nincs közös tárgyalási alap. Ez a túlsó oldal hatásköre. Nincs beleszólása és nem is lehet az érintettnek. Csak elviselheti, ami következik.

Ezt érzi naponta, hogy szembe kell néznie, bármikor jön és bárhogyan, méltósággal kell fogadnia a kivonulást az életből, minek jajveszékelní, amikor szép rendezett kertet, udvart, kertet, hétszobás lakást hagy maga után válogatott bútorzattal, és a garázsban is két nem is akármilyen gépjármű: egy személyautó és egy terepjáró.

Halál-feledtetőnek pedig itt a nyári konyhához toldott melléképület két kis műhellyel. Az egyik asztalos munkára, a másik géplakatos szakmára. Egyik mesterséghez sincs köze. Csak gyermekkori ábrándozásainak makacs emléke éledt fel újra, élete vége felé, hogy asztalos, géplakatos szeretett volna lenni, mert nagyon szerette a frissen gyalult forgácsot és a motorok benzinszagát. Egyébként minden zümmögő, berregő motorhang vonzotta, ha egy gépezet hajtott valamit és ment előre. A villanymotorokat különösen csodálta, hogy nem pöfélnek, füstölnek, mégis hatalmas gépeket hajtanak, hogy a kerék is egyetlen fénygomolyba szédül a nagy sebességtől. Ez a nagy-nagy belesodálkozása a gépek világába megmaradt öregkorára is, mint egy elmulasztott feladat a vágyálmok világából, amelyek nem teljesültek.

Nem is tudja, miért csinálta, de a két műhelyt, minden elképzelhető géppel felszerelte. Néha beindítja a motorokat, és halk zúgásuk betölti a patika-tisztaságú műhelyt. Inkább gépmúzeum, mint munkahely. Azért néha felsikolt a körfűrész, kettészeli egy deszkát, de már az is olyan tükörfényesre van gyalulva, csiszolva, hogy a légy is elsiklana rajta. Ha beindul a gyalugép, akkor vijjogva röpködnek a göndör forgácsfüzérék. Ekkor visszatérnek a régi szagok, amikor a gyaluforgács illata összekeveredik az enyv fanyarul bántó szagával, és mégis kellemes. Amolyan munka-szag.

A lakatosműhelyben is kifogástalan rend honol. Fúrógépek, prés, lemezvágó, lyukasztó, kiskohó, kovácsüllő, eszterga, marógép sorakozik fel, és körben a falon a munkaasztalok fölött glédába állítva csillognak a szerszámok. A kovácsüllővel szemben a fogók, pörölyök, ráverő kalapácsok, nagyok és kicsik, az esztergapaddal szemben finomabb szerszámok, mikro-méterek, szögmérők, ráspolyok, kiskalapácsok, a kiskohó mellett a fűjtató, kampós fogók, a présgép mögött lemezek várakoznak, a lyukasztógép a munkaasztal vastag lapjára csavarozva egészen friss szerzemény. Még nem dolgoztak rajta.

Valójában egyetlen gépen se folyik a munka, mintha csak arra várnának, hogy nézegesse őket valaki.

Egyik barátja, aki szintén nyugdíjas, megkérdezte, mikor dolgoznak ezek a gépek. – Soha! – válaszolta egyszerűen. – Hát akkor minek vetted? – kérdezte csodálkozva. – Hogy lássam őket! – mondta természetesen. Erre a barátja csak annyit mondott, bolondozol megint.

Pedig nem.

Bemegy naponta a gépek közé, ha be is indítja valamelyiket, nincs komolyabb szándéka vele, csakhogy burrogjon egy kicsit, és nézze, hogyan működik. Aztán elgondolkozik, hogy mennyi

emberi munka is van minden gép mögött. Hány ötlet halt meg és hány ember, míg elérte végleges alakját! És hány tervrajzot téptek szét, amíg sikerült a végleges, hogy működésbe hozza a gépet!

Ők voltak igazán a fa és a vas emberei, akik megteremtették ezeket a gépeket. Ő is építészmérnök akart lenni a gyermekkori asztalos-ábránd után, de valamivel később gépészmérnök. De valahogy nem lett belőle a fa és a vas embere. Jött a háború és katonatiszt lett. És amiért a vesztes oldalán fejezte be a háborút, vele is végeztek. Majdnem halálra ítélték. Alighogy szabadult, jött ötvenhat, és újból elítélték, mert a forradalomban ezredes volt. Következett a rendszerváltás, és visszakarta a régi családi házat kerttel és gyümölcsössel. Minden az unokáké. Ő csak jár benne, mint a gazdatiszt, hogy szép legyen a termés. Jár a két keze is, elég, ha ránéz a fára, attól is kerekednek az almák.

A gépeket csak tisztogatja, hogy ragyogjanak, így a megbecsülés is látszik rajtuk.

Arra gondol, mennyire más lett volna az ember gépek nélkül. A kőkorszak szegénye. A legegyszerűbb gép, az emelő nélkül, még egy követ sem rakhattak volna a másik tetejére. Nem épültek volna piramisok, nem jártak volna kocsik, vonatok, autók, repülő, rakéták, űrhajók! Hát még a számítógépek! Kettőt is vásárolt belőlük, és úgy megszerette, hogy már leveleket is csak azon tud írni, és interneten levelez. De naponta lejön, hogy megnézze gépeit, amelyek maholnap már csak porosodó múzeumi tárgyak! Nála nem porosodnak. Még ha rá is ülepedik egy porszem, azt letörli simogató ujjá.

Embereket érez a gépek mögött. Valahol bennük van az ember lelke is. Ahogyan működik, ahogyan segít az embernek, ahogyan súlyos tárgyakat emel, utaztat és rak össze. Beléjük szorult akarát, szeretet, jóság, Talán akkor találták fel a

varrógépet, amikor látta valaki görnyedni a szabókat, a gőzmozdonyt, amikor úttalan utakon cuppogtak a sárban szegény vándorok, a mosónőt a mosógép szabadította fel, a téglavetőt a téglagyár, az írnokot az írógép, és mindjárt eszébe jut a gépfegyver. Az kinek a munkáját könnyítette meg? A katonáét? Nem. A halál munkáját gyorsította meg.

Ezért nem tart egyetlen fegyvert sem a házban. Még ebben a két műhelyben sem. Csak gépeket tart, hasznos munkagépeket, amelyek nem dolgoznak, csak várnak rá, hogy lejjön közéjük, és érintse meg kezével hideg testüket. Ettől a meleg tapintástól érzik, hogy őket ember teremtette. Szeresse őket valaki, mint szülő gyermekét.

Ezért jár le naponta a gépek közé, és úgy érzi, elhagyott barátaihoz tér vissza, akikről megfeledkezett, és nagyon sok a törleszténivalója.

Bábuk ébredése

- modern mese -

(1959)

A bábelőadás befejeződött.

A bábjátékosok helyükre tették bábjaikat, szórakozottan, füttyörészve öltözködtek és azután elmentek.

Sötét homály takarta be a kopott bábszínpadot és jótékony csend uralkodott mindenütt.

A bábfigurák aludtak.

Álmodtak, álmodoztak.

Igen, álmodtak, mint az emberek.

Nem, nem hihetetlen ez, mert az emberek közt szívre találtak, lassan vágyak ébredtek bennük, és már álmaik is voltak, mint az embereknek.

A fáradtságos napi munka után szebb életre vágyakoztak, mert nem élhettek vágyaik szerint. Mindig csak egy szerepet játszottak, egyformán mozogtak, s mindig egy dróton rángatták szegényeket. Nem csoda, ha álmaik voltak.

Szerettek volna álmaik szerint élni, ami csak az övék, hogy boldogok legyenek, de a taposómalomban nem lehet álma egy dróton rángó bábfigurának. Erős, akaratos, diktátori kezek parancsa szerint jár keze-lába, forog a feje, mozog a teste ...

De hát mikor éljen ő, a bábfigura? Soha! A bábnak nem szabad, ő emberkezek rabszolgája, és csak azt tehet, amit ura parancsol. Csak akkor él, amikor kézbe veszik, de akkor is azt kell megélnie, amire kényszerítik, csak akkor és addig. Máskor élnie nem szabad!

De azért álmai lehetnek.

Szívből jövő vágyak álmait nem tilthatja senki. Még a bábfigurának se. Álmodnia szabad!

Hát álmodtak.

A rozmárbajuszú Jégkirály napsütött, virágos mezőkről álmodott, nem szerette, megunta már Jégország zord telét. Vágyott a napfényes virágzó földekre, ringó búzamezőkre, és hallani akarta újra a pacsirtadalt, amelyre még emlékezett. Ez volt a szíve vágya, álma.

János vitéz is álmodott. Nem Iluskáról, sem jó Bagó barátjáról, hanem az igazságról. Igen, arról. A száműzött igazságról, amely koldusruhában járja a világot, hogy becsületes emberre találjon. Fájt bizony, derék János vitézünknek, hogy hiába ölte meg a zsványokat, az óráskirályt, a boszorkányokat, a hétfejű sárkányt, mégis tele velük a világ. Ha most szíve sugallatát követné, bizony másképp forgatná jó kardját. Nem a francia királykisasszonyt mentené ki a török kezéből! Nem a mátkája, akkor miért tegye kockára életét? Két zsák aranyért? Boldogítaná őt az arany? Nem. De boldog lenne, ha kardjával ott üthetne szét, ahol kisebbre szelik a szegény ember kenyerét, ahol gúnyt úznak a becsületes munkából, és hej, de szétaprítaná a naplopókat, tolvajokat, gazembereket, akik besározzák az ember kenyerét!

Ez volt János vitéz álma.

De álmodott Hófehérke is. Ez olyan világról, ahol csak a hét törpe él boldog egyetértésben, akik csak dolgoznak és örülnek az életnek. Akkor neki se kellene háromszor meghalnia. Olyan szép az élet, hogy annak egyetlen percét se szabad átaludni halva. Vagy élni vagy álmodni, de kell!

Álmot látott a Tolvaj is. Azt, hogy ő jómódú ember, régen kútba dobta a tolvajkulcsot, és nyugodtan alszik minden éjszaka. Nem kell félnie zsandártól, rettegnie haláltól, boldog, mert van

mindene, még ő segít a világ szegényein. Végre, hogy becsületes emberré válhatott.

Így álmodott a Tolvaj.

Különös, de szép álma volt a Hóhérnak. Álmában kertész volt Nyárorszáiban. Szelíd, illatos virágokat ápolt, locsolt és friss virággal kedveskedett az embereknek. Boldog melegség járta át lelkét, hogy jót tehet másokkal.

Erről álmodott.

A Bohóc, az örök vidámság legényének is volt álma. Komoly, világhírű tudós álmában, akit az emberek mélyen tiszteltek és nem kacagott rajta senki. Nem bolondozott, nem mókázott, hanem felfedezésekkel gazdagította az embereket, akik úgy néztek rá, mint egy istenre.

Ez volt a Bohóc álma.

Hát a Ravasz Róka, ő nem álmodott? Dehogynem! Boldog rókának álmodta magát, aki eltemette ravaszságát, mert nem volt rá szükség. Senkit se kellett becsapnia, élni tudott ravaszkodás nélkül is. A libák annyira rajongtak a becsületes rókáért, hogy igazságosztó bírójuknak fogadták. Az emberek pedig a megjavult rókára bízták a törvénykönyvek megszövegezését. Ezt álmodta a ravasz róka.

Álmodott a szerény, dolgos Hamupipőke is. Nem boldog a királyfi oldalán. Nem engedi a konyhába, mindig a párnázott trónszéken kell ülnie, és nem mehet emberek közé. Rab madárkának érzi magát a fényes palotában, és arról álmodik, hogy egyszer galambbá változik, kirepül az ablakon, akkor szabad lesz.

Álmodott a gonosz Mostoha is. Egy bölcsőről álmodott, amelyben piros arcú kislány mosolyog, és ő ringatja álomba a kis csöppséget. Nincs már lelkében gonoszság, irigység, mert az nagy teher egy szívnek. Jósággal boldogabb az élet.

Ezt álmolta a Mostoha.

A Tizenkétfejű sárkány azt álmolta, hogy ő jószívű öregember, aki csodás tarisznyával járja a világot és mindenkivel jót tesz. Emberek áldják lába nyomát.

Szép álmot látott a Rab is.

Lehullanak kezéről a bilincsek és visszanyeri szabadságát. Virágszőnyeg terül eléje és a nap mosolyog. Lombos fák hajolnak meg és orgonál az erdő. Szivárvány öleli át a földet és nincs többé rabság.

És így sorban álmodtak mind.

Ki jót, ki rosszat, de álmodtak.

Másnap aztán jöttek megint a bábosok, és kezdték újra a szerepet.

A bábuk mereven, némán engedelmeskedtek uraiknak, úgy forogtak, ahogy parancsolták, másé volt minden mozdulatok, de titkokban az álomra gondoltak mind, és örültek, hogy az álom legalább az övék!

Mikulás haragja és békülése

*Lelki-szellemi ajándék Karácsonyra,
Dr. Kováts Tibor barátunknak és kedves feleségének,
Klárikának*

Mikulás megharagudott a világra, és elhatározta, hogy ebben a siralmas esztendőben nem visz ajándékot senkinek.

Olyan magasak az árak, hogy még csak nézni se szabad, azonnal méregbe gurul az ember. Hát még szegény Mikulás, aki majdnem kétezer éve járja a világot, hogy kilyukadt a csizmája, de nincs elég pénze a talpalásra, nemhogy még újat vásároljon. Ajándékról ne is beszéljünk. Hát ott gubbasztott szegény Mikulás a felhők honában, és nagyon elszomorodott, hogy ebben az évben nem tömi tele a cipőket, csizmákat, amelyek ott ásítóznak az ablakokban ajándékra várva.

Azért mégsem lehet, hogy ajándékok nélkül maradjon a világ, eddig minden esztendőben csurrant-cseppent valami, jutott ide is, oda is abból a kevésből, amit megspórolt magán a jószívű Mikulás.

Inkább kölcsön kér valahonnan, majd letörleszti azt is valahogy, csak ne fossza meg a világ gyermekeit, a szülőket és az időseket az ajándékozás örömétől.

Számítógépen kapcsolatba lépett a Világbankkal és beütötte a kért összeget.

Jött is a válasz azonnal, folyósítják pénzt, de adja le személyi adatait.

Amikor megtudták, hogy ő a Mikulás, és majdnem kétezer éves, ilyen aggastyánnak nem kölcsönöznek, bármikor meghalhat, és a bank látja kárát.

Viszont nem maradtak tétlen az emberek. Elsőnek egy idősek otthona hívta fel telefonon a Mikulást, hogy jöjjön el hozzájuk, szívesen látják ajándék nélkül is, megosztják vele, amijük van, csak láthassák megint jóságos arcát. Ma olyan kevés van ebből ezen a földön.

Gondolt egyet a Mikulás, vállára kanyarította az üres tarisznyát, és az idősek otthonába lépett.

Nem terítették piros szőnyeget eléje, nem várták gazdagon terített asztallal se, hanem maguk közé ültették a leszegényedett Mikulást, megosztották vele azt a kis vacsorát, ami még délről megmaradt. Mindenki tört egy darabkát a kenyereből, egy kanálnyit a leveséből, egy falást a másodikból, még egy cseppentés borocska is jutott, hogy felejtse bánatát, de akkor öntötte el arcát a boldogság, amikor üres tarisznyája is megtelt sok apró kis ajándékkal. Nem arannyal mérhető értékek, hanem szorgos kezek munkái, amelyekre a szeretet nyomta rá védjegyét.

Csak ennyit tudott mondani:

– Nem tudom, mivel érdemeltem ki ennyi jóságot tőletek!

Erre az otthon igazgatója válaszolt:

– Azzal, hogy emberemlékezet óta hozod az ajándékot, és most legalább egyszer, mi is legyünk hálásak irántad, rójunk le egy napot kétezer éves jóságodból.

Felállt a Mikulás, hogy elinduljon, és csak akkor vette észre, még a lyukas csizmáját is megtalálták.

Az ajtóból visszanézett és azt mondta:

– Köszönöm, hogy hívtatok, emberek. Szegényen jöttem ide, most gazdagon távozom. Lélekben, milliomos lettem köztetek. Nagy bajban voltam, és ti megosztották velem az

utolsó falatot. Csak azzal cselekedünk így, akit szeretünk. A szeretet cselekedet: amikor segítő kezet nyújtunk valakinek, megosztjuk az utolsó falatot, néha csak egy szóba kerül, és megváltoztatja a világot. A szegény gazdagnak érzi magát, a megalázott büszkének, a rab szabadnak, akit meglóptak, visszanyeri mindenét, a csalódott hitét az emberekből, ha kap valakitől egy igaz szót, igaz szívektől. Legalább két ember kell a szeretethez, egyik, aki adja, a másik, aki elfogadja. És ha sokan teszik ezt, ott hatalmas erő a szeretet. Még tegyem hozzá, a szeretet nem hazudik, nem lehet hamis, mindig igazat mond, és ezért fog hódítani az egész világon. Rajtam a Világbank nem segített, nem adott hitelt nekem, mert aggastyán vagyok, ti feltétel nélkül adtatok, megajándékoztatok, hogy amíg élek, törlesztem nektek a szeretetből, amit nekem adtatok.

2006. december

A figyelmességnek nincsen szava

Az autóbusz tömve volt. Délutáni csúcsforgalom. Talán az egy-két órás ebédszünet is növeli a zsúfoltságot. Vannak, akik csak órácskára húzzák ki a lábukat a hivatalból, munkahelyről, és ez a rövid kikapcsolódás is észrevehetően sűrűsíti a forgalmat.

Ilyenkor sokan vagyunk, elviselhetetlenül többen a kelle-ténél, és lappangó agresszivitásunkat csak a jól fegyelmező kul-túránk tartja féken. Az összepréselt együttlétben hajlamosak vagyunk megfélemleni magunkról, durva kiszólásokra bátorodunk fel, kiszalad a szánkon a sértő megjegyzés, de a visszafojtott indulat bosszúállóan magába gomolyodik, és tüntetően ül a helyén valaki, csak azért se adja át az idősebbnek, az anyó-kának, a botjára támaszkodó öregnek.

Inkább elfordítja a fejét, kinéz az ablakon, mintha éppen most az ablakon túli világban akadna fontos elintéznivalója a tekintetnek, de valójában a szempár nem lát semmit odakint, csak befelé néz, magába, hogy az első dühöngések katlanát még jobban tüzelje.

Ebben a szorongó tumultusban egy kislány ül, mellette áll a fiatal édesanyja, mintha csak védelmezné gyermekét, őrizné, féltené. A lányka nem lehet több hétévesnél, iskolatáskája gondosan felszűzve, magától ezt nem tudná ilyen jól eligazítani a helyére, és még valami motyó az anyja kezében, ami kettejük kapcsolatából kilátszik: hogy szorosan összetartoznak, és most örülnek egymásnak, hogy hétvégén hosszabb időt tölthetnek együtt. Péntek van, ami két napra kinyitja a szabadság ablakát, hogy áradjon be a tél végi fények tavaszhozó zuhataga.

A kislány időnként nyugtalan pillantásokat küld az anyja felé, mintha szégyellné, hogy ő ül. Többször is felnéz rá döntésváróan, tanácskérően. Az anya megnyugtató mosolya dönt. Marad a helyén.

Egy idős néni száll fel, éppen előttük tanácstalankodik és kapaszkodik a fogantyúba. Gyors fényváltás indul el a kislány és az anyja között, a szemek játékából látszik, hogy bizonyos egyezményes fényjelek üzenetet visznek oda és vissza: „fel-álljak, ne álljak, adjam át a helyem, vagy ne adjam?”

Ilyen tépelődő viaskodás lép az érzelmek és értelem porondjára, hogy összecsapjanak. Erről ad hírt a gyermeklélek vibráló sugara. Az anya olyan biztató sugárzást küld kislánya felé, hogy az ülő gyermekben megmozdul valami. Az anya vonzási ereje hozza mozgásba a cselekvés összeütődő golyócskáit, és kesztyűs kezével megérinti a nénit, óvatosan, finoman, ahogy törekeny dolgokat szokás. Szemét is az anyóka arcába fúrja, hogy lássa őt a nénike. Most ez a szemecske ragyog, mint aki világot teremt, és csodaszép benne minden.

És hogy valami jó is történjék a szürke tömeg elhidegült világában, a kislány felemelkedik lassan, megfogja a néni kezét, tekintetével helyet kínálja és leülteti a székre, amely eddig az övé volt.

A ráncos, öreg arcon elindul egy mosoly, csak a gyűrött barázdákon nehezen talál utat magának egy leszivárgó csepp, amely onnan feljebből ereszkedett alá, ahol a lélek lakik.

A kislány odabújik édesanyjához, csak egy fejjel alacsonyabb mellette, felnéz rá egy mosolygással, és a csillogó szempár kérdezi: ugye, jól cselekedtem, anyám? A válasz helyeslő, tele szép ragyogással, tavaszodó fényekkel, amik csak zord, hosszú telek után jönnek, hogy örüljön mindenütt az élet.

A néni zsebkezdőt keres, de nem talál, arcának ráncait mégis megfényesíti a derű, és hálásan néz fel a kislányra, aki most magasabb egy fejjel.

Inas, kiaszott, gyengülő kezével megsimogatja a leányka kabátujját, és hálálkodva mondja:

– Köszönöm, leányom, a helyet. Isten fizesse meg neked százszorosan. Látom, jól neveltek téged. Mondd, mi a neved? El akarom újságotlani az unokámnak.

Néhány tétova, cikázó pillanatig válasz nem érkezik, a kislány megint felpillant az édesanyjára segélykérően és tanács-talanul, míg az anya megszólal csendesen:

– A kislányom néma.

A fehér ruhás nő

Nem jár, csak fehérben. Nem tudja senki, miért, de megszokta a város. Legalább is azon a részen, ahol lakik. Azt sem lehet tudni pontosan.

Egy azonban bizonyos és feltűnő. Fehér ruháját nem adja fel, legyen bármilyen idő, az hátrál a fehér ruhás nő előtt. Együtt lép Ő az évszakokkal. Fehér ruhájával nem kerül szembe az idővel.

Tavasszal hófehér rajta minden. Tetőtől talpig napfénybe öltözik majdnem, pedig ruha van rajta, de az is olyan finom és könnyed, hogy napsugárból szőtt selyemnek látszik. Lehet a tavasz zöldbe bomló lombok erdeje, színes virágoskert, de ha ő elindul, viszi magával, ami hiányzik, azt a tiszta fehéret, ami lehullott már a szirmokról. Ilyenkor a nap is tisztábban ragyog, sugara melegebb, és az emberek szemében visszaragyo

g valami láthatatlan fehérből. Csak egy kosár van nála, szépen fonott, az is fehérekén villog, mintha ezüsből volna, pedig piacra megy vele. Nem kíséri senki, egyedül intéz mindent. Azt is ügyesen, okosan, megfontoltan, mint akit jól megtanítottak. Nem téved semmiben. A legszebbet választja ki a zöldségárak választékából. Nem alkuszik, mert előre tudja, mennyit ér, amit megérint jól ápol

keze. Szép rendben helyezi kosarába a négy darab burgonyát, a fél kalarábét, a szál zöldet, és a tetejére kerül az öt tojás, óvatosan becsukva a tartó fedelét. Még egy pénztárcát is tart a kezében, csak olyankor nyitja ki, amikor fizet, de utána gondosan bezárja, kétszer is rányomja finom ujjait.

Rendnek kell lennie abban a kis kézitáskában is, de olyan ügyesen kattan rajta a zár, hogy még egy lopott pillanatra se engedné, hogy beelérjen valaki a kis vajszerű táskába. Nincs teletömve, hogy kihasadjon, csak annyi van benne, amennyi belefér. Se több, se kevesebb.

Egyenes, magas tartású, formás alakját szolgálja a ruha, amit visel. Tiszta bőre mindig szép...

Egyébként ilyen a jelleme is. Titokzatos, de azért van benne valami észrevehető állandó. Mint a fizikában. Csak nem fizika-tanárnő? Az is lehet. Azt sem lehet tudni, van-e férje, vagy talán csak valakit ápol, mert mindig határozottan tart hazafelé, nincsenek mellékútjai, mindig egyenes irányba halad, tudja, merre kell tartani, nem téríti le útvonalról senki és semmi. Nem áll meg útközben, nem szólítják meg, nem tartják fenn egyetlen szóra se, megy a maga kijelölt útján. Éppen ez a csodálatos.

Nem lehet látni színházban, templomba se jár, kiállításokon se mutatja meg fehér ruháját, gyűlésekre sem pazarolja idejét.

Akkor, hát mire?

Titok.

Hátha elvált asszony, aki nagyot csalódott, és most ne álljon útjába senki. És ha beteg férjét ápolja, mindig van kezében még valami, de legtöbbször az a kis kerek piacra járó kosár, amelyet gondosan betakar, ne lássák, mit visz benne, haza. Mert biztos, hogy hazamegy vele, még akkor is, ha bizonytalan, hogy éppen az a zöld tizemeletes tömbház, ahol lakik. De oda megy be gyakran, és onnan jön ki néha. Látni lehet még a szomszédos iskolából, ahonnan kilép néha, de nem úgy, mint aki ott is tanítana, de az meglehet, hogy ott volt tanárnő.

Mintha nem is volna ismerőse, sohasem köszön neki senki. Ő sem találkozik olyannal, akinek jutna egy üdvözlő bólintás, halk köszöntés vagy boldog ölelés.

Nem keresi senki barátságát, önmagáért megy az utcán, mindig ugyanazzal a könnyed, lebegő járással, annyira megszokott lépteinek ritmusa, hogy a mai koppanás hangra is ugyanaz, mint tegnap. Szabályosan ismétlődik a cipősark kopogása, mint versben a visszatérő ritmus.

Egyszer aztán megszólalt. Egy barátnőjének mondta, megállva egy pillanatra, azt is nagyon komolyan, minden mosoly nélkül:

– Akit én választok, az megtisztul mellettem.

A hercegnő foltja

*Csak azért tekintek a világba,
hogy Téged lássalak,
nélküled szegényebb az élet,
kevés a fény, melegség, szeretet,
ha Téged látlak, helyre áll a rend.*

A rózsák kertjében sétált a szép hercegkisasszony és váratlanul felsikoltott. Egy kisegér szaladt ki a bokorból, de a koronás lány előtt megtorpant és cincogó hangon megszólalt:

– Szépséges hercegnő, könyörgök neked, mentsél meg! Üldöznek!

– Hogy mentselek meg téged, kisegér? – kérdi rémülten a lány.

– Engedd, hogy folt legyek a ruhádon, üldözőim akkor eltévesztik a nyomomat.

– Nem tehetem. Én királylány vagyok, nem járhatok foltos ruhában!

– Akkor vége az életemnek! – jajdult fel az egér. – Már itt vannak a nyomomban!

Alighogy kimondta, macskák törtek elő veszett nyivákolással a fák alól, volt köztük egy fekete, amelyik halálra kereste az egeret, belemart mindenbe, de hogy nem találta, rohant tovább, éppen a kis hercegnő felé. A kényes királylány, bár szerette a cicákat, most mégis az üldöztetett kisegérnek adott menedéket, engedte, hogy felszaladjon a ruhájára foltnak.

Az üldöző fekete macska, ahogy meglátta a szürke foltot a hercegkisasszony ruháján, mint aki eszét veszette, szaladt ki a világból.

A királynő sietett a palotába, hogy észre ne vegyék fehér ruháján a foltot, gondolta, gyorsan lecseréli, de meglátta a szobalány és összecsapta a kezét:

– Drága kisasszonykám! Mi az a csúnya folt a ruháján? Letisztítom azonnal!

Hiába vette a szobalány a kezét, nem használt annak semmit. Az udvarhölgyek is próbálták kivenni csodaszerekkel, de a folt maradt.

Vacsorához kellett ülni, a királyné tanácsolta, vegyen rá egy másikat, az majd eltakarja. Hanem azon is előjött a folt. Vett rá még egyet, de azon is átütött, még a harmadikon is. Letépte magáról, másikba bújott, de azon is látszott a folt, mindig azon volt, amelyiket éppen felvette.

Szaladt a szakácshoz, kikapta kezéből a kést, és kikanyarította a kellemetlen foltot, de előtűnt megint az alsó ruháján. Lenyisszantotta arról is, de akkor már nem volt több ruhanemű a testén, és a folt rátapadt a mezítelen lábára. Ruháját ismét leengedte, hogy eltakarja a foltot, de az makacsul újra elfoglalta helyét a ruhán.

Nem tudta mitévő legyen, képtelen szabadulni ettől a folttól. Most már vele kell élnie a sárga! A kitörölhetetlen folt miatt elmaradtak a kérők is, az udvari népség is együtt bánkodott a kis hercegnővel.

Eltelt egy év, és a hercegkisasszony mintha megszokta volna a foltocskát, egyszer meg is simogatta. Melegség futott át a testén, úgy érezte, le kell mennie a kertbe. A rózsák feje megmelegedett, mintha valaki leselkedne. A hercegnő figyelt, és egy cérnavékony cincogó hangot hallott:

– Holnap letelik az év, és elnyered türelmed jutalmát.

Jaj, de megőrült a hercegisasszony, egyből felismerte a kiseger hangját, de hasztalan szólt hozzá, választ nem kapott. Izgatottan várta a másnapot.

Másnap megint leszaladt a kertbe, leült a lócára a rózsák elé, és hirtelen melegebbnek érezte ruháján a foltot, de abban a pillanatban megmozdult a kis folt, szempillantás alatt egérré változott, és futott a bokrok közé. A herceglány felsikoltott, nem tudta, mi fog történni.

Aztán szétváltak a rózsaaágak, és előlépett egy aranyhajú királyfi kis ezüstitörrel az oldalán. Meghajolt a hercegisasszony előtt, és így szólt:

– Köszönöm, hercegnő, hogy kitarottál, és vállaltad szomorú sorsodat miattam. Ezzel megtört a varázslat. Én voltam a szürke kiseger a ruhádon. Boszorkány mostohaanyám változtatott egérré, hogy addig fussak a világban, amíg meg nem sajnál egy hercegnő, hogy felfogadjon foltnak a ruhájára. Te vállaltad. Bár vonakodtál, mégis megtetted. Legyen hát jutalmad az én királyságom, ha ezt is vállalod!

– Vállalom, de veled együtt – mondta a kis hercegnő ragyogó szemekkel, de azért nem titkolta kíváncsiságát és megkérdezte: – És boldogságunk elé áll-e majd valaki?

– Ne félj, a gonosz mostoha haragos mérgében, amiért te megmentettél, fekete macska maradt örökre. Te pedig add a kezed, elbúcsúznak szüleidtől, hogy jöjj velem országomba, ahol te leszel a királynőm.

Úgy is tettek. Elindultak a királyfi birodalmába, hogy ott éljenek, míg meg nem halnak.

A katonák ébredése

Egyszer felébredtek a zsoldosok, és elhatározták, nem harcolnak tovább másokért.

Gondot fordítanak magukra.

Eddig csak hulltak, hulltak a háborúkban, még a fele se érte meg, hogy veterán legyen, milliók maradtak névtelenségben a harcmezőn, és másoknak emeltek diadalívet, a császárnak.

Az öreg zsoldosok megelégték, hogy mindig ők legyenek az elesettek, és megtagadták a harcot.

A császár megrémült.

- Mi van, nem fizetlek jól?
- Fizetni fizetsz, de mi többet adunk, és te nem értékeled.
- Emeljem fel a zsoldotok?
- Azt te nem tudnád megfizetni. Fel kellene támasztanod a milliókat, akik a sasod alatt elesetek.
- Ügyetlenek voltak. Nem vigyáztak magukra.
- Nagyon is ügyesek voltak, császár. Csak te voltál önző és kegyetlen. Igazságtalan.
- A zsoldos arra született, hogy szolgálja a császárt.
- Így gondolod te. A zsoldos is embernek született, de a te törvényed elfeledtette vele, hogy ember. Te kényszerítetted, hogy ebből tudjon megélni.
- A zsoldosok önként esküdtek fel nekem.
- Mert nem volt máshol munkájuk.
- Ennek éltek, szerették a harcot.
- Csakhogy élni is szerettek volna, hogy ők is olyannak érezzék a hazát, mint te.

– De hát ők nem tudják az országot kormányozni! Nem érdemelnek többet!

– Mert félsz tőlük császár. Sok centuriónál, vezérnél okosabb zsoldos van közöttünk, akiknek még a nevét se tudod. Sok győzelmet csak nekik köszönhetnek a légió vezérei, még te is, császár.

– Megteszem őket vezéreknek.

– Már késő. Ők maguknak tették fel a koronát és milliók légiókat vezetnek ellened császár. Készülj végnapjaidra, ütött az órád, császár. Már nem vagyunk a te vak robotjaid. Lesz még egy világ, ahol gépembereket készíthetnél. De azoknak nem lesz lelkük, mint nekünk. A géppé merevített ember rosszabb a gépeknél, mert nem tudja megjavítani önmagát. Nagy baj, amikor az ember képtelen felismerni azt, hol hibázott. Te sem, császár, ez lesz a végzeted.

A kereszt

Trófeáktól szédült a szoba. Annyi agancsos kifehéruilt koponya sűrűsödött a teremben, hogy már semminek se lehetett volna helyet találni.

A fehér csontvázkoponyák, szarvasé, őzé, vadkecskéé, a halál temetője volt. Agyvelő nélkül olyanok voltak, mintha az ember vesztett volna el valami nagyon szépet a világból. Halomra öli a nemes vadat és ezt trófeaként dísz tárgynak, kitüntetésnek, dicsőségnek tekinti nagy természetátalakító munkájában. Az élet urának érzi, amin már nem kell semmit javítani, úgy jó, ahogyan van.

Látogatók járnak ezt a csodás gyűjteményt és gyönyörködnek, hogy milyen szép állatokat ejtettek el. Nem az állat nevét írják a kis aranyló fémlapokra, hanem a vadászét, aki elejtette. Még kísértetiesebbé teszi ezt a látnivalót, hogy csak hasított patájú növényevők, szarvasfélék találhatók a gyűjteményben.

Milyen különös volna, ha valakinek eszébe jutna, hogy tegyenek ki egy fehérre aszott emberkoponyát is, szarvak nélkül egyelőre, aki leöldöste ezeket a nemes állatokat, akik nem vették soha az embernek. Nem hulló, halál előtt álló állatok voltak, látszik a nemes kapitális agancsok gyönyörű koronájáról, hogy erejük teljében élő bikák, bakok voltak valamennyien. És az ember puskája azért terítette le, hogy azt az erőteljes pillanatot örökítse meg, amelyikben élt az állat.

Meglátogatta ezt a pazar trófeagyűjteményt egy kislány is a szüleivel. Amikor a terem végére értek, felfedezett a falon, egy árván lógó kis ezüst szeget. Egy nagyon kicsi özfejecske lehetett

ott, de valamiért hiányzik. Lehet, csak újra preparálják, ezért vették le, mert ott a kis arany lapocska és írja, hogy elhullott kis őzgida fej, nem lőtte le senki. Úgy találták az erdőben. Ő is áldozat, odaillik a gyűjteménybe. Lehet, hogy éppen az anyját lőtte ki valaki.

A kislány nem tudott mozdulni, mintha görcsbe rándult volna a lába, valami nem engedte, hogy tovább menjen szülei-vel, érezte még, valamit tennie kell.

Kivette nyakából a kis aranyláncot a kereszttel és odaakasztotta a csupasz szegecskére. Aztán szaladt a szülei után.

Még visszanezett. És úgy látta most már teljes ez a trófea-múzeum, nem hiányzik semmi belőle.

A kifehéredett csontvázkoponyák egy pillanatra a beömlő napsugártól enyhe pírba mosolyogtak, mint amikor az ember meg szokott köszönni valamit.

A kertész virágai

Volt egyszer egy kertész, akinek virágain kívül nem volt semmije. Azt mondták róla az emberek, hogy virágait nem is a föld, a napfény, a szél táplálja, hanem a szeretet.

Ebben a kertben nőtt minden virág, válogatás nélkül. Akadt köztük olyan is, amelyiknek a tudósok még nem találtak nevet. Ez a kertész titokban más nevet adott nekik, ami jobban illett a színükhöz. Becézte őket, de hogy senki ne hallja, még gügyögött is hozzájuk. A virág levele, szirma, bibéje ilyenkor megmozdult, és beszélt, amit csak a kertész hallhatott.

Mondják, a hír szárnyakon jár, de a kertésznek a szél hozott levelet a Fehér császártól. Ez a levél fennakadt a rózsza tövisén, és ez állt benne:

– Én, a Fehér császár megparancsolom, hogy mától kezdve csak fehér virágok lengedezzenek a kertedben. Az én színem – a fehér. Jól jegyezd meg! Különben megdermesztem, befagyasztom minden virágodat!

Erre a kemény szóra a kertész is levéllel válaszolt, hogy ő ilyen parancsnak nem enged, mert a természet adománya ez a kert, a szelek viszik, a madarak hozzák a magvakat, ő csak ápolja, amit az Egek ura rábízott.

Úgy látszik, tényleg eljutott a levél a Fehér császárhoz, mert nemsokára hatalmas ármádia érkezett, amihez nem kellett földi út, mert fentről jött. Az égen hófelhők gyülekeztek, pedig nyár vége volt, mégis hullott a hó vég nélkül, fehér paplant terített a kertre, és minden virág megfagyott.

A kertész könnyei megfagytak, de hamarosan feloldott mindent a nap, sugározta melegét, és a madarak hozták a magokat, a szelek beporozták a hajtások bibéit, újra virult a kert.

Örült a gazda, hogy régi ruháját öltötte magára az ezer színben pompázó kert, de a pirosodó galagonyabokor ágain ismét megakadt egy levél. Ezt a levelet a Vörös császár küldte és égetett minden szava. Így üzent:

– Hallottam híredet, kertész! Azt is, hogy milyen csapás ért. Én megvédelek, ha kertetet csak tűzpiros virágok borítják. Én a tűzvirágok híve vagyok. Minden más színt gyűlölök! Ha nem teszel kedvemre, felégetlek, és tűz martaléka lesz minden virágod. Nehogy te is megégedsz az ujjad! Kegyetlen tűzhalálod lesz, úgy vigyázz!

Ez a fenyegető hang se volt tréfa, de a kertész erre is azt válaszolta, amit a másik császárnak. Aztán meg is érkezett a válasz, nem galambpostán, hanem jöttek fentről a fényes villámok, égi kövek hulltak, tűzhányók dobálták vörösén izzó bombáikat, és a kert elhamvadt.

Szegény kertész csak egyetlen forró könnyet ejthetett, alig volt ereje felemelni a kapát, de veritékesen dolgozott és a hamuval kevert föld millió színben mosolygó virágokat termett. Szébbek voltak, mint valaha.

Ezt irigyelte meg a Fekete császár, aki nem késlekedett komor levelével, így hangzott:

– Te kertész! Én elpusztítom a kertetet, ha nem figyelsz rám. Mától csak fekete virágtól legyen sötét a kertet. Én csak a fekete színt szeretem, a többit ki nem állhatom. Ha ellenszegülsz, halál fia vagy!

Ez a levél egy fekete tulipán szárán akadt fenn, válaszát a kertész ugyanerre a virágra bízta, hogy küldje el a széllal. Másnap a tulipán feje a földön hevert, egy erős szél letépte.

Erre a levélre is jött válasz forgószél képében, sötét tornádó erejével, a Fekete császár serege maga a szélörvény volt, amelynek szívó tölcse a kertet kereste és felszippanította virágostul. Csak a csupasz, fekete föld maradt utána.

A kertésznek erre már nem maradtak könnyei, helyettük sűrű eső hullott, és az elhullatott magvak újból kikeltek. Még soha nem volt ilyen szép ez a kert.

A madarak a szelekkel összefogva hozták-vitték a magokat a föld egyik sarkából a másikba, és nem szakadt magva a kertnek, mert az öreg kertész féltő szeretettel óvta virágait.

Azóta nem háborgatják császárok sokszínű virágait, mert az emberek hatalmas kupolát emeltek a kert fölé, és ráfestették nagybetűkkel: Ez a kert nem császároké!

Naplótöredékek

2002. január 30. Csakugyan transzcendens jelenség az emberi tudat. A halállal csak egyetlen dolog, az időérzékelés szűnik meg, hogy ne jöjjön zavarba az univerzum áttekinthetetlen valóságában. Meg kell semmisülnie a tudat számára létező világnak, és ezt csak úgy éri el, ha az idő szűnik meg a tudat számára. Ezzel romba dől a tér, energia, anyag, mozgás, gravitáció törvénye, és minden, ami ezekkel összefügg: maga az egész tudomány rendszer, amit emberi elme alkotott. Az objektív világ is tudaton kívül marad meg, amelyik kezdi előlről az étellel és tudattal való játékot. Az életet az ember egyénileg éli meg, és nem kollektíven. A milliárdnyi ember a világról szerzett tudást csak egyénként szerzi meg, és cselekedetei is egyéni cselekvések egy bizonyos kollektív szabályzó segítségével. Vallás szempontjából az azért fontos, mert így az egyéni felelősség nagyon is nyilvánvaló. Isten előtt ez olyan, mintha csak egyetlen ember élne a világon egész történelme során, és csak azt az egyetlen embert kellene felelősségre vonnia tetteiért.

...

2002. január 31. A lélek és tudatvilág, a fényforrás energiájához hasonlóan - rezgéshullám. Mint ahogyan a fényforrásból kiváló fény-energia kiszáll az anyagból és egészen más tulajdonságú kis részecskék, molekulaként terjed tovább, ugyanúgy működhet a lélek is földi körülmények között, de még inkább földön kívüli környezetben, az univerzumban, miként a fény. Nem lehet véletlen az sem, hogy a legtöbb vallási mítosz fényjelenségként ábrázolja a lelket, az isteni szellemet, amelyet emberbe oltott az Isten. A lélek mint fényjelenség, ugyanazon természeti törvé-

nyeknek engedelmeskedik, mint maga a fény, csak ott látszik az univerzumban, ahonnan valami visszatükrözi, de ha nincs visszatükröző tömeg, akkor láthatatlan. A lélek és az Isten láthatatlansága is tetten érhető ezáltal. Felvetődik egy másik kérdés is. Meddig marad fénynek a fény? Mikor nyeli el végképp valami? Azt mondjuk, hogy a fényforrás megszűntével a fény is elvész a semmibe. Itt a végzetes hiba, mert az anyag megmaradásának elve alapján, nem tűnik el az anyag, csak átalakul. Valamilyen minimalizált formában tovább részt vehetnek más anyaggá szerveződve a szabad útjukra bocsátott fényösszetevők, és nincs kizárva, továbbra is magukban hordják a fény-potenciák, egy új alakulatban megint fényenergiaként törnek elő. Ugyanígy a léleknek is lehetnek a fényhez hasonló immanens meghatározói, amelyek magukban hordják lényegi tulajdonságaik képességeit, hogy megint azok legyenek, amik voltak. Vagyis a lélek, a tudat, mint potencia, nem tűnhet a semmibe, bár a fejlődés menetében nem ugyanolyannak jelenik meg újra, mint volt, de az egy lépéssel megint előre haladó világhoz idomulva, új képességek birtokában, új generációs testben, megint létezik és munkálkodik emberi tudatként, hogy más kultúrával, más mesterséges világot teremtsen magának az univerzum Öröklétező anyagiságában.

A lélek túlmutat önmagán a lélekvándorlás elméletével, amely tudománytalanul közelíti meg a kérdést, de keresi a lélek további létezésének jövőjét. Valószínűbb, hogy a lélek nem más fajok testében keresi továbbélését, hanem az előző embertesthez kötődve él tovább, mint ahogy ezt bizonyítja a történelem és az evolúció. Hagyományozódik a lélek, nemzedékről nemzedékre és mindig átadja a tudományos ismereteket, hogy ne kezdődjék előről a civilizáció. Azonban, hogy ez a folyamatos fejlődés zökkenőmentes legyen, ahhoz meg kell szabadulni régi

beidegződésektől, el kell felejtene múltjának egy részét, amelyik csak akadálya lehet a fejlődésnek, ezért a test halála utáni léleknek teljesen át kell alakulnia összetevő elemeiben, új formába kell öltöznie, hogy megfeleljen egy új korszak követelményeinek. A lélek nem hal meg soha, csak más alakban, új energia-felvétellel mindig magasabbra emeli az ember szellemiségét. És hol tartózkodnak, raktározódnak el a test halála utáni lelkek? Mindenütt, ahol nem láthatók. Ezért nincs meghatározott helyük. Egy részük a földön marad, más részük az univerzum kiterjedt világában teljesíti küldetésüket, amely merőben eltér az emberétől. A léleknek részt kell vennie, mint kisugárzó energiának, a kozmikus élet mindenféle alakulásában, és ennél fogva mindenütt jelen van, ahol anyag található és valószínűleg nem korlátozható csak emberi tulajdonságra, lelke van minden élőlénynek, csak jóval alacsonyabb fokon. Mert a lélek legalapvetőbb megnyilvánulása a szabad akarat, az akarat cselekvés, amellyel az állatok is rendelkeznek: mozgással, helyváltoztatással keresik a maguknak megfelelő életfeltételt, és ami ezt irányítja, az a lelki-működés. Az én-tudat is feloldódik a lélekváltozás során. A földi ember lelkisége már nem felel meg annak az univerzum-környezetnek, amelyikbe kerül. Teljesen el kell felejtene az egyszeri én-tudatot, mert arra már semmi szükség, mint a kinőtt ruhára. Nem szabad emlékeznie régi énjére sem, azonban homályos emlékképe marad, mert erre alapozva alakulhat ki egy másik szükséges én-tudat, de egészen máshol és másként. A testet elhagyó lélek, feltételezhetően, a közönségesnek mondott anyag létében folytatja lényegi voltát. Átveszi az anyag fizikális lényegét, annak minden tulajdonságaival és szerepével az egységes anyagi világban. Tehát ez az anyagiságba simult lélek, amely csak az anyag állagának milliomodrésznél is hatványozottan kevesebb, ami

kizár minden meghatározó funkcionalitást, azonosul az anyaggal és nem gondolkodik, nincs külön akarata, én-tudata, küldetése, célja, szabad cselekvésre ösztönző motivációja, nincsenek eszméi, nem ismer földi létben konstruált etikai törvényt, matematikát, fizikát, bölcséletet, vallást, művészeteket, szépséget és rátságot, nincs élet-halál koncepciója és félelme sem, de még azt sem érzékeli, hogy csak alszik, hanem végzi a rá szabott mozgástörvények parancsát, azonosul ezzel a paranccsal, és ha úgy adódik, önmaga ellentétévé is válik, ha kell feketelyuk lesz. És ezzel már ott van Isten lába előtt.

A tudat emberi értelemben megsemmisül a halállal, mint egyénhez kötött szellemi egyéniség, de mint anyagból származó energia (kisugárzás) átalakulva tovább él, hogy egy másik szinten, más alakban újra éljen. Semmiféle konkrét emléke nem lesz előző létezéséről, csak ösztön sejtése, hogy ismerős hangok, tettek, gondolatok szólalnak ki belőle. Mintha már járt volna itt. Pedig soha nem tette ide a lábát. A tudatba raktározott ismeretek is mind kitörlődnek az új megjelenési forma idején, hogy felvegye az új ismereteket a helyes tájékozódáshoz és a kiszabott feladatokhoz. Ebben is mintha újra látnók a bibliai jövendölés, eleve elrendelés, küldetés szerepét.

...

2002. február 3. Folytatva a gondolatmenetet, nézzük a Semmi oldaláról is a lélek (tudat) halálát. Materialista szemlélet szerint az emberi test halálával nem semmisül meg véglegesen a test anyaga, csak átalakul, de nem viszi magával a tudatot, mert éppen a tudathordozó rendszer bomlik fel. Csakhogy a lélek, ami emberré teszi az embert, az mint egy láthatatlan villanás, előbb száll ki a testből (?), mielőtt még a test az első bomlás jeleit mutatná. Jóval később következik be a test organikus halála, a sejtek még élnek a klinikai halál beállta után is. Ezért

vesznek ki a friss halottból donor-szerveket átültetés céljából, és azok a szervek még működőképesek az idegen szervezetben is. Akkor miért ne lehetne feltételezni azt is, hogy valamilyen energia-hullám formájában (?) maga a lélek is megmarad valahol (?). Éppen a gondolkodás (lélek) szervét, az agyat is, csak valamilyen konnektorhoz hasonlítja a tudomány, amihez még kapcsolni kell valamit, hogy működjék. Nos, éppen az a valami az, ami eltávozik a halál beálltával a testből, amit léleknek nevezünk. És ez a lélek sohasem öregedik a testhez, mindig fiatal akar maradni, csak az anyagi rész nem bírja elviselni a lélek vágyait, akaratát. Fiatalon távozik, hacsak nem következik be a teljes leépülés, elbutulás.

Viszont a Semmi oldaláról nézve, a tudat egyoldalú megsemmisülése éppoly tarthatatlan, mint az anyag végleges és visszahozhatatlan megsemmisülése. Csak az anyagnak van joga átalakulni egy másik állapotba, a léleknek, mint az anyagi terméknek nincs joga ehhez? Ezt a nyilvánvaló ellentmondást csak azzal lehet feloldani, ha lélekre is kiterjesztjük, mint anyagi termékre, az anyag megmaradásának elvét. Már mondtam, hogy energiahullámban (fény) lehet elképzelni a lélek tovább alakuló létezését, mint amikor sok molekula óriásmolekulát alkot és a kis részecske csak eleme a nagynak, de csak a nagy által érzi saját létezését a rendszer egészén belül, amelyben már nem olyan egyedi, mint azelőtt volt. Más, de létezik. A Semmi gondolata ma már nem azt jelenti, amit régen. Sokkal több. A számítógéprendszer éppen a sok nullával, az 1-gyel épült egy külön birodalomná.

A nulla mindig is alkotó elem volt, csak nem ismertük meg erről az oldaláról. Filozófiai megközelítésben is a Semmi (0) csak olyan képzeletbeli határvonal, amelyiknek az egyik oldalán vagy akár a másik oldalán is valami egészen új valós világ is

keletkezhet, amely jelenlegi elméleti és gyakorlati ismereteink primitív volta miatt még elképzelhetetlen. Pedig már kopogtatunk a Semmi bezárt falán, hogy megtudjuk, mi van azon túl.

A materialista szemlélet akarva-akaratlanul is nagyon sokat mond azzal, hogy az ember halála után csak a nagy semmi következik. Vagyis csak van valami, mert még nem tudjuk pontos tudományossággal, hogy mi is az, amit mi semminek nevezünk. Lehet az minden is. Jó példa erre a köznyelv paradoxonja: A halál után nincsen semmi. Tehát, tagadjuk a semmit, akkor kell lennie valaminek. Ez a semmi a múltban, amíg nem hatoltunk be a kozmikus térbe, az általunk nem ismert világúrt jelentette, és miután űrhajósok szálltak a Holdra és saját szemükkel látták, hogy a nagy sötét Semmi, olyan valóságos tér, ahol nincs lent és fent, balra és jobbra, egyenes vagy görbe, sőt még a fény se látszik, ha nem ütközik valamibe, vagyis, ott a semminek nevezett Űrben minden lehetséges, különösen ha rágondolunk a - 200 fokra és napközelpben a + 3000 fokra. Ezek a szélsőséges, ember által elviselhetetlen határok kizárják az embert ebből a világból, de valamik és valakik számára teljesen elviselhetőek. A kozmikus térben ezért válhat fölöslegessé az egyenes és görbe fogalma. Azonban az univerzumban ellipszis pályákon mozgó égitestek gömbalakja (szféríkussága) mégis sugall valamit: a gömbfelszínen, ha kiindulunk egy pontból, mindig ugyanoda térünk vissza, és ez a pont bárhová tehető, és nem is. A pontból húzott egyenes lehet végtelen is, és nem is. Semmi és minden. Még a fény is elhajlik az univerzumban, pedig csak egyenes vonalban terjed. Mert valami eltéríti eredeti irányától, egy másik, nagyobb energia. Hátha az a bizonyos, legnagyobb energia a szellem, lélek, tudat nagy tárháza, amely az anyagi világ mérhetetlen ura, maga az Isten. És ő szól bele

életünkbe természeti katasztrófákkal, amelyek fontos üzenetek, csak nem jól olvasunk belőle, mert elfelejtettük Istennek a lelkünkbe vésett betűit, amiket használati utasításként odatett, de mi dőlyfösen félretettük.

Naplótöredék Egerről

Sok író és költő elment innen, hogy országos elismerésben részesüljenek. Egyedül Gárdonyi maradt itt és Kapor Elemér. Ők találtak itt valamit, amiért itt maradtak, és vállalták a sorsot. Egyikük sem itt született. Talán ezért? Vagy valami más tartotta itt őket? Az emberek semmiképpen sem. Itt mindenki a maga dolgával van elfoglalva. Hanem a tornyok! Azok nem. A tornyok, a régi boltíves kapuk, templomok, barokk épületek, a városfal, a vár és ami alatta elterül, az egyenként szól az emberekhez. Szólnak vagy inkább beszélnek? Nem. Inkább csak néznek. Ránk tekintenek hallgatagon és csendesen. Mi is nézzük őket, és a nagy várakozó csendben hangokat hallunk. Valaki beszél, szól hozzánk. Egy ismeretlen hang, messziről és mélyről, de halljuk. Érezzük, hogy belülről jön, megindul valami lelkünk mélyéről, és tör felfelé. Már nem is szavak, csak gondolatok. Hangtalan beszéd, de érthető s világos. És azon kapjuk magunkat, hogy bennünk szólal meg a hang. A mi hangunk. És jönnek a hangtalan szavak a boltívek alól. A templomokból, a várfalak mögül, mindenünnen tódulnak felénk – megállíthatatlanul, és mi úgy érezzük, hogy a néma kövek és falak beszélnek helyettünk. Nyüzsögnek, mint az emberek az utcán. Ahogy az egyetemnek készült Líceum laterna magica panorámatornyából eleven képekben mozog a város alattunk, úgy beszélnek hozzánk a falak, az utcák, épületek. A mi nyelvünkön. Úgy szólnak mindenkire, ahogyan várják a szót. A hiányzót. Ezért szeretik ezt a várost, és ezért tér vissza mindenki boldogan egy időre. Itt kerülnek össze a széttoredezett szavak, itt találja meg helyét mondatban a szó, itt fogja meg a

közömbös egri ember valaki kezét, amikor éppen elesne, itt alakul egyesület, amikor sokakat szorongat a magány, itt hagyják az írókat, hogy írja meg a könyvet, de akarják látni, hogy tényleg megírta-e, és ha igen, akkor büszkének rá, hogy mégis csak jó valamire ez az Eger. Talán ezért is drága város.

Eger épületeinek titka a hallgatás. Nagy dolgokat tudnak, de hallgatnak. Csak hozzáértő tud olvasni belőlük. A falakból, kövekből, vagy a homlokzat díszéből. Minden épület egy történet építőjéről, de azok is mesélnek, akik benne laktak. Jóllehet a titkot a mesterek építették bele, ahogyan rakták a köveket és formát adtak az egésznek. A legkisebb barokk, rokokó cikornyában, egy finom csigavonal hajlatában ott rejtőznek suttogó szavak, boldog kacagások, vágyakozó sóhajok, megrázkódtató zokogások – bennük a teljes élet. Még a hulló vakolat is mesél. Csak vegyünk fel egy darabot tenyerünkbe, hogy közelről lássuk, és akkor elmond valamit nekünk, ami megszólal bennünk. A mi hangunk, de amit mond, az nem rólunk szól. Sokan éltek előttünk hasonló vágyakkal, örömmel és bánatokkal. De a régi épületek állanak. És ha leomolnak a falak, újak épülnek. Megint emberek lakják.

Minden régi épület rejtett történelme azoknak, akik akkor itt éltek. Másképp rakták a falakat, más célokat szolgáltak, az építmények alakja, díszítése úgy kerekedett, ahogyan nekik tetszett, hogy szép legyen. Ebben a szépben volt elrejtve lelkük. Amit és ahogyan szerettek, abból rajzolódik ki az őket átfogó élet.

A papucs kilyukadt

Kopott, viseltes papucs hevert az ágy előtt. Még annak lehetett nevezni. Csak azért nem fordult ki egészen a formájából, mert hajdan jó anyagból készült. Színét sem hagyta el egészen, az elfakult szövésminták tartós, időtálló szálakon őrzik még a régi szépséget. Halvány ez már, de emlékeztet a friss tavaszokra, forró nyarakra, amikor harsány csapkodással, sebes rohanással tette meg az utat a fürdőszobáig és vissza. Úgyszólván csak reggel volt dolga, gyors és tüzes percekre, ugrani ide, szökkenni oda, aztán le vele, és nyugszik álmokba merülve másnap reggelig, hogy kezdődjék újra a játék.

Most már alkonyul, de egyre nagyobb távolságokra akad útja. Amikor hallja a hangot, szedi magát és indul azonnal, teljesíteni a parancsot vagy a kérést, attól függően, hogy milyen hangsúllyal érkezik az öreg papucs füléhez. Engedelmességhez szokott jószág, nem ellenkezik soha, teljesíti, amire felszólítják. Ha jót tehet, miért ne cselekedje. Talán ez is jó pont lesz a Fennvalónál. Erre sem árt gondolni.

Reggelente most ezt hallja leggyakrabban:

– Papucs! Hozd a kávé!

Még ki se törli szeméből az álmot, öreg papucs rakja egymás mellé lépteit, és ha nem is nagyon sietve, de főzi a kávé, viszi a párolgó feketét, hogy tüzes életet vigyen a lankadó erekbe.

Alighogy porcelántányérhoz koccan az ezüstkanál, újabb sürgetés érkezik a távoli szobából:

– Papucs, most kellene tejért menni, hátha későbbre kifogy a jobbik.

Nem ellenkezik, teljesíti a hang kívánságát, most indul nehogy a rosszabbik jusson. Nem vált cipőre, minek, amikor csak pár lépés ide a bolt. Egyébként se idegen erre, szinte mindenki ismeri az elstrapált papucs kifakult színét, és találkozik itt még sok más papuccsal, akik közt nem szégyelli magát. Becsülettel kivárja sorát, nem tolakszik, nem hangoskodik, csendes némasággal várja, míg rámosolyog a kiszolgálónő. Ez csak egy pillanat, helyére engedi a következőt és távozik. Csoszog hazafelé, ami megint ugyanannyi lépés már évek óta.

Fordul a kulcs a zárban, a kapu nyikkan egyet, már otthon van, a hűtőben megzörrennek az üvegek, a tej a tartóba kerül, de még rá sem fordul a nyitó, hangzik az újabb kérés:

– Papucs, olyan kellemes az idő, még nem tűz a nap, most kellene gyomlálni a kertben. Addig én készítem a reggelit.

Bár ez a kérése csak óhajnak hangzott, mégis megmásíthatatlan parancsnak fogta fel a jámbor papucs, és zúgolódás nélkül caplatott az ágyások közt a gyomok felé, hogy irtsa azokat. Kapjanak fényt, éljenek, növekedjenek.

Amikor végez, még nem léphet be a tiszta konyhába, kint kell maradnia a legalsó lépcsőn, amíg le nem takarodik sarkáról, talpáról a legkisebb göröngy is.

Hallatszik ilyenkor a szigorú ellenőrzés:

– Tiszta vagy, papucs? Akkor jöhetsz.

Vége a reggelinek, ami gyors és rövid, nem lehet nyújtani.

– Papucs, ma te vagy soros a reggeli mosogatásnál!

Ez is csak emlékeztetés volt, de az előrelátó papucs már készült erre, kötényben ült a reggelihez. Mindent tud előre.

Alig zörögnek a kiskanalak, kések, villák, nem csattannak pofonok a tányérok között, nem fröccsen ki a habos víz a tálból, gyorsan felszáradnak a mosogatólé könnyei a csillogó tányéron,

puhán nyílnak a konyhaszekrény csuklói, és pillanatok alatt kerül helyére minden. Rend van megint és tisztaság.

Most gondol arra szegény papucs, nem ártana egyet szusszanni, de nagyon messziről, valahonnan a trópusok pálmái alól, egy nagyon messzi szobából valami csicsergő hang táncol a konyháig, vigyázva arra, hogy ott találja meg a hűséges papucsot. És milyen szerencséje van a hangnak! Kéznel volt papucs megint. Ott várakozott mártír elszántsággal az érkező hangra. Mintha tudta volna, hogy nem fogy ki belőle. És már hallotta is a hangot:

– Papucs, én most manikűrözök, jó lenne, ha te megtisztítanád a zöldséget. Te is ebédelsz, ugye? Csináld meg, papucskám!

Ez a kilátásba helyezett kívánság olyan szépen hangzott, hogy a lágyszívű papucs nem tagadta volna meg semmiért.

Felcsendült a kések hangja, mintha összemérték volna erejüket, aztán kellemes gordonkahangot játszadozott a kés pengéje a sárgarépa veresedő testén, a petrezselyem fehér lábszárán, a zeller elkoszolódott fején. Lassan összeállt az ebéd is, mert időnként még érkeztek messzi tájakról sejtelmes fuvolahangok, hogy ezt csináld, tedd oda, tedd ide, míg a végén szegény papucs megfőzte az ebédet is, mert ahhoz is értett ez az ócska darab.

Az ebéd elkészült, de nem lehetett még asztalhoz ülni, mert forró volt a leves, és nem jó semmit tűzforrón kapni, amíg éget. Várni kell, míg lehül.

Ebéd után papucsnak is kijárt egy kis pihenő, de még szemére sem érkezik az első jótevő álom, berreg a kapucsengő, idegesen és többször, nyugtalanul, szaggatottan. Szól a hang:

– Papucs, jön az unokád. Nyiss kaput! Tegnap megígérted, hogy hintáztatod. Vagy elfelejtetted? - hangzott a számonkérő

figyelmeztetés, de felkiáltójelével már szemrehányásnak is beillett. Érzékeny lélek volt papucs, gyorsan lelkiismereti kérdést csinált minden apró mulasztásból, és hogy jóvátegye, kapta magát azonnal, csattogott lóhalálában a várakozó gyermek elé... Arca mégis felderül, amikor magához öleli, felejt mindent, viszi egyenesen a hintához, és kezdik a játékot, ki tudja hányadszor. Szorosan egymás mellett áll a két papucs, erővel tapadva a földhöz, minden pillanatban készen, hogy unokája után kapjon, ha baj készülődne. Elővigyázatos, nagyon.

Még nincs vége a hintának, egyre jobban lendül játékba a nyikorgó alkotmány, de már jön megint a hang, kivételesen most nagyon közelről, illatosan, útra készen:

– Papucs, szívem, a varrónőhöz megyek, remélem, fel tudod mérni, hogy ez mennyibe kerül! Légy szíves, egészítsd ki a költségvetési hiányomat, kérlek szépen. Ha jól sejtem, ennek már nincs akadály, nincs Bokros-csomag.

A hang nagyon szépen kérte, és ezért vonakodás nélkül indult a család államkasszája felé, mert otthon papucs volt a pénzügyminiszter is. Nagyon tudott vigyázni a pénzre. Nem kellett különleges számításokat végeznie, fejből tudta a kassa pénzügyi mérlegét, de nagyon savanyú arccal lépett a vékony kasszához, mert most megint le kell faragni valamit a temetésből. Ugyanis az előrelátó papucs tizenhatmillió fillért kuporgatott össze eljövendő temetésére, de mikor költségvetési hiányok merültek fel a társas együttélés kríziseiben, mindig hozzá kellett nyúlni a végső tartalékhoz. Tudja pontosan, mennyit kell most a varrónőnek juttatni, ami előre vetíti azt a baljós képet, hogy most nagyobb összeget kell lefaragni a temetkezés költségeiből. Legfennebb nem lesz a koporsónak fedele. Miért ragaszkodnánk a hagyományokhoz? A másságok korát éljük, el lehet egy kicsit térni a megrögzött szokásoktól, ha

már csak fél koporsó jut a halottnak. Végül is hasznos a nyíltság, végtére mindenki belepillanhat az égi szekérbe, hogy nem viszen magával tizenhatmillió forintot a másvilágra. Hiába, a hang követeléséből nem lehet lefaragni egy fityinget sem. Csak a tartalékból.

Éjjel aztán, amikor elült a zaj és elpihent a nagyvilág, halkán, de simogató hívással újra megszólalt a kedves, bűgő hang:

– Papucs, ó, kis papucskám, gyere ide mellém, várlak...

A papucs nem mozdult. Egymás mellett feküdt mindkét darab, kiterítve az ágy elé.

A papucs nem hallotta a szót, néma volt: már nem fogta fel a hangot; átment rajta, mint a szitán – mert szegény papucs kilyukadt...

Váltságdíj ég és föld között

Felhők felett úszott a repülő, ahol csak a napfény volt. Idős párok és páratlan boldogságkeresők utaztak nyárvégi üdülésre a tengeren túlra. A fedélzet utasterében fesztelenül csevegtek az idősek az öregekkel, fiatalabbak az aggokkal. Élcelődtek, mindenki megfélelkezett arról, hogy több ezer méter magasságban vannak a földtől, de senkinek eszébe nem jutott volna, hogy lezuhanhatna a gép. Olyan jó beszédtemák tartották fenn a biztonság kötelékeit, hogy a legsötétebb feltevés se tudta elriasztani őket a jó kedélytől.

Nagyapja mellett ült szépen bekötözve a kisfiú, aki sehogy sem tudott bekapcsolódni a bohókás öregek szócsatáiba, játékába. Tatival se tudott szórakozni, mert az nyugtatót vett be az útra, és elaludt. A fiúból így is kikívánkozott a vágy, hogy tegyen valamit, ne legyen a társaság szégyene, mutassa meg magát, hogy ő is valaki.

Már ki is találta, mit fog tenni. Jól ráijeszt a társaságra, amelyik önfeledt göggyében kizárta magából a kisgyereket, akiről megfélelkeztek, hogy létezik a világon. Adok én nektek! Mindjárt megtudjátok, hogy vagyok a világon! Terrorista leszek, aki sarokba szorít minden utast. Akkor meglátják, hogy ki vagyok.

Kapóra jött az is, hogy nagyapja vett neki egy nem egészen elhanyagolható útravalót, egy játékpisztolyt csokoládéból, amelyik kísértetiesen mása egy eredetinek. Pont úgy csillog feketén, fényesen, mint a terroristák kezében. Erre már nem lehet azt mondani rendőri szakértő nyelven, hogy fegyvernek

látszó tárgy. Ennek még a csöve is fénylik, lyukas, és vörös belül.

Kivárta azt a pillanatot, amikor mindenki hallgatásba burkolózott, és akkor álomriasztó hirtelenséggel az utasok elé ugrott, szembe a fejekkel, gyermekhez nem illő hangon, mint ahogyan ez vadnyugati filmekben hallható, keményen, csattanó hangon nézett szembe a szerencsétlenekkel, ő maga is csodálkozott, hogy majdnem férfiasan, határozott bátorsággal kiáltotta:

– Fel a kezekkel! Mindenki figyeljen! Aki moccanni mer, lelövöm! Harminc golyó van ebben a pisztolyban. Mindenkinek egy.

A kedves öregek mind felemelték a karjukat, egymásra mosolyogtak, belementek a játékba. Egy nyugdíjas katonatiszt észrevette, hogy a pisztoly csokoládéból van. Megjátszotta az ijedt embert, és az utasok nevében megszólalt.

– Kedves betörő úr, vagy minek is nevezzem – kezdte a beszélgetést bátortalanul.

– Nem betörő, hanem terrorista! – javította ki a kisfiú, rendreutasító hangnemben.

– Nahát, akkor kedves terrorista barátom, szabad legyen megtudni, mi most milyen minőségben vagyunk a foglyai?

– Tűszok! Valamennyien, még a tolószékes néni is!

– Akkor én mint tűsz, feltehetnék tisztelt terrorista barátomnak egy kérdést?

– Csak egyet – hangzott a kurta rendszabály.

– Igenis tudomásul veszem tűszbeli tisztségetem, de ha nem vagyok túlságosan kíváncsi, szabad lesz megtudnom, mi a váltságdíj, hogy felmentődjünk e szörnyű státus alól?

– Hogy mi a váltságdíj? Igen, válaszolok, csak előbb hadd fontoljam meg jobban – húzta az időt a kisfiú, de már a kezében

olvadozni kezdett a csokoládépisztoly, csak kivágta magát, jó, mentő gondolata támadt: – Mindannyian visszanyerik szabadságukat, ha teljesítik kívánságomat.

– És mi légyen a kedves terrorista úrnak a kívánsága?

– Hát, hát, hogy engem is szeressen valaki...

Mosolygós, halk, szelíd moraj hullámzott végig az utastéren, és kinyújtotta kezét a kis terrorista felé, még a kapitány is kijött a kabinjából, a kisfiú vállára tette kezét, fülébe súgta, hogy forró csokoládét hozat a légikisasszonnyal.

S a repülőgép rezzenés nélkül folytatta útját tovább, a zajtalan madár együtt repült a fényes Nappal.

Tolvaj a templomban

A pap befejezte az esti misét. Még maradt egy keveset. A ministráns elment, elengedte a sekrestyést is. Ma megint ő zárja be az ajtókat.

Az utolsó pad homályában még térdel valaki, de inkább mintha ülne. Egyetlen imádkozóra is várni kell. Addig sétál a májusi levegőn.

A friss virágillatok kábulatától mintha csak magához térne, eszébe villant, milyen különös alak, akit bent hagyott az Isten házában. Az arcát se látta, és furcsa, hogy nem is térdel, csak ül valahogy félszegen a padban, mintha odadoztak volna egy zsákot. Talán csak nem halott!

Jó lesz megnézni. Hátról, a sekrestye felől megy be, onnan észre sem veszi, és többet lát.

A gyér világosság ájtatos csendjében nem dönthető el, gyerek-e vagy öreg, férfi-e vagy nő. Közelebb megy hozzá. Csuklya van a fején, akkor csak nő lehet, de alkata inkább szögletes, mintha csontvázat takarna a földig boruló kámzsa.

Ugyan mit rejteget ez a gyanús lepel? Kezd izgalmassá válni a dolog. Félénken érinti meg a vállat. Hideg és merev. Faléc vagy drót lehet, amit elföd a lomtárba illő köpönyeg. Ilyen szerzet embernek nem születik. Egy ujjal fellebbenti a csuklya lecsüngő szélit. Egy arctalan báb fehér oválisa nézne rá, ha volna szeme, de még orrot, száját se festettek rá. Megteremtésében félbehagyott maskara. Miféle komédia ez? Elmúlt a farsang, kinek jut eszébe ilyen madárijesztőt beültetni ide! Még tréfának is rossz. Ez az egész fusera munka nagy sietségre vall. Felnőtt nem tehetette. Turpisság rejlik mögötte. Aki letette,

érte is jöhet, gondolja a pap, és belemegy a játékba... Azért jó lesz vigyázni. Nyitva az ajtó. Beleselkedik a sötét, és mintha az árnyék imbolyogna ott kívül, hogy bejöjjön.

Az isten szolgája a mellékoltár szárnya mögé bújik, és vár. Csak a gyertyafény szív alakú lángja lebben meg néha, bevilágítja assisi Szent Ferenc kicsiny szobrát, mintha ő venne levegőt.

Aztán besettenkedik valaki, puhán és osonva, a szobor előtt megáll. Rávilágít a gyertya fénye egy izgatott gyerekarcra. Keresztet vet gyorsan, és nyúl a szoborért, mint aki el akarja vinni. El is bírná könnyedén, alabástrom gipszből van, csak a szép aranyozás láttatja súlyosnak.

A pap előrelép, arcán nincs harag, szeretettel kérdi:

– Miért jöttél, kisfiam? Itt felejtettél valamit? A bábudat?

A gyermek megdermed, lélegzete elakad, csak annyit tud kinyögni:

– Igen.

– És miért hoztad ide? Meg kell adni, ötletes munka, majdnem él. De miért hoztad ide?

– Csaléteknek.

– Isten házában nincsenek halak.

– Tudom.

– Hát akkor mégis miért?

– Hogy elvonjam a figyelmet veled.

– Kinek a figyelmét, fiacskám?

– A tisztelendő úrét...

– Minek?

– Hogy legyen ez a csali... Higgye azt a tisztelendő úr, hogy ez egy imádkozó koldus..., mert ha ezt hiszi, akkor kimegy levegőzni... és akkor nem lesz senki a templomban, és szépen beosonhatok, és kihozom a szentet.

- De fiacskám, Isten szeme mindent lát.
- Igen, de akkor azt is látja előre a Jóisten, hogy nem lopom el végleg a szobrot, csak egy napra, és utána visszahozom. Még meg is hálálom.
- Édes gyermekem, Istennel nem lehet alkudozni. A bűn nem lehet alku tárgya, amit csak mély megbánás oldoz fel. Meg fogod gyónni?
- Már megvallottam bűnömet, atyám.
- Ez így nem érvényes, csak ha szabad akaratodból, és nem a tettenérés kényszeréből vallod és bánod meg bűneidet.
- Szánom és bánom igen nagy vétkemet...
- Igen, ezt majd a gyóntatószékben, de mondd csak, mire kellett volna neked a szobor?
- Jaj, tetszik tudni, Aladár eszelte ki az egészet, hogy a tanító néni meglepjük vele a születésnapjára. Pont akkor van a madarak és a fák napja. Nagyon szereti a csicsergő madárkákat. Amikor kirándultunk, mondta, figyeljétek, milyen szépen trilláznak az énekesmadarak. Hanem nagyon szereti Szent Ferencet is, itt a lábainál szokott imádkozni. Ezért gondoltuk ki, hogy előadjuk azt a jelenetet, amikor Szent Ferenc prédikál a madaraknak, mert a tanító néni szereti a színpadi jeleneteket is...
- Ha élő Szent Ferencet akartok alakítani, akkor minek kell egy szobor?
- Ez azért van, mert Aladár apukája színházi ember, díszletmester, és nagyon ért a jelenetekhez, ő mondta, ha hiteles szentet akartok, hozzatok egyet a templomból...
- De hát a szobrok nem beszélnek.
- Nem baj, mert Aladár a háta mögé áll, utánozni fogja Szent Ferenc hangját, és a tanító néni azt fogja hinni, hogy beszél a szobor. Ugye, hatásos jelenet lesz?

– Meghiszem, különösen, ha felléptetitek a bábut is, ő is részese a históriátoknak!

– Nem. Őt nem lehet, nem fér bele a képbe. Ő különben is csalétek volt, de nem vált be.

– Még hogy nem vált be! Tévedsz, nagyon is megfogott engem, haraptam rá, mint a csalira. Mit szólnátok, ha engem is bevennétek a jelenetbe?

– Igazán? Hát ez fantasztikus! A tisztelendő urat? Csak nehezen találnánk megfelelő szerepet.

– Milyen szerep illenék rám, szerinted?

– Kitűnően tudná alakítani a tisztelendő úr a mennyeknek és földnek Teremtőjét.

– Ilyen nagy szerephez nincs meg a tudásom, de vállalhatnám – mondjuk – a madaraknak prédikáló Szent Ferencet, én is ferences vagyok.

– Csakugyan tetszik vállalni?

– Csakugyan. És hol próbáltok?

– Az Aladárék kertjében, a lugasban, de csak este, amikor sötét van, mert titok.

– Tudjátok mit, gyertek hozzám holnap délután a sekrestyébe, az is titok helye, próbáljuk ott a darabot.

– Csodálatos! Egyszerűen hihetetlen! Jaj, de nagy kő esett le a szívemről! Engedje, hogy megöleljem. Hogyan szólítsam?

– Csak Ferenc atya.

– Boldog vagyok, nagyon boldog vagyok Ferenc atya, hogy velünk szerepel a jelenetben. Mekkora fog nézni a tanító néni, hogy egy igazi Szent Ferenc fog prédikálni a madaraknak. Hát nem csodálatos? Ilyen még nem volt az iskolában! Nagy szép díszletünk lesz, az Aladár apukája már kiválogatta a leg-szebbeket, de Ferenc atya csuháját, reverendáját is szépen kidíszítjük virágokkal!

– Gyermekem, Szent Ferenc nem szerette a díszet, csak az egyszerűséget, mert az a legtisztább.

– Akkor virágokkal borítjuk az oltárt, mert Pityu édesapja kertész, sok virágjuk van. De most mennem kell, későre jár.

– Kisfiam, itt ne feledd a bábudat...

A fiú boldogan ölelte magához a festetlen bábút, dicsértesséket mondott, és úgy szorította gyenge karjával, mintha vinné magával a szentet.

Ferenc atya mosolyogva nézett a távozó fiú után, és arra gondolt, nem olyan rosszak ezek a gyerekek, akik szentet akarnak lopni a templomból.

Rossz fiúk karácsonyfája

Ebben az évben szokatlan sietséggel előbb állították fel a karácsonyfát a kis iskolában. Mindenki kapott ajándékot, csak a rossz fiúk maradtak ki a Kisjézus adományából.

A rossz fiúk félrehúzódva, az iskolaudvar egyik sarkába összeverődve tárgyalták meg szomorú sorsukat, csak az vigasztalta őket, hogy úgysem a Jézuska hozza a karácsonyfát és az ajándékokat sem ő osztogatja, ezért hát nem kell úgy búnak esni, van még egyéb is a világon, aminek még lehet örülni. Szerezzenek egymásnak örömet, és akkor ők sem esnek ki a tyúk alól.

Nem hiába érdemelték ki a rossz fiúk megkülönböztetést, gyorsan kitalálták, mit kell tenniük. Olyan jó ötletük támadt, hogy mindjárt büszkék is voltak rosszfiúságukra, és úgy tünettek vele, mintha nemesi címeket viselnének.

Takarították az udvart, mivel az idén nem esett hó, sok volt az eldobált szaloncukor papír bozontos szakállával a fagyott földön, de az elkülönített udvar szegletében karácsonyi mesevilág teremtdött. Nem földre szállt angyalok varázsolták elő csengettyűszóval, hanem ezek a rossz fiúk. Valahonnan deszkákat kerítettek, istállót ácsoltak, a tetejére szalmát kötöztek, bent jászolt állítottak, belé rongybabát Kisjézusnak, Mária egy elhasznált nyírág seprű volt kendővel a fején, földig érő ruhában, József kitelt egy ócska kalapból a kidobott háromlábú fogas tetején, de a stílus kedvéért a harmadik lábat takarta a rongyos köpönyeg épebb része. Ezzel teljesedett ki a szent család.

Persze, ez csak a hangulatkeltést szolgálta, a rendezvény fénypontja a karácsonyfa volt, amelyet megint csak a rossz fiúk leleményessége csalt elő valahonnan, de azt most nem firtatta senki, hogy egyenes úton jött – vagy nem. Mert mindenkinek nagyon is tetszett.

Alighogy kicsengettek, a gyerekek tódultak a fa alá, és mindenkinek volt egy kedves ajánlata, aki közel lakott, hazaszaladt egy díszért, a másik szívet hozott, a harmadik gyertyát, csillagszórót, a következő szünetben már ott nyüzsgött csaknem az egész iskola, és öltöztették a rossz gyermekek karácsonyfáját.

A tantestületnek nem volt semmi dolga a fegyelemmel, egy szóra kiürültek a tantermek, amikor megszólalt a csengő, és mindenki a legnagyobb csendben ült a helyére, amikor becsengettek.

Az iskolaigazgató ablakából nézte a rossz fiúk karácsonyfáját és odaszólt a legszigorúbb osztályfőnökhöz:

- Na, mit szólna a rossz fiúk karácsonyfájához?
- Ezek a csibészek összehordanak minden limlomot.
- Legalább kitararítják az iskolát. Nem látod, milyen szépen felseperték az udvart?
- Azért nem ártana a körmükre nézni, miket szállítanak a gyűjteménybe. Nekem nagyon gyanús az a szép és túl magas fenyőfa. Lopott áru szaga van.
- Ne ferd az ördögöt a falra! Azért annyira még se romlottak ezek a fiúk. Most csak büntetésből nem kaptak ajándékot, de jövőre nyitva előttük minden dicsőség. Én úgy látom, arra tartanak.
- Én mégis azt hiszem, jobb lenne még most leállítani ezt az egészet. Nem látod, igazgató úr, még a legjobb tanulók is odaállanak fát díszíteni! Nézd csak, hozzák az osztályomból a

kakukkos órát! Hát ezek szétszedik az osztályt! Megyek és rendet teremtek.

Az igazgató érkezettnek látta az időt és energikusan megragadta tanártársa karját.

– Csillapodj! Nem mész sehová és hagyod békén ezeket a gyerekeket. Most cselekszenek valami jót, közösen, együtt, és örülnek, hát ezt vennéd el tőlük? Meg kellene köszönni ezeknek a gézengúzoknak, hogy ilyen jó ötlettel maguk köré csalták a gyerekeinket. A karácsony előtti hangulatban mindig is lazul a fegyelem, de most valami szent, jó akarat az engedelmesség jászolóhoz vezette őket. Nem látod, milyen egyek mindenben? Hogy buzog belőlük az ötlet, mindenki előhozakodik valami jóval. Figyeld azt a Gyuricát, aki soha nem adott volna egy falást se a tízóraiból, most aggatja az almáit a fára. A legféltettebb kincsüket adják, lemondanak mindenről, hogy mindenki örüljön a fának. Ami rajta van, az a kincs. Ez hiányzott életükből. Nem látod? Csak az van ezen a fán, ami hiányzott. Amit nélkülöztek. Ez az összefogás hiányzott belőlük. Tegyenek valami olyat, amit nem parancsolnak nekik, amit nem elvárnak, amit maguktól akarnak, másoknak adni, hogy megmutassák, mi él bennük. Ezt lehet szeretetnek is nevezni. Ők csak ennyit akarnak, és ezt elvenni tőlük, nagy bűn lenne... És még valamit látok. Mintha elfelejtették volna ezek a gyerekek a rosszaságot. Megjavultak erre az órára, hogy öltöztetik nagy buzgalommal a fát. Csak a legszebbet, a legdrágábbat aggatják az ágakra. Nincs rajta semmi rossz. Minden olyan jó és szép, ami rajta csüng. A szeretet hozott össze ennyi szépséget. Te nem látod ezt?

– Te úgy látod, én nem.

– Nézd csak, hogy egyetértenek. Nem veszekednek. Egymást szárnyalják túl tenni akarásból, jószágból vizsgáznak,

hogy futkosnak haza ezért, hogy a fára tegyék. Ennyi jóakarat még nem mozdult meg bennük, amióta ebben az iskolában tanulnak.

– Csakhogy ez a kivágott fenyő is elszárad, és velük együtt is az a nagy harmónia, amiben most egyek.

– De most létezik, most igaz és van. És ezt mindannyian jól tudják. Erre emlékezni fognak a legválságosabb percekben is. Talán éppen akkor lesz szükség erre az emlékezetre. Ez a közös karácsonyfa-díszítés egy nagyon hiányzó jóságra tanította őket. Ilyen csak egyszer történik a gyermekek életében, de emlékezetes lesz. Az összefogás a jóságban, szeretetben. Ezt így együtt még nem gyakorolták. Mi nem tudtuk volna így kitalálni, összehozni. Vagy te, a szigoroddal meg tudtad volna parancsolni?

– Én nem szoktam parancsolni, csak követelek. De azt be is hajtom rajtuk, ha a fene fenét eszik, akkor is.

– De nem jutott eszedbe, karácsonyfát követelni az iskolaudvar legeldugottabb sarkába!

– Az én osztályom tanulói nem is merészeltek volna ilyet elképzelni!

– Akkor furcsa, hogy az iskola legrosszabb fenegyerekei állítanak mégis karácsonyfát az iskolaudvar legeldugottabb sarkába. Abból ma szentélyt avattak.

– Csak addig tart, míg a gyertyaláng, utána a hamvadó füst.

– Csakhogy a gyertyaláng megmarad az emlékezetben és akkor gyullad ki, amikor éppen szükség lesz rá.

Molekulák szerelme

A kis cukrászda kerek márvány asztalánál ketten ültek. Egy leány és egy fiú.

A fekete-fehéren erezett márvány asztalkára vízcsepp esett a pohárról. Tiszta volt és átlátszó, hullámozott egyet, míg helyére talált, és utána kidomborította magát, mintha szilárd üvegcupola volna. Meg se rezzent. Csepp volt, mégis erősen sugárzó, fénylett és ragyogott, mint aki diadalmasan, messziről érkezett.

A leány észrevette a kis vízcseppet, de nem szólt.

A fiú meg se látta, mert azon tépelődött, gyötrődött, igazat mondott-e a lány? Miért nincs olyan távvezérlő videokamerája, amely nyomon követhetné a lányt, akkor most bekapcsolná és ott karórája helyén mutatná a képernyő, mi is történt a tegnapi bulin? Így csak a megalázó gyanúsítás marad.

– De ott voltál! – csapott rá a fiú, látnoki fanatizmussal.

– Értsd meg, nem voltam ott.

– Akkor én hazudok, vagy te?

A lány erre nem válaszolt. A fiút támadásra bízta a hallgatás.

– Ugye, hogy hallgatsz. Nem mered, mondani az igazat. Nézz a szemembe... Látom, hogy hazudsz.

– Ilyet még nem mondtál nekem.

– De most mondok. Aki ott volt, elmesélte, kivel mentél el a buli után.

– Hogy mehettem volna, ha ott se voltam.

– Hírszerzőim, kémeim vannak, akik mindenről tájékoztatnak!

– Vagyis besúgóid. Hát eddig sülyyedté!

– Hogy magaslatra emelkedjem, ahonnan láthatom az igazságot.

– Pedig azt tőlem is megtudhatod. Hát bevallom, kis ideig tényleg ott voltam a bulin, de nem mentem el senkivel.

– Látod, most megfogtalak! Nem árulkodott senki rólad. Hírszerző sincs, se kém, se besúgó! Magadtól estél verembe. Miért hazudtál?

– Mert félek, hogy elhagysz. Nem akarlak elveszíteni.

– És hazugsággal láncolsz magadhoz? A legerősebb láncszem is elszakad az igazság ívfényében. Ami igaz, erősebb kötelék a láncnál. Vékony szál az igazság, de megbírja a leg súlyosabb terhet is, ha úgy akarjuk.

És a leány, ebbe a vékonyka szálba kapaszkodott vallomásával:

– Te is hazudtál nekem, azért ismerkedtem meg azzal a fiúval, de rájöttem, csak téged fogadlak el. Higgyél nekem! Az a kis füllentés járt neked! Bár most nekem fáj. Értsd meg, szeretlek.

A fiú tisztának látta a lány szemét és szebbnek, mint valaha.

* * *

A márvány asztalka lapján a vízcsepp kupola nagyot hullámozott, és benne a két vízmolekula megmozdult. Nem vette észre őket senki, mert az emberek nem látják a molekulát. Csak ők ketten látták egymást kerek nagyságukban, kívülről és belülről, csókjaikkal átjártak egymásba, mint boldog házaspár a sokszobás lakásban, és összefolyva, szétválva, megint egybeolvadva ölelték egymást a hosszú különlet után.

Jól sikerült ez a találka, itt a kávézó cukrászda márványasztalán. Rég vártak erre a pillanatra. Érték volt számukra

most minden másodperc. Eddig lelküket küldték egymásnak, de most szemet cserélték, mivel a hosszú úton a kölcsön kapott, másik szemével keresték egymást, és hogy visszacserélődtek a szemek, helyre állt a rend, simogatta őket a szeretet, és fürödtek a szerelemben.

A leány molekula volt a türelmetlenebb, ő kezdte a valamást:

– Ha csak egy pillanatra nem látlak, pánikba esem, megfagyok a rettegéstől. Ez történt tegnap hajnalán.

– Akkor egy úrhajó állt közénk, lustán haladt előttünk, ő vette el látást – magyarázta a fiú molekula – pedig azon a hajnalon, én is ott dideregtem egy teve lábnyomában a homok-sivatagon.

A leány molekula lelkesedve folytatta:

– És akkor, ott fent a havason észrevettelek, rád néztem a napsugár hátán, hogy felmelegítselek. Az a fényvillám az én kiáltásom volt, hogy a másik teve rád ne taposson, mert utána kereshettelek volna napokig a teve szőrén, bokáján, vagy éppen a púpjában.

– Hallottam a sikoltásod, hálás vagyok érte. Hiába, mi molekulák örök veszélynek vagyunk kitéve, de bárhogy is el akar veszejteni a sors, mindig kivergődünk a bajból. Ezúttal a te hangod figyelmeztetett. Csak hunyorítottam egyet, és kint voltam. Megláttalak. Te ott fent, én itt lent a homokon - mondta diadalmasan a fiúmolekula.

– Szétválasztva is egyek vagyunk, minden percnyi különletünk csak azért van, hogy frissebb erők mozduljanak bennünk a találkozásért – lelkesedett a leánymolekula.

– Nem vagyunk olyanok, mint az emberek, akik még azt sem hiszik el, ami van. Kétkednek és örökké félnek valamitől – fölényeskedett a fiúmolekula.

– Nem hibájuk, hogy ilyenek teremtették. Ők nem láthatnak mindent egymásról, mint mi, a molekulák. Mi, ha más vegyületek elemeivé válunk, akkor se változunk, mindig ugyanarra emlékezünk, és üzenünk egymásnak. Néha késve érkezik az üzenet, de tároljuk a múltat, vissza tudjuk játszani, ami velünk történt, életünk felvett képsorával újra adjuk a múltat és jelen lesz belőle. Mi így mondunk igazat – suttogta a leánymolekula.

– Igen, mi a múltunkat második jelenként éljük meg, ha akarjuk. Egymást átölelve figyeljük, jól keressük-e egymást, amikor külön vagyunk – hangozott a fiúmolekula igen bölcs érvelése.

– Mi azért találunk egymásra, mert a szeretet másik felét keressük, amelyet útravalónak adtam neked, hogy aztán kicseréljük és az egésznek örüljünk. Minket az tart össze, hogy egymásért születünk, kötélemek vagyunk mindenütt, és ez tart a Teremtés óta – szólt dicsekvő hangon a leánymolekula.

– Azért, én mégis csodálom vagy inkább irigylem az embert, ezt a szövevényes molekula-rendszert, amibe a test tömörül, mert a rövidre szabott emberi élet során talán többet futnak be azon a szűk életpályán, de a titok, ami összefűzi őket, annyi meg nem válaszolt kérdőjellel és talánnyal, igazán izgalmas, térdre kényszerítő, hogy szinte imádni való. Lehet, hogy nem is érdeklik meg egymást és tévednek, de legalább hiszik, hogy szeretik egymást, és mással fel nem cserélhetők. És ez az egyedüli kizárólagosság – értelmetlen magasságokba is emelheti az embert, és képes megfeledezni arról, hogy van Világmindenség, amelynek törvényei alá tartozik ő is – mondta szomorúan a fiúmolekula.

– Persze, az ember csak gondolkodik és elveket gyárt, de valójában alig tud magáról valamit. Botladozik szegény a tudás

és tudatlanság közt. Ebből él – folytatta a sajnálkozást a leánymolekula.

– Mi, molekulák, nem szempontok, elvek, ideológiák és filozófiák szerint élünk. Számunkra csak az örök változás törvénye létezik, és ez a törvény nincs rajtunk kívül, fölöttünk vagy alattunk, hanem bennünk munkálkodik. A mi világunk nem úgy ismeri a jót és a rosszat, ahogy azt az emberek szembe állítják egymással. Mi nem választunk két lehetőség között, mert ha erős a sugárzás, páráként szív fel minket a forróság, de más alakban akkor is vízmolekulának maradunk. Mi csak akkor érezzük, hogy jót cselekszünk, ha a nagy törvénynek engedelmeskedünk – jelentette ki fölényes hangon a fiú molekula.

– Mégsem érezzük, hogy törvény kényszere uralkodik fölöttünk. És ez nem teher számunkra, csak életmód, mint az egészséges lélegzetvétel. Így visszük a magunk életét – okoskodott a leánymolekula.

– Mi nem tudunk kilépni törvényeink korlátaiból, mert csak elemek vagyunk, és éppen ezért a törvényt nem korlátnak tekintjük, csak útjelzőnek, hogy mindig jó irányba tartunk. Ez a mi etikánk. Nálunk a becsület kötelesség, csak általa létezzük és csak a tisztesség tart össze bennünket, ezért is vagyunk annyian a Mindenségben. Milliárdok a milliomodik hatványon. Emberi léptékben ki sem fejezhető. Tömérdek mennyiségben létezzük, de mégis csak kettő van jelen ebből mindenütt: Te meg Én. És minden molekula páros. Csak ketten együtt lehetünk jók. Ha a jóság egész, akkor én a fele vagyok nélküled, Te Édes – folytatta átörvénylő öleléssel szerelmét a fiú molekula.

– Emlékszem, egyszer jégkristály voltál, ott fent a Jeges tengeren, és én akkor vízcsepp Florida habjain. Emberek bőrén játszadoztam, hiába simogattak magukhoz, hű maradtam hozzád. Ha fel is szívott magához a Nap, és másnap megint

leengedett a Földre ivóvíznek, akkor is téged éreztelek. Felforraltak, húst főztek bennem, de én nem váltam hússá, továbbra is vízmolekula maradtam. A forró gőzpára fátylán át láttalak téged, a piciny jégkristályt, hogy páncélba fagyva, szikrázó hidegben tekintesz rám, halálmereven, fehéren, de tudtam, nem halsz meg, csak nem tudsz megszólalni. Éreztem, hogy érzel engem és tudtad, hogy tudok rólad – forrt, lobogott a leánymolekula.

– Mert mi nemcsak forró szerelemmel érzünk, hanem tudjuk, hogy mások nem leszünk. Nálunk a tudás is szerelem: mindennek tudása egymásról. Ez köt egybe minket, akkor is, ha nagy ködök és világok választanak el – nyelte magához a leánymolekulát.

– Akkor is egymásnak maradunk, akár a Szahara forró homokján legyek hajnali pára, akár a Déli Sark jegén hókristály – ígérte a leánymolekula.

– A mi szerelmünk nem déli, forró tűzű mámor, egy estére fellobbanó fáklya, hanem mélyen izzó láva, amely mélységekben fortyog sok ezer évig. Ha kell, vár a kitörésig, hogy kiszabadítsalak érbe zárt koporsódból, ha odasodort a véletlen. Ha jegekbe fagytal, a hömpölygő lávafolyam odavisz engem, hogy én forró tüzemmel kiolvasszam vak csillaggá fagyott testedet – vált önfeláldozó férfivá a fiúmolekula.

– Látod, most megint itt vagyunk, fogjuk egymás kezét, és úgy érezzük, nem pillanat ez, hanem örökkévalóság a percnyi időben. Ha jó a változás parancsa, nem félünk, mert tudjuk, holnap megint együtt leszünk valahol, talán éppen itt, esetleg a másik oldalon, ott a kandalló mellett, vagy cseppé változunk egy pezsgőspohárban, hogy együtt lehessünk újra. Mindenütt látlak, mindenütt velem vagy... És tudom, hogy visszajössz, még akkor is, ha te leszel az üstökös piszkos jégfeje, mert akkor én

könnyeimet küldöm a napsugárnak, hogy kiszabadítson téged – nekem – vallotta meg a leánymolekula.

– Bárhová jutunk a világ négy sarkába, nyújtjuk a kezünket, hogy fogva tartson minket a szeretet. Ezért találkozunk – iktatta törvénybe a fiúmolekula. És ezután már csak röpke szavak váltották egymást, érezte a két kis molekula, hogy közeleg a búcsú pillanata, egy mondatba folyt minden, amit ketten mondtak:

–...Igen, találkozunk, hogy szemet cseréljünk,
–...hogya a te szemeddel lássam a világot,
–...és hozom neked a világot, mert a te szemed az én otthonom,

–...én örökké látlak.

–...Mi már ilyennek maradunk,

–...molekulák szerelme.

Nem folytatták tovább a párbeszédet, mert a fiatalok békültek, és újabb rendelést vett fel a pincérlány, aki aztán észrevette a vízcseppet az asztalon, és a szivacstörölővel felitatta a két kis vízmolekulát. Ne legyen vízfolt a vendégek előtt.

* * *

A fiú, a kis asztal fölé emelte a lány kezét és így szólt:

– Ha mellettem vagy, erősebbnek érzem magam.

– Mert szeretlek – suttogta forrón lehelve, a leány.

– Ilyenkor nem látok mást, csak téged – mondta ki nehezen, mámorosan, a fiú.

– Mert csak én szeretlek, igazán – nyúlt a fiú keze után, a leány.

– Ha elhagynál, újra téged választanálak – fogta a leány kezét a fiú.

- Mert te is csak engem szeretsz – ajkát kínálta a leány.
- Nélküled kevés a világ – szédült bele a fiú.
- Mert ketten egyek vagyunk – a leány két kézzel vonta magához a fiút.
- Akkor, mától egygé is válik a sorsunk. Itt ez a gyűrű, most felhúrom az ujjadra...Látod, éppen ráillik. Ugye, vigyázol rá?
- Akár a szemem fényére.
- Most te viseled egy hétig, utána én. Csak egy gyűrűnk lesz, többre nem telik.
- Így is szeretlek.
- Felváltva viseljük a gyűrűt, és hetenként cseréljük egyik ujjról a másikra. Akarod?
- Halálig.

Kegyetlen kritika

– satíra a boldog időkből –

Nem volt már lapszerkesztőség, ahol ne ismerték volna Kukac Károly nevét. Hetenként érkezett minden számottevő irodalmi laphoz egy vers, elbeszélés, regényrészlet, drámai alkotás, forgatókönyv, tündérmese, rádióhangjáték és önéletrajzi vallomás Kukac Károly névaláírással a szokásos udvarias hangú kísérő levéllel. Persze, mindezekből sohasem jelent meg semmi, legfeljebb egy-két szerkesztőségi üzenet a lap utolsó oldalán, hogy „művei” nem közölhetők, hiányzik belőlük a valóság, a tipikus jellemrajz, az érdekkeltő cselekményszövés, az irodalmi mondanivaló, élénk írói stílus, satöbbi, satöbbi...

Egyszóval, hajítófát se érnek.

Csak hogy Kukac Károly nem azért volt Kukac, hogy mindebbe beletörődjék. Hóna alá csapta írásait és kilincselte egyik szerkesztőségből a másikba. Ha finoman utasították el egyik helyről, még tapintatosabban lépett be a másik szerkesztőségbe. Nem volt agresszív. Egészen más. Illedelmes és megértő. Nem csinált jelenetet, hanem vette a kalapját és ment. Igaz, ennek a csendes elvonulásnak súlyosabb volt a következménye, mert újabb művekkel lepte meg az elképedt szerkesztőket. Ha pedig valamelyik ingerült szerkesztő kidobta, akkor bekopogott a harmadiknál, és ott érvelt, bizonygatott, hogy ő született író, csak nem értik meg, nem, nem és hiába...

– Persze, hogy nem! Hülyeség! Zagyvaság, amit maga ír! Érti? – fakadt ki a szerkesztő.

– Engedelmet kérek, kedves szerkesztő úr – mondta bocsánatkérően Kukac –, de az én művem nem ezt a hangot érdemli. Egyébként is, mi lenne a konkrét kifogása?

– Az kérem, hogy nincs benne realitás, érti? Valóság!

Egy ideig tétovázott a bösz író, aztán fejébe nyomta a széles karimájú kalapot, kihúzta magát és kifényesedett szemekkel kérdezte:

– Nincs bennük valóság? ... Hát lesz! Meglátják, hogy lesz! Azzal becsapta maga után az ajtót és elviharzott.

A szerkesztő mosolygott a fura emberen. Azért van benne valami. Jó téma.

Kukac Károly otthon bezárkózott, és azon töprengett, gondolkodott, hogyan varázsoljon valóságot újabb műveibe?

Késő estig gyötrődött, míg végre álomba szenderült.

Azt álmodta, hogy hátizsákkal a vállán, rövidnadrágban, szeges bakancssal, távcsővel, ceruzával, jegyzetömbbel felszerelve elindult a valóságot keresni, témát a valódi életből, hogy azt megírja.

Hirtelen aztán, minden átmenet nélkül, ahogy ez álmokban történik, a vadnyugati pusztákon találja magát, és mintha csak a földből nőttek volna ki, pontosan húsz lovas bandita állja el az útját.

Pisztolyokat szegeztek neki.

– Fel a kezekkel! – üvöltött a szakállas bandavezér.

Kukac Károly csuklott egyet és reszketve emelte karjait a magasba.

– Ki vagy? – dörgött az érdes hang.

– Ku-kac Ká-rolly a nevem, – dadogta és reszketett. Erre aztán röhögtek mind a húszan, de lehangosabban a főnök, aki most a Bogáncs főszerkesztőjéhez hasonlított. Éppen így fittyen

le annak is az alsó ajka. Nem lehet tudni róla, mire készül. Harapni-e vagy mosolyogni?

– Mi a foglalkozásod? – kezdte a vallatást a főnök, és a pisztolycsövét feljebb emelte, mintha csak intene vele, ne merjen hazudni.

– Író vagyok, – hebegte zavartan.

– Író?...Hát az mi a fene? Cimborák, hallottatok ilyet?

A banditák tagadólag ingatták fejüket.

– Lóvák akarsz tenni minket, a préri fiait? – csattant a főnök hangja.

– Én csak az igazat mondom, főszerkesztő úr, a színtiszta igazat, tessék elhinni, tisztelettel kérem! – mentegőzött Kukac Károly.

– Hát akkor mondd meg, mit csinál az író? Hogyha hazudsz, ólom röpül a hasadba, – emelgette fenyegetően pisztolya csövét.

– Ígérem, kérem, csak az igazat mondom... Tetszik tudni, kérem, az író olyan ember, aki érdekes történeteket mesél... leírva.

– Jól van. Ha te csakugyan író vagy, akkor mesélj rólunk egy szép történetet, de ha nem lesz igaz valóság, szétloccsantom a koponyádat! Érted?

– Igenis.

– Gyerünk legények, oda a fa alá, majd az író mesél nekünk.

– De szép legyen ám!

– Jó izgalmas!

– Férfiaknak való!

– Vadregényes!

– Szerelem is legyen benne, az üstökít!

– Bunyó is! Jó kiadós!

- Mert ha nem, akkor téged bunyóznak meg! Így e!
- De szépen beszélj rólunk, hallod-e!
- Csak a mi pártunkon legyél!
- Mert ha ellenünk locsogsz, halálfia vagy!

Ilyen kedves biztatás kíséretében telepedtek a fa köré, az író odaállították a vastag törzshöz, mint a halálraíteltet, a banditák fél kézzel cigarettát sodortak, de amikor megnyálazták, jobb markukban pisztolyt szorongattak, és sunyi pillantásukkal noszogatták, hogy kezdje már. Egy-egy durva szó is elhangzott a biztatás mellé.

A főnök csendre intette legényeit.

– Hagyjátok, hadd gondolkozzék egy keveset, nehogy holmi zöldséget hordjon össze, mert akkor lepuffantom, mint a kutyát! Konyítok én is valamicskét az irodalomhoz. Ismerem ám az esztétikát, nem lehet engem orromnál fogva vezetni. Úgy ám!

Kukac Károly homlokán verejtékcseppek gyöngyöztek. Didergett, remegett. Most már a bandavezér maga volt a Bogács satirikus lap főszerkesztője, és legényei vadnyugati banditák ruhájába bújtatott kritikusok, és pisztolycsöveik kihegyezett ceruzák, amelyek vége halálos döfés egy írónak.

Ebben a pillanatban durrantotta el mindkét pisztolyát a főnök.

Füle mellett fütyültek el a gyilkos golyók.

– Kezdheted, – adta meg az engedélyt a bandavezér, de füstölő pisztolycsövével fenyegetett.

A halálra rémült író pedig kezdte a világirodalom legdrámaibb művének alkotását rámeredő fegyverek biztatása mellett.

– Volt egyszer, valahol, a sötét vadnyugaton...

Itt aztán megállt egy pillanatra, és leste a hatást. A legények érdeklődve hallgatták, de a főnök, az az átkozott főszerkesztő,

gyanúsán várta a folytatást, de Kukac Károly csak birkózott a szavakkal:

– ... szóval, ott, a sötét vadnyugaton, volt egy... volt egy...

– Mi volt, te marha? Köpd ki már! – üvöltött a főnök.

Szegény Kukac ettől falfehér lett. De hát mi volt? Mi lehetett? Mi? ... Ó, találjak ki valamit, mert ez belém lő!

– Igen, megvan kérem, azonnal... azonnal... csak egy kis türelem... szóval, volt egy bandita...

– Hülye! Banditából soha sincs egy! Ez a valóság! Hát még ennyit se tudsz, és írónak nevezed magad?

Bumm!!!

Lőtt a főnök. Kukac jobb fülét találta el. Nem vérzett nagyon.

– Tovább! – hangzott a kemény biztatás. – Jellemezzed, milyen volt a banda?

Kukac Károly vérző fülét fájlalta, de világért se nyúlt volna hozzá, hanem folytatta.

– Ez a banda hősies volt... Nagyon hős. Híre járt a világon. Délceg legények voltak. Még a seriff lányának is tetszett. Különösen a főnök tetszett a lánynak, mert elegáns, tiszta volt, mint a patyolat.

Durrant megint a pisztoly. Most a bal fülét találta el.

– Te ökör! Láttál-e elegáns bandafőnököt, aki még ráadásul tiszta is? Nézd a mancsom, nézzed, milyen piszkos. Kesztyű van rajta a hónapos piszokból, benne még a retek is kikelne. Látnod-e? Ez a valóság! Szagold! Érzed ugye?... És hogy megtanuld az igazi valóságot, nesze még egy ólom a lábadba, hogy ne botorkálj máskor a fellegekben!

És durrant egyet éppen a lábfejebe. Azzal a valóság találta hozzá, szögezte, keményen.

Most már csak arról fog beszélni, amiről biztosan tudja, hogy valóság. Hát ebben a szellemben folytatta:

– A préri fölött sütött a nap. A nap forró volt. A föld is az... De az ég az nem... A levegő is forró volt... Minden forró volt... A lovak, az emberek, füvek és fák... fák? ... nem, a fák nem ... azok nincsenek a prérin.

– Elég a badarságból! – ordított magából kikelve a főnök. Ezt a bolond is tudja! Nem vagyok kíváncsi erre. Valami olyat mesélj, amit mi nem tudunk! Érted? ... És hogy ki ne szálljon a fejedből, most kapsz egyet a hasadba!

Csattan a pisztoly és fütyül a golyó az író gyomrába. Nem érzett fájdalmat, de pokoli kínokra maszkírozta magát, hogy hősiességnek látszódjon, így nagyobb hitele lesz a meséjének. Kínosan vigyázott a stílusos beszédre.

– Szóval, a préri rekkenő forrósága elviselhetetlen, de a vadnyugat viharaiban edzett legények fel se veszik. Leperegnek róluk a tűző sugarak, mint valami homokszemek. Vajon miért? ... Mert ruházatukkal jól alkalmazkodnak a viszonyokhoz. Ismerik a természeti törvényeket, a hőfejlődés okát, a felmelegedés és lehűlés folyamatát, a nehézkedési törvényt...

– Essen beléd a nehézség! – ordított a főnök. – Nem tudományos előadást akarok, hanem irodalmat. Mű-vé-sze-tet! Érted? Hát ezt én kell mondjam neked? Én tanítsalak erre? Na, megállj te literátus csaló!

Emelte a pisztolyt és tüzelt. Fogyhatatlanul sok töltény volt abban a coltban, amit nem is kellett tölteni, csak okádta a tüzet, mint a filmekben.

Szegény Kukac vérzett, patakzott belőle a vörös lé, de most nem volt fájdalma, azért keserves pofákat vágott hozzá, hogy szánalmat keltsen, vigyázva, nehogy elröhögje magát.

Csodálta saját magát, nem értette, hogy gyáva ember létére, miként tud ilyen hősiezen viselkedni? Hát illedelmesen hajlongott, mint ahogy a szerkesztőségekben szokott, és folytatta művészién:

– Ragyogott, ott messze fent a kéklő palástos égbolton a csillogva szikrázó napfény, a forró szemű nap leánya, aki gyilkos tűznyilaival átdöfte az élet szívét a fákon, virágon, állaton, emberen, de csak egyet nem tudott ledöfni: a bandát... Miért nem? Mert a nap leánya félt tőlük.

– Te marha! – ugrott a főnök. – Művészet ez neked? Értelmetlen szóhalmaz! Csupa szóvirág! De most aztán elég legyen! Ha így mesélnél egy napon át, nem volna annyi történet egész Vadnyugaton, hogy illendően figyelmeztesselek! Hát, inkább megadom neked a kegyelemdőfést. Látom, kínszenvedés neked az írói mesterség, hát felmentelek ez alól. Ne mondd, hogy szívtelen vagyok.

Fogta mindkét pisztolyát és az utolsó golyókat Kukac Károly fejébe eresztette.

Vége volt.

Erre aztán felébredt.

Valaki az ajtón dörömbölt.

– Kukac úr! Kukac úr!

– Mi az? Mi történt? – riad fel álmából.

– Elmúlt hét óra! – hallotta háziasszonyának a hangját. – Régen az üzletben kellett volna lennie!

– Köszönöm. Megyek, megyek – és kapkodta magára ruhadarabjait, hogy siessen munkahelyére.

Útközben nem gondolt az álomra, de később igen. Örült, hogy csak álom volt, de tanulságos, mint egy felvilágosító látomás.

Többet aztán nem írt, csak dolgozott becsületesen.

Hanem a szerkesztőségek felfigyeltek Kukac Károly feltűnő hallgatására. A Bogáncs satirikus lap főszerkesztője különösen kedvelte Kukac Károlyt, mert határozottan mulatott esetenül érdekes irodalmi művein. Számára ez az ember kincs. Ötleteket rejtő bánya, csak felszínre kell hozni. Talpraesett krokikat lehet írni szájalmas tévedéseiről. Mivel éppen nem volt kézzel fogható anyaga a lapba, elment Kukac Károlyhoz, hátha kisül valami.

Kukac Károlyt nem találta otthon, de a háziasszony felvilágosította, hogy a zöldségforgalmazó vállalat raktárában megtalálja, ha annyira fontos.

A szerkesztő ott látja a mi Kukacunkat, amint éppen nagy szakértelemmel irányítja a zöldségfélék – igen bonyolult osztályozását. A lányoknak, asszonyoknak ugyancsak kellett kapkodniuk a kezüket és fejüket, hogy kövessék Kukac úr szigorú utasításait a futószalagon. Magához inti, kezét ráz vele és durcás kedvességgel kérdi:

- Ugyan már Kukac úr, hát miért nem látogat el hozzánk?
- Nem írok többet.
- Ne mondja! Aztán miért? Tán nem sértettük meg?
- Dehogy kérem. Egy álom az oka.
- Egy álom vette el a kedvét? Nem értem.

És itt elmondta rövidre fogva mit álmódott.

Amikor befejezte Kukac Károly az álom-mesét, a Bogáncs főszerkesztője felkiált:

- Megvan! Ez az! Látja, ezt írja meg. Ezt az álmot! Remek satíra.
- Nem, nincs erőm hozzá.
- Én majd hozzásegítem.
- Hogyan?
- Megírom.

Nem látott arcokat

Az öreg pap, ezen a nyári reggelen a szokásosnál is tovább sétált a hús lombok alatt. Elidőzött a sétatér virágainál. Szerette ezt a helyet. Itt egész nyáron nyílnak a rózsák. Még a bimbók is ég felé kíváncsoznak, a kibomló szirmok fészke pedig – repdeső dongók otthona. A rózsa, kora reggel ebédre hívja darázs-vendégeit, és milyen szépen meg is férnek egymás mellett a bársonyos hajtások közt! Ezt a békét Isten teremtette, és a szerencsétlen ember nem képes Őt utánozni. Pedig milyen egyszerű: csak be kell fogadni valakit, s ez már – béke.

A fehérahajú pap imádságos lélekkel indul reggeli útjára. Ám, ahogy kedvenc rózsáira esik tekintete, kötetlenné, szabálytalaná válik imája, elszabadulnak a szavak és a szent ige pillangói az élet csodáira szállnak, hogy életadó nektárt szívjanak.

Csendes elmélkedésében utána lopakodó árny zavarja meg. Követi valaki. Jól hallja, léptek settenkednek nyomába. Megfordul.

Egy férfit lát maga előtt. Kissé őszes, de évtizedekkel fiatalabb nála. Tekintete zavart, nem tudja, jó reggelt kívánjon-e vagy bocsánatot kérjen. Van benne valami idegenség, amit híveinél sosem tapasztal. Mégis ő köszön előre:

– Jó reggelt, fiam!

– Adjon Isten – hebegi bizonytalan hangon az ismeretlen.

– Szép napunk lesz – szól a pap puhatolózva, hogy semleges témánál maradjon egyelőre.

De a férfit nem érdekli a leendő szép nap, könyörgő hangon, térdre ereszkedő rogyanással kérleli a papot:

– Atyám, én gyónni szeretnék! Súlyos vallomással tartozom önnek.

– Fiam, te nem tartozol nekem semmivel. Csak Istennek.

– De nagy bűn terheli a lelkem!

– Ha szívből megbánod bűnödöt, a szentgyónás feloldoz, és Isten megbocsát.

– De én nem Isten ellen vétkeztem.

– Az ember bűnei az Úr ellen is szólnak.

– De én magát bántottam, atyám!

– Te, engem?

– Igen, igen, ezelőtt húsz évvel, amikor vallattuk magát a pincében. Vertük, ütöttük naponta, pedig tudtuk, hogy ártatlan. Én is rugdostam magát, beleizzadtam. Kérem, bocsásson meg nekem. Naponta látom a maga arcát véresen, ázottan, és nincs nyugtom tőle. Félek, rettegek, mintha pallossal üldözne valaki. Atyám, szabadítson meg ettől a kintől! Nézzen rám, megismer? Bocsásson meg nekem! Nézze ezt az arcot, bocsánatért esedezem, ugye emlékezik rám?

– Nem fiam, nem emlékszem rád. Nem láttalak. Én csak lábakra emlékezem, a bakancsok talpára és a csizmaorr hegyére. Arcokat nem láttam... de bocsásson meg neked az Úristen, fiam!

Lovasok a temetőben

A százados komoran, gondterhelten vezeti lovasait. Elöl üget, kissé leszakadva egységétől. Fürkésző, ideges tekintete mintha megfelelő hely után kutatna a mára kijelölt gyakorlatra, pedig nem is a tájat kémleli, hanem csak annyi az egész, hogy nem akar szembenézni embereivel. Ma kerüli legényeinek szem-sugarát. Azoknak ma tisztább és erősebb a fényük.

A szakasznyi legénység, bizonyára, arra gondol, hogy a százados csak azért lovagol előre, hogy alkalmas terepet derítsen fel a mai mozgáspróbákhoz, hiszen díszszemlére készülődnek. Valahogy jó is egy vezér, aki a csapat nevében és érdekében töri az agyát. Addig mindenki a maga lelki bugyraival játszadoxhat, törődhet a maga kisebbik világával: otthon jár valahol, vagy álmodozik valakiről. Így nem érezni annyira, hogy kemény a nyereg... A katonák nappal, éber állapotban is tudnak álmodni, ami csak a képzelet játéka, hogy jobban elviseljék a valóságot. Az apró, pici álmok a hit őrzői és a katona hit nélkül nem tud élni, csak így térhet vissza azokhoz, akiktől elszakadt. Ezért kellene az álmok, a megmentő álmodozások... A legények könnyedén ügetnek, szabályosan ülik meg a lovat, és inkább a kengyelvason állanak, csak látszólag ülnek a nyeregben, a le- és felemelkedő test csak minden második ütemre érinti a kifényesült nyereg domborulatát, hogy ne gyötörjék a jó állatot.

Itt minden olyan tökéletes és pontos, egyik sem létezhet a másik nélkül. Egymásra váró igyekezet, kölcsönös odafigyelés, talán még több szeretet, tiszta összhang kapcsol egybe lovast és lovat. Mintha még a lovak járnának a lovasok kedvében. Csinosan táncoltatják farukat, mint amikor fiatal lányok tetszeni

akarnak. Ezt árulja el elégedett horkantásuk, ahogyan rázzák a zablát, riszálják gömbölyű farukat, de még a tüsszentésük is inkább kacagáshoz hasonlít. Egyszerűen csak velük a jókedv.

Aztán megérkeznek a tetthelyre.

A százados elgondolkozik, hogy a legények nem gyanítanak még semmit. Most még borúsabbnak érzi a lelkét, Eddig nem is igen tudta, hogy lelke van... És ezek a fiúk fogják-e teljesíteni a parancsot?...

Egy temetőbe érkeztek... Egy elhagyatott, félreeső temetőbe. Messze a várostól, de még messzebb az emberektől. Egy kísérteties temetőbe. Nem vezet ide se út, se ösvény. Majdnem frissen hantolt sírok domborodnak, alig verte fel őket a gyom. Se fejfa, se kereszt, semmi jel a kishasú halmokon – a végső búcsúra. Mintha ezt tiltaná valaki. Mégis érezni a levegőben, hogy ez temető. Itt nem hangzott el a halott fölött beszéd, a pap se kísérté az utolsó útra. Ezek jeltelen sírok. Titokzatos hantok. Még egészen frissek. Talán csak egy hete hányták össze a földet hevenyészett kupacba. Nagyon siethettek vele, de lehet, hogy sötétben dolgoztak a lapátok. ... Madarak füttye se hallik ide. Ijesztő, emberkerülte hely. Még lábnyomok se vezetnek erre. Köröskörül, ahol nincsenek sorakozó sírhalmok, makacs erős gazok indáznak sűrűn. Nem bolyonganak itt kereső társak, valakit felkutató barátok. Nem tudja senki, ki van ott a hant alatt.... Mintha tilos volna idejárni, bünt követne el a belépő, de nem is lenne tanácsos betévedni. Nem őrzi senki, mégis félelmetes. Itt a félelmetes fegyőr a némaság, a mély hallgatás, az ijesztő csend. Az alig rezzenő fák levelei, mintha titkos ügynökök szemei volnának, klorofill-felvevőikkel azonnal jelentenének mindent.

A legények szótlanak, mélyebb a csend a szokottnál. Nem jut eszükbe cigarettára gyújtani. Máskor zümmög a halk beszéd

a parancstalanság szünetében, most némán, odacövekelve merevednek lovaikkal együtt, mint valami hátborzongató fejfák. Nem néznek a parancsnokra, mégis tőle várják a feloldást, mondjon már valamit. Miért hozta ide őket?

A parancsnok megpaskolja lova nyakát, pedig most erre sincs szükség, belefog minden fölösleges tétova mozdulatba, csakhogy húzza az időt, ne kezdje még...

Hanem a fiúk fejéből egyre jobban kiáll a nagy kérdőjel: De mit kell itt csinálni? Mit lehet itt gyakorolni? Miért jöttek ide? A temetőért?...

A lovak néha prüszkölnek, reszketnek az orrcimpák, az éles paták kapavágásai fényes íveket marnak a júniusi földbe, a horkanó lófejek sörényüket rázzák, összekoccannak a szerzőszámok, sivít egy-két farokcsapás, és most ennyi helyettesíti az emberi beszédet.

De hát, nem lehet estig várni, a százados kiadja a parancsot:
- Ló-ról!... Gyakorlathoz készülj!

A vezényszó hangja érdes volt, a megszokottnál rekedtebb, de most nem a lovak vetették fel a fejüket, hanem a fiúk. Igaz, csak egy pillanatra, mintha a júniusi levegőben meglebbenő sűrű ágak más szagot hoztak volna. Azért teljesítették a kurta parancsot, de nem szóltak egymáshoz. Szemük a behorpadt, furcsa kis hantokat tapogatta...

Levetették magukat a nyeregből, igazítottak a hevederen, lószerszámon; tányérsapkájukról, belülről, leengedték az állszíjat, fejükre csapták, a vékony szíj csattanva feszült az állra és várakoztak a ló mellett.

Elhangzott az újabb parancs, amelyet már jól ismertek. Félkaréjba álltak fel kettesével, de olyan furcsa felállásban ezúttal, hogy minden pár előtt egy sírhant feküdt. Most már támadt egy kis nyugtalanság, mozgolódott valami bennük. A

lelkekben nagy volt a döbbenet. Már sejtették, hogy a következő parancs vágta vagy ügetés lesz, mintha ott nem is volna sír, csak a pusztaság hosszú vágtaíróhoz.

És a parancs elhangzott. Először csak lépés, majd könnyed ügetés körbe. A lovak lába azonban még csak véletlenül se botlik sírhantba. Hátha a második körben, reménykedik a százados. Akkor se, sohase, akárhány körben futtatja rájuk, a sírok érintetlenek, mintha úgy volnának tanítva ezek a lovak, hogy az ilyen kis buckákat csak átlépni szabad, nagyobb iramban pedig átugrani.

Kezd nyugtalankodni a százados. Ideges rángások cikáznak szájszögletén. Baj lesz, ha ilyen jók ezek a lovak. Kik tanították erre őket? Ha ebből nem lehet kitéríteni őket, azt kell jelentenie, a parancsot nem hajtotta végre. Ez lázadás! A katona azért van, hogy teljesítse a parancsot, különben nem katona. Egyenlővé tenni a föld színével ezeket a hompokat! Így szól a parancs. Még a madár se vegye észre, hogy itt valamikor sírok voltak. Ha nem változtat, kudarcba fullad a parancs.

Vágtát rendel el. A lovak fújtatnak, kitágulnak az orrcimpák, horkannak nagyokat, a puha földet dobogtatják a vasalt paták, de a sírokat megint csak átugorják, mégpedig szépen, látványosan, méltóságteljesen, mintha a könnyűlovasság indulójára vonulnának úszva a levegőben, hullámozva, valahol fenn a magasságokban, és mintha írnanak valamit az égbe.

A százados megretten. Megfordul a világ? A lovak vették át a hatalmat? A lovas, a huszár már nem ura a gyeplőnek, sarkantyújának, térdének, nyeregnek, kantárszárnak, kengyelnek és egész tudományának? Hol a férfi? Uramisten, mi történik itt?

...

Újabb parancs! Gyors vágta, szédületes vágta, földrengések robaját keltő irgalmatlan, dübörgő száguldás, hogy fáj a földnek.

Hiába.

A lovak akkor se botlanak sírokba ... izzadságul már emberi könny talán s barna testükön a fehér hab a halál veritéke.

Százados úr, rémkép ez vagy valóság? – kérdezi a kalimpáló agyvelő. Tenni kell valamit, valami mást, ami célhoz vezet. Vége a tekintélynek! A parancsot teljesíteni kell... Még tíz perc, vagy talán annyi se, be kell fejezni a planírozást, az átkozott munkát és jelenteni a fővezérnek. Ezt csak ő tudja egyedül, a százados... Agya erősebben lüktet, pokoli erővel, szíve csak szuszog, csurog róla a veríték, szenved már ő is, mint Krisztus a keresztfán, de most ördöggé kell válnia... Eltiporni a hantokat! Minden áron. Ez a parancs.

Előveszi a korbácsot. Most először, annyi év után. Rácsap a lovára, hogy mutassa be, miként kell megugratni a betanított állatot. Paripája, Délceg, meglódul, széleseben száguld – a sírok felett ő is...A legények utána. A lovak megbokrosodnak, rájuk ragad a példa, örült kavargásban utánozzák a vezér-lovat. Megbomlik a rend, a lovasok csak ingadozó bábuk a nyeregben, de valójában nem is ülnek a nyeret, a kengyelvason tartják magukat meghajolva lazán és előrebukva; a habzó testű nyergesek csak úsznak a sírok felett – megtanulták jól, hogyan kell akadályokat legyőzni.

A százados már nem tudja, mit cselekszik. Eldobja a korbácsot, véletlenül fennakad a faágon. Lecsüng róla, mint egy kígyó.

Utolsó kísérletre szánja el magát a százados. Eszelősen ordít, de valami elveszi a hangját, alig kap levegőt, mégis parancsolja, hogy a lovak farolva hátráljanak, ne lássák, mi van előttük.

És most a legények erősen szorítva térdükkel hűséges társuk oldalát, hátrálásra kényszerítik. Beleropognak az erős csontok.

Most aztán repedeznek a hantok, bomlanak a sírok, ha lassan is, de a fölsebzett föld kitarja magát, és ahogy a szakasz így, hátrálva halad, egyre kevesebb a hant, már csak földkupac, finom vakondtúrás, lópatákkal elegyengetett sima föld – az egész temető...

A százados azt mondja, elég.

Mintha traktorok lóereje szántott volna itt, olyan egyenes, olyan szép termőföldre vált ez a gizgazos, hompos temető. Gőzölög a föld fekete vére.

A volt temető most egyenlő a föld színével. Talán csak a rezgő akácok emlékeznek arra, kiket hantoltak ide egykor titokban, hogy ne tudja nevüket senki.

Befejeződött a borzalmas mű és a százados halk megállj-t parancsolt. Csak úgy nyeregben ülve pihent mindenki. Fáradt volt ló és ember. A lovak a frissen felfordított földet szagolták, az emberszemek csak nézték, mit műveltek.

A százados levette tányérsapkáját, de inkább csak a fejét emelte ki belőle, és megtörölte izzadt homlokát. Nagyon sóhajtott, hosszan... Nézte a földet, amelyet lovak patája boronált porhanyó humusszá. Igen, mert alatta, ő már jól tudja, homo sapiensek alusznak, ártatlanul hulltak oda, és várják a feltámadást. Ő, a százados már sejti, hogy itt valamikor még lesz halotti beszéddel temetés, de most erről még nem eshet szó...

A lombok közül lelopakodó júniusi napsugár most már koronátlanul sütheti a tiszt sapkátlan fejét, és látja, hogy a feltépett földre egy kismadár száll, csipegetni valamit, azt hitte, hogy tavaszi szántás.

Palkó és a Vascsikó

Tamásnak

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy szegény ember. Olyan, de olyan szegény volt, hogy még egyetlen fiacskájának se tudta megkeresni a mindennapját.

Azt mondja egyszer a fia:

– Édesapám, látom, hogy nem tud engem eltartani, ezért levezem ezt a gondot a válláról.

– És hogyan akarod azt fiam? – kérdezte az apa.

– Hát úgy, mint más ember.

– De hiszen, te még nem is vagy ember! – tiltakozik az apa.

– Igaz, de a szükség hamar embert farag a gyerekből.

– Kicsi vagy te még ahhoz, – legyint a szegény ember.

– Igaza van apámuramnak, de helyén az eszem. Tudom, mivel lehet pénzt keresni.

– Ugyan mivel? – csodálkozik el az apja.

– Hát mesterséget tanulok – válaszol a fiú.

– Ahhoz bátorság is kell, meg ügyesség – mondja az apja.

– Ne búsuljon el azért, apám, van bennem annyi bátorság, hogy megálljak a magam lábán.

Tetszett a szegény embernek, ahogy a fia beszélt, és azt mondta:

– Jól van fiam, akkor vedd ezt a régi tarisznyát és járj szerencsével.

Az üres tarisznyát a nyakába akasztotta Palkó, mert így hívták a fiút, és elindult.

Megy, mendegél és találkozik egy kovácsmesterrel. A mester megnézi Palkót és mondja:

– Állj meg egy szóra, te legényke!

Megáll a legény és illedelmesen köszön:

– Jó napot, Palkó a nevem.

– Látom, jó fából faragtak – mondja a kovácsmester – volna-e kedved beállni hozzám kovácsinasnak?

– Beállok én, ha megfizeti – válaszol bátran Palkó.

– Látom, bátor legény vagy, akkor meg is kapod a pénzed, ha rászolgálsz – mondta a mester – és már indultak is ketten a mester műhelye felé.

Két év nem sok, de Palkó annyira kitanulta a kovácsmesterséget, hogy egy szép napon azt mondta a kovács:

– Derekas munkát végeztél fiam, most már megállhatsz a magad lábán is. Itt van, fogd ezt az erszényt, ez lesz megérdemelt jutalmad. Kerek száz ezüst van benne. De még adok neked egy olyan kalapácsot, amelyik megvéd téged minden ellenségtől. Aztán vigyázz, jóra használd ezt a becses ajándékot.

– Úgy lesz, mester uram, ahogy kívánja – szolt hálátelt szívvel Palkó, és megköszönte jóságát.

Ezzel nyakába vetette régi tarisznáját, beletette a pénzzel tele erszényt, és vidáman indult haza. Útközben arra gondolt, milyen nagy öröm lesz otthon, amikor bekopog házuk ajtaján, és édesapja látja a sok pénzt, amennyit még álmában sem látott.

Betért egy faluba, ott meg akart pihenni, de azt beszéltek az emberek, hogy egy hatalmas, torzonborz óriás a szomszéd városban rémíti a népet. Rabol, fosztogat, és aki ellenáll, azzal végez.

Palkónak eszébe se jutott megpihenni, még a délebéd se kellett, vette a botját, kalapját és indult tovább.

Még le sem bukott a nap, már ott találta magát a város előtt.

Menekült, aki csak tudott a rettenetes Óriás elől, ott hagyták házukat, vagyonukat, csak a gyermekeket kapkodták össze, hogy minél távolabb legyenek a borzalmak városától.

Bemegy Palkó a városba, de nem lát egyetlen élő lelket sem, mert aki tehette, elbújta a vérszomjas Óriás elől.

Palkó, ahogy halad beljebb, elérkezik egy nagy térre.

Ott állt az Óriás a tér közepén, éppen akkor nyelt le egy borjúcombot, amikor megállt előtte Palkó.

Rárivall mennydörgő hangon az Óriás:

– Hogy mersz idejönni, amikor én vacsorázom!

– Azért, hogy vegyem el az étvágyadat! – mondta bátran Palkó.

– Te, te kis bakarasz! Te akarod elvenni az én étvágyamat, amikor azt tehetek, amit akarok? Te hitvány kis féreg, csak markomba veszek és lenyellek! De minek is fárasszam magam. Elég, ha idehívom Vascsikót, az majd elintézi téged.

Palkó nézett jobbra, nézett balra, de sehol se látott csikót vasból.

Hanem az Óriás ordított egyet, majd belezengett a város, és nagy csörömpöléssel megérkezett a Vascsikó. Az is akkora volt majdnem, mint az óriás. Tiszta fénylő, fekete vasból volt, és toporzékolt féktelen erejében, mint a nyugtalan ló, amelyik el akar iramodni.

– Látod ezt a csikót? – kérdezte az Óriás.

– Látom én – mondta kissé ijedten Palkó, de amint megszorította a vaskalapács nyelét, már sokkal bátrabb volt:

– De mi van rajta látnivaló, ami nekem nem egyéb, holmi ócska bádognál!

Ez a hetykeség felbosszantotta az óriást, és kurjantott egyet, mire a Vascsikó két lábra emelkedett és érces hangon nyerített, hogy reszkettek a város ablakai.

Palkó sem volt tétlen, vette a kalapácsot, és úgy homlokon koppintotta, hogy azon percen hanyatt vágódott a Vascsikó.

Hanem a csodakalapács azon nyomban visszapattant Palkó kezébe, és még meg se pihent a meleg tenyérben, hanem ismét pattant egyet és úgy az Óriás homlokához vágta magát, hogy abban a minutában lezuhant a földre. Hanem ekkor sem végezte el dolgát a kalapács, nem nyugodott addig, amíg össze nem potyolta az óriást, hogy még fasírozottnak is kicsi lett volna.

Ekkor feléledt a város, előjöttek az emberek mindenfelől, ölelték, csókolták Palkót, hogy megmentette életüket ettől a szörnyetegtől.

Boldogságukban elhalmozták minden jóval Palkót, négy lovas kocsit kellett adjanak hozzá, hogy vigye magával a sok ajándékot, de a Vascsikóról se feledkezett meg Palkó. Azt is szépen magához térítette, megolajozta, helyreigazított benne mindent, és engedelmes kezes jószág lett belőle. Őt is a kocsi után kötötte, és boldogan indult haza édesapjához.

Volt is nagy öröm otthon, édesapja büszke volt szorgalmas, okos fiára, aki legyőzte az óriást, de boldoggá tette az is, hogy a Vascsikó segített szántani, vetni, aratni, követ és téglát hordani, hogy építsenek egy gyönyörű szép házat.

Fel is építették, és benne élnek mind a hárman, mert a Vascsikó is kapott egy szép szobát, ahonnan esténként nézi a fénylő Holdat, és ilyenkor visszacsillannak róla az ezüstös sugarak.

Télapó és Mikulás

Már jó ideje tart a barátság Télapó és Mikulás között, de azért mégis Télapó az, aki előbbre engedi a rangidős Mikulást, bár volt olyan idő is, amikor szegény Mikulást évtizedekre elfelejtették a világ egyharmadán.

Ma megint egyenlő joggal jár a világban Télapó és Mikulás, csak egyszer találkoznak egymással, úgy december elején, amikor köszöntik egymást, kezet fognak, és ki-ki a maga módján vállára kapja zsákját, elindulnak a maguk útján.

Mikulás nyugatra, Télapó keletre, és egymástól függetlenül végzik jótékony, áldásos munkájukat.

Ajándékozzák a világ gyermekeit, felnőtteit, öregeit, mindenütt egyforma mértékkel.

Csak hogy van ám különbség most is a két világjáró jótévő közt.

Mikulás gyalog járja sorra a házakat, és az ablakokba kitett cipőkbe, csizmákba rakja ajándékait.

Télapó beveti magát a csengős szánba, hat rénszarvas húzza és repül ég alatt, föld felett, erdők és városok fölött, csak úgy szórja a szánból gazdag adományait.

Aztán betelik a Mikulás-váró nap is, vége az ajándékozásnak.

Együtt tér haza otthonába a két ajándékosztogató jótévő.

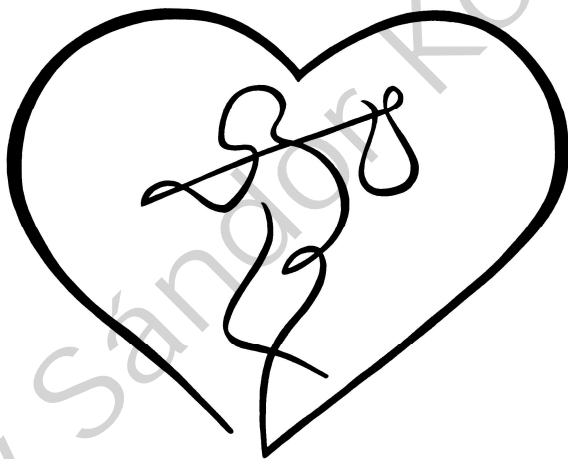
Vetekednek, ki adott szebb és hasznosabb ajándékot.

Télapó üres szánnal tér meg, de nagyon boldogan, hogy mennyi embert megajándékozott. Tapsol, táncol örömeiben, porzik körülötte a hó.

– Hát te, Mikulás, mit végeztél? Mi ez a rengeteg ajándék?

- Engem az emberek ajándékoztak meg.
- De miért?

Mert én visszaadtam nekik az elfelejtett szavakat is. Megtanítottam őket újra imádkozni, hogy szeressék az embereket ezzel a világgal együtt, amelyik körülveszi őket.

Üresen maradt egy pohár

Szokás szerint, minden hó első csütörtökén összeült a társaság, majdnem mind öregurak, akik lovagoknak képzelik magukat, hogy játsszanak egy kicsit az idővel. Azért, hogy legyen egyesületnek is tekinthető a csoportosulás, felvették a Szent György Lovagrend nevet.

Felidézik a történelmi múlt emlékeit, többnyire a csata-vesztések áldozataira emlékeznek, felkutatnak minden olyan helyet, ahol magyar honvédek estek el idegen vagy éppen saját zászlók alatt.

És, hogy újabb ötletek szülessenek, legyen miért összegyűljenek, valaki közülük mindig gondoskodik egy kis felönteni valóról, ami tetszetős gondolatokra serkent.

Ezen a csütörtöki napon is előkerült a soros boros kancsó, megtöltötték a poharakat, csak egy maradt üresen, a legidősebb öregúr, a nyugállományú ezredesé, akinek mostanában inkább lefelé megy a vérnyomása, és tisztelettel be is jelentette múltkor, hogy eltiltották a jófajta boroktól is. Ez a baj, ha egy népes család tele van orvosokkal, gyógyszerészekkel. Jóból is megárt a sok, de azért lelke mélyén örül, hogy olyan sokan vigyáznak rá.

A második pohárnál már teljesen megfeledkeznek az öregúr poharáról, nem is látják, hogy ott áll üresen, koccintanak az egészségesek, akik még annak hiszik magukat, de azért feltűnik az egyiknek, hogy milyen fehér az üresen álló pohár. Már nem is tudja, miért áll ott egyedül? Fölösleges? Többet hoztak volna eggyel?

A harmadik pohárnál már hangosabb a beszéd, és mindig lejjebb tolják az üres poharat, ne legyen senkinek útjában, mert

úgy követeli az illem is, hogy szemébe nézzünk annak, akivel koccintunk.

Az üres pohárral nem koccint senki. Még a beszéd se hozzá szól, megkerüli őt a vidám kacagás, kiesik lassan mindenből, ami összefűzi ezt a társaságot, mert az üres pohár nincs a kézben. Akinek üres a pohara, az már nem is számít.

Meglökte valaki az asztalt, és az üres pohár lecsúszott, nagyot csattant a földön, darabokra tört.

Másnap péntek volt, és az üres pohár gazdája, az öreg ezredes, meghalt.

A pohár törött darabjait is ezen a napon separték össze az asztal alól.

Babraka szerencséje

Alig várta, hogy befejezze a vasárnapi külön munkát, sietett Babraka haza, a képernyő elé. Ott hevert a kisasztalon a papír, ceruza, hogy bevezesse nyilvántartásába a kihúzott lottószámokat az ötösből, mert a jó statisztika növeli a nyerés esélyét. A szerencse számítás kérdése is, ha nyerni akarunk, vallja Babraka.

Ül a színes képsugárzó előtt, mert ő nem szerette a televízió régi nevét, ezért újat talált ki. Így még otthonosabb feltételek közt várja a Szerencseperceket. Csak azzal nincs kibékülve, miért kell a bemondónőnek annyi fölösleges dologgal foglalkoznia lottóhúzás előtt, amikor a fél ország olthatatlan lázban várja a nyerőszámokat.

Nyugtalanul fészkelődik a kényelmes fotelben, minden idegesítő tárgyat rég eltávolított a közeléből, még felesége sincs, aki ilyenkor valamilyen szívességre kérné, ezért jó előrelátással idejében elvált tőle, hogy a szerencse pillanatainak átadhassa magát. Azért valami, de inkább valaki mégis betévedt, hogy megzavarja a szerencse pillanatainak révületét... Egy darázs kering Babraka orra körül. Hogy kerül ez ide március elején?... Most jut eszébe, tegnap mézet vásárolt, ebéd előtt bekapott egy kiskanállal, hozzá tartozik az egészséges táplálkozáshoz, de ez a darázs nem volt az étlapon. Feltámadt valahonnan téli álmából, ahogy megérezte a mézet a kamrában. Hanem ez az édes rovar nem fogja őt megakadályozni a számlálás visszafogott perceiben. Hessegeti, de ez nem tyúk, hogy egy szárnycsapással továbbálljon, hát kézbe kap egy újságot, és kegyetlenül leüti. Vége a drámának.

Következtek a szerencsepercek!... A csillogó ezüstkar az átlátszó gömb belsejében, nyomja lassan a magasba az első nyerőszámot. Babraka visszafogott lélegzettel lesi, bővíli a szerencsenyomó gépezetet, aztán felkiált örömeiben. Nem az övét húzták ki! Hála Istennek, a második sem az ő nyerőszáma. Nagy kő esett le a szívről, hogy nem történt semmi baj. Még csak az lett volna kíméletlen istencsapása, ha a fehér golyón a fekete tizenegyes vigyorog rá és utána a negyvennégyes, amikor szándékosan nem teszi meg választott számait. A szünet után, ha kijön a többi három, az már elhanyagolható nyereség. Hanem ettől a kisebbik csapástól is megmentette a nagy Fennvaló és Fortuna együttes szánakozása, mert a következő három húzás Babraka minden időkre választott lottószámainak a közelébe se járt. Felsőhajtott és hájas elégedettség töltötte el szíve tájkát, hogy ennyire szerencsés ember. Ha megteszi szokásos számkombinációját, most veszítene 300 forintot, de mivel nem tette meg, nyert.

Már háromszor tekintett rá ez a fordított szerencse, amit nem viselhet el, ha nem közli a törzsasztallal. Bekapta fogyókúrás ebédjét, nem mintha elhízás veszélyeztette volna Babrakát, éppen ellenkezőleg, nagyon is vézna volt az örökös spórolástól, de a fogyókúrás ebéd hangoztatása előkelően hangzott a társaságban és mindent jó irányba magyarázott.

A társaság már hiányolta Babrakát, és ahogy tavaszhozó jó kedéllyel megjelent, egyből kiderültek az arcok is, mert Babraka megígérte, ha nyakon önti a szerencse, ő vendégeli meg a társaságot.

– Sikerült? – kérdezték egyszerre többen.

– Hát persze! Ma is szerencsém volt. Rendeljen mindenki, vendégeim vagytok. A nyereség felét megisszuk. Tehát négy kis fröccs, két nagy és egy fél erős.

Ebből a rendelésből tudta a vendéglős, kinek mi jár.

– Aztán mondd - kérdezte Gazsi -, hogy csinálod, hogy nyersz minden héten?

Hallgatott mindenki, nagy figyelmet szenteltek annak, amit Babraka mond. Nem szólalt meg azonnal, kihasználta a temp-lomi csendet és várt, hogy vendéglős barátjuk is törölje el az utolsó poharat.

– Úgy kezdődött, - indult messziről Babraka, - hogy megrögzött lottózó vagyok. Erről a szenvedélyemről nem tudok lemondani.

– A lényegét mondd! – sürgette Gazsi.

– Évek óta nem nyertem egy fityinget se, pedig mindig ott kerülgetett a szerencse. Elhatároztam, hogy módszert változtatok, ha keveset is, de nyerjek már valamit. Azt eszeltem ki, hogy nem teszem meg a hetit, és ha nem jönnek ki a számaim, akkor nyertem 300 forintot! Nem veszett kárba. Hát nem szerencse?! Nos, ezt isszátok most, barátaim!

A meglett komoly emberek, tisztos iparosok, szőlőművelők, tisztségviselők összenéztek, és furcsán néztek Babrakára. Vizsgáló tekintetük szaladgált Babrakán, hogy vannak-e jelei a kezdődő elmezavarnak vagy már az agy elborulásának sötétjében botorkál szegény?

– Miért néztek így rám? Nem vagyok bolond! – fakadt ki Babraka.

– Nem, nem. Csak aggódunk érted, – szól valamennyiük nevében Gazsi, – hogy nyereségednek mondd azt, amit meg se nyertél.

– De ha megteszem és nem nyerek, akkor nem veszteség-e? Legyen igaz a fordítottja is! Ha nem teszem meg, amit elveszítenék, akkor az a zsebemben marad, mintha csak nyertem volna.

– De akkor nem játszol, komám!

– Dehogynem! Már hogyan játszánám! Még csak én játszom igazándiból. Ha látnátok, hogyan hánykódom a képernyő előtt, és rágom a körmöm, imádkozom, zsebkendőket tépek, ráolvasókat mondok, csak hogy ki ne húzzák meg nem tett számaimat. Hogy ez mekkora öröm egy szegény embernek, fel sem bírjátok fogni ésszel!

A király

Mátyás király méltósággal ül a lován. Széles kardja keresztbe fektetve a nyeregkápán. Túl van a hadjáraton, bosszún, hódításon. Már csak uralkodik, kardja pihen. A király arcán uralkodó méltóság és nyugalom. Most ez hódít.

Hű emberei és vitézei talapzatként állnak alatta. Lentről néznek fel rá, az igazságos Mátyásra. Ők, ott lent, az ércbeöntött hűség emberalakjai. Még csak jellemük erősebb az ércnél. Nincs egyedül a király. Ezért ül sebezhetetlen nyugalommal a lován.

A kincses városban vannak még lovas szobrok. Az egyik támadóan ágaskodik, fenyegetően emeli magasra megpatkolt patáit, de harcos nekifeszülésénél még csak a lovas marconább.

Mátyás lova a megtestesült nyugalom és fenség: izmos, erőtől duzzadó harci mén, tömött farka csomóba kötve, ahogy az ősoktól tanulták. Ő nem támad, nem helyezkedik harci állásba: tömör testének tonnányi súlyával veti meg lábait, ott a magasban. Szilárdan áll, megingathatatlanul. Ura és királya rövidre fogja a kantárszárát, ezért hajtja le okos fejét, és nem alázatból. A gyeplő végén ott a marokba szorított uralkodói akarat: Legyen végre béke.

A nagy reneszánsz uralkodó távolba látó szeme vigyáz arra, hogy paloták, templomok emelkedjenek magasba, és könyvtárak, mesterségek műhelyek vigyék előbbre az embert. Ez Mátyás király örökkévaló hódítása. . .

. . . Egy sárga őszi napon fekete varjú száll a királyszobor jobbik vállára. Ezek a városi varjak szemtelenek, nem tisztelnek senkit. Ez a varjú is előbb könnyít magán, majd a király fülébe károgyja a legsötétebb híreket:

– Hallod-e Mátyás? Be akarnak olvasztani téged.

A szobor észre sem veszi a kaján varjút.

– Mi az, téged nem is érdekel, amit mondok! Na, berezelsz te, amikor a lángvágóval neked esnek, és darabokra vagdosnak. Mi az, téged nem izgat?

Tényleg nem izgatja a szobrot a varjú kárörvendő ijesztgetése. Ez a fenséges nyugalom kihozza sodrából:

Majd felébredsz te százéves álmodból a poklok tüzében. Darabonként dobálnak be téged lovastól, udvarostól az olvasztókemencébe. Percek alatt folyékony massa lesz belőled, és veled olvad el híred, neved dicsősége is. A kutya sem fog rád emlékezni.

Mozdulatlan némaságát tartja a szobor.

– Ahá, vagy abban reménykedsz, hogy mégiscsak megment valaki téged? Tévedsz. Az utolsó embered is elhagyott, akiben még bízta. Most már egyedül maradtál lovaddal és alattvalóidból négyel. Legalább a sistergő lángok tüzében is társaságban leszel. Gyönyörködni fogunk benned, miként válsz alaktalan olvadékká, te büszke szobor!

A szürke acél-arc két szeme néz mereven előre. A kancsal varjú titkot vél kiolvasni a szobor szeméből:

– Látom, mit rejteget a tekinteted! Kire és mire fogok én leszállni pihenőhelyül, ha te nem leszel? ... Oh, hát itt mindig akad hely bőven. Nálunk annyi a megsemmisítésre ítélt emlékmű, hogy ezer év múlva sem lesz annyi varjú, hogy mindenikre jusson belőlük egy. Pedig mi elég szaporák vagyunk. Tudom, hogy ti büszke Hunyadiak, csak a hollót kedvelitek, de látod, a kedvenc madarad nem látogat meg. Kiveszőben van, nem bánod?

A szobornak még ajka se rándul. Bosszantja a rosszmájú varjút, hogy nem tudja ingerelni a szobrot, ezért egy utolsó támadásra szánja el magát:

– Kár, – kár, hogy te még nem látod előre baljós jövődet. Ha beolvasztanak, újra öntenek téged, de másvalakinek a bőrében jelensz meg akkor. El kell túrnöd büszke király, hogy a te harcedzett páncél-anyagod egy más ember alakját öltse magára. Másvalaki beleőrül, ha tulajdon bőrébe idegen lélek költözik. Na, mit szólsz ehhez, Mátyás?

A szobor csak hallgat tovább . . .

.....Közben egy kis gyerekcsoport érkezik a térre. Észreveszik a varjút a király vállán. Tanakodnak, de gyorsan meg is egyeznek, mert egyik csúzlit húz elő, a másik megfelelő kavicsot keres. A csúzlis céllövő pontosan céloz, és mesterien lő. Eltalálja.

A varjú élettelenül huppan le a földre lelohadt szárnyal, amivel már nem lehet repülni.

A korona

Megkoronázták a királyt, és ő azt mondta, hogy ez a korona maga az ország. Úgy vigyázzon rá minden király. Aki fején viseli, egy ország sorsáért felel, és Isten számon kéri tőle. A történelem során közjogi személy méltóságával ruházták fel a koronát. Úgy tekintettek rá, mintha élő személy volna, maga az ország népével együtt, és jogában áll felülbírálni a királyt is, ha vét a nemzet érdekeivel szemben. Ezért is nevezték Szent Koronának.

Vigyázták és őrizték, mint a szemük fényét. Csak azt tekintették arra érdemes, beavatott királynak, akinek a fejét érintette ez a korona.

Először a legfőbb püspök őrizte, és vigyázott arra, hogy illetéktelen főre ne kerüljön, csak az első király nemzetségéből. Hiába jöttek oldalági trónkövetelők és megkoronáztatták magukat idegen koronákkal, nem ismerték el őket törvényes uralkodónak, mert nem érintette homlokukat a megszentelt korona.

A hatalmi harcok idején, sokan szerették volna megkaparintani a koronát, és ekkor a koronaörök furcsa dolgot hallottak. Mintha suttogna valamit. Nem szavakkal beszél, hanem kisugároz valamit, ami gondolatként jelenik meg az agyban, és az ember kimondja.

– Vigyétek el, és rejtsetek el messzire!

A koronaörök jelentették a nádornak, és ő is várt a különös jelre. Kis idő múlva ő is úgy érezte, mintha a korona arany abroncsa azt a gondolatot sugározná agyába, hogy rejtsetek el őt azonnal.

Megparancsolta a nádor, hogy fejvesztés terhe mellett hallgassanak a titokról. Ne tudja meg senki, hogy a korona beszél.

A nádor azonnal jelentette a királynak, de nem maradt ideje intézkedni, mert ágyának esett és meghalt.

A korona megérezte a veszedelmet, előre jelezte, hogy el kell rejteni őt, jó messzire, akár a hegyek közé. Jöttek is nyomban a trónkövetelők, de a nádor nagyon messzire vitette néhány nemes lovaggal, akik hallgattak, mint a sír, hogy mit őriznek a bálványok várában.

Mikor kiszemelték az ország urai az arra érdemes királyt, megint előkerült a korona. És megkoronázták az új királyt.

Jöttek majd a tatárok, de ők nem a koronát keresték, hanem a kincset, marhát, jószágot, amivel feltarisznyálhatták magukat.

A koronára ekkor lovagok vigyáztak, és úgy értették a suttogását, hogy vigyék őt a tenger mellé. A lovagok el is vitték, aztán ismét haza került.

Miután kihalt az ősi uralkodó-ház, az idegen uralkodók közül sokan szemet vetettek a koronára, de egy szemfüles főúr idejében kiszabadította fogságával a királyságra érdemes uralkodót, és először a Duna jegén kiáltották királlyá, hogy aztán a korona is szentesítse a nép akaratát.

Majd a török jött, és akkor a korona a kapzsi szomszéd császár birtokába került. Hogy senki hozzá ne férjen, vaspántos ládába záratta, és nem bízott meg senkit az őrzésével. Se lovagot, se császári tisztet, se hajdút, se palotaórt, se tábornokot, mert nem hitt senkinek.

A korona a sötét ládában kuksolt, és amikor egyszer a császár megnézte, ő is hallott valamiféle különösen suttogó hangokat, ami úgy formálódott gondolattá, hogy a korona haza akar menni, idegenben nem érzi jól magát. Ez már bosszantotta

a tejhatalmú császárt, akinek udvarában mindenki csak szolga volt. Lecsapta rettentő haragjában a vasalt láda felnyíló ajtaját, és még veretett rá súlyos pántokat, hogy még bizalmas miniszterei se tudják felnyitni azt. Nehogy kísértésbe ejtse őket a rejtelmes suttogás, hogy a korona haza akar menni.

Rettegésben meghalt ez a császár, de utána jött egy császárnő, aki már kiegyezett a nemes urakkal, felesküdt az ország törvényeire, és a fejére tetette a koronát. Ha nem jól érzi magát, mert hazájában népe sínylődik az idegen járom alatt, akkor letette fejről, és csak festményen, szobrokon hagyta magát az utókornak – koronával a fején.

Halála után a fia fel se merte próbálni a koronát, el is neveztek kalapos királynak, és jobbnak látta, ha visszaviszik ezt a koronát oda, ahonnan hozták. Ne suttogjon neki semmit a fülébe a pusztai népek koronája, főleg ne a szabadságról.

Ahogy megint haza került a korona, ismét jólétben virágzott az ország, mert kivívta szabadságát is. Ekkoron tapasztalták először, hogy csak akkor él boldogan az ország, amikor itthon van a korona. Láthatatlanul sugározta szeretetét palotába és kunyhóba, hogy népe szabadon élhessen a hazában.

Vesztére tette, mert irigy császár a muszka cártól kért segítséget, hogy azt a koronás szabadságszerető országot ismét gúzsba verjék.

Ekkor ismét megszólalt a korona, és a koronaórség huszárjai azonnal megértették, hogy el kell menekíteni délre, két fa közé elásni, ahol a Duna elhagyja az országot.

Miután megbékélt a nemzet az idegen császárral, és kialakulta a nemzeti jogokat, ismét hazakerült a korona és a császár fejére került a koronázás napján.

Jött ezután egy csúnya világháború, és a korona a királyfi várában se volt biztonságban, ezért újból elásták, nehogy a vörös

terroristák kezére kerüljön, és beolvasszák valuta vagy fogászati aranynak.

Új nemzeti kormány született, és a szent korona megint előkerült rejtkehelyéről. Királyt nem koronáztak vele, csak kormányzó tette le esküjét a szent korona előtt, hogy országa javát szolgálja. Azonban ezt a kormányzót idegen hatalom fogságba ejtette, és egy áruló vezető tett hamis esküt, el is hagyta az országot, de vitte magával a koronát is. Szerencsére a koronaőrség ezredese ismét megértette, mit kíván tőle a korona, és egy benzines hordóba rejtette, idegen földön ásták el megint, hogy egy év múlva kiássák újra. Még nem vitték haza, mert idegen hatalom rabsága alá jutott az ország, ezért tengeren túlra szállították egy amerikai hadihajón, hogy biztonságban legyen, amíg nem mutatkoznak a szabadság első jelei.

Eljött ez az idő is. Hajón és repülőgépen hozták vissza a szent koronát, és múzeumba helyezték. Itt az örök nem értették a korona beszédét, éreztek valamit, de süketnek tették magukat, és hallgattak.

Hanem azért csak meghallotta valaki a korona suttogását, és megértette, hogy a korona nem akar múzeumi tárgy maradni, mert neki lelke van és kötelessége egy nemzet iránt, akit össze kell fognia a megmaradás érdekében és hitet adni továbbra is küldetésében. Ezt kell sugározni magából ott, ahol a nemzet legjava gyűl össze, a Parlamentben. Itt szeretne lenni, ahol a honatyák az ország ügyéről döntenek. Neki, az ország legfőbb közjogi méltóságának tudnia kell minden szóról, ami elhangzik az Országházban.

Ezt mondta a korona, és aszerint is cselekedett a nemzet javára. Odaszállították méltóságnak kijáró tisztelettel, fényes kísérettel, bár ez néhány micisapkás idegennek nem tetszett, és ott áll azóta kiemelt helyen az Országházban, hogy lássa ország-

világ, a Szent Korona szeme vigyáz ezután erre a nemzetre. Tapasztalt történelmi szeme jól látja, ki az, aki az ország kárát akarja. Amikor bajt lát, megszólal.

Olyan koronaőrök állnak mellette, akik a Szent Korona anyanyelvén beszélnek, és a legkisebb szavára is felfigyelnek, hogy aszerint cselekedjenek.

Még azt is kérte a korona, hogy szeretné látni első őrhelyét, azt a régi várost, amelyet ekkor Esztringának hívtak. Milyen lett azóta? Él-e még az a nép, amelyet egykor ott hagyott?

És a Szent Korona látta, hogy él még az a nép. A Duna két partján lobogtak a zászlók és örültek az emberek, hogy a Szent Korona itt jár közöttük.

Századvégi krónika

Újabb adóztatáson törte a fejét Lajos király, mit lehetne még megadóztatni, hogy kihúzza az ország megrekedt szekereit a kátyúból.

Elmúlt a csendes karácsony, a szeretet ünnepe, ránk köszöntött a boldog új esztendő is a maga reményeivel, és itt bökött ujjával a homlokára Lajos király, mint aki megtalálta a bölcsek kövét:

– Adóztassuk meg a szeretetet, mert abból van elég. Több, mint ember. Szeretet fűzi össze a családot, embereket, népeket is talán. Az emberek úton-útfélen hangoztatják, hogy nem hagylak el soha, meghalok érted, egyszóval – szeretetből nagyon gazdag a világ. Aki szeret, hát fizessen. Nem sokat, de szerény fillérek is tetemes összegre rúghatnak.

A szeretet adóját könnyen is lehetne behajtani, mert a bevallásnál mindenki a legjobbját mutatná, hogy ő igazán szereti embertársait, még az utolsó fityingről is lemondana valakiért, szeretteiért életét is adná – hát, akiben minél nagyobb a szeretet, annál nagyobb adót fizessen. Ettől duzzadna csak igazán az államkassza. Sose lenne államadósság. Erkölcsileg is hajtaná az embereket, hogy bizonyíthassák szeretetük mélységét, és fenékiig nyúlnának zsebükbe, hogy a legmagasabb adót fizessék. Így nőne hitelük a világ előtt. Fizessen hát, aki szeret, és örömeiben fizetnének.

Dörzsölte tenyerét Lajos király, örömeiben nevetett, lesímította hirtelen felkunkorodó bajuszát, mert amikor jó ötletek rohanták meg dús képzeletét, mindig felállt a bajusza, amit egyébként csüngve szeretett. Illetlennek tartotta, hogy egy bajusz

kackiásan, kihívóan felálljon. Az nem népszerű. A lecsüngő bajusz rokonszenvet kelt, jólelkű, szomorú embert sejtet. Aki együttérez a szenvedővel, épphogy nem hullatja könnyeit a mérhetetlen szegénység láttán. Neki azonban vissza kell fognia könnyeit, mert egy király nem könnyezhet, amikor az országért tőri magát. Bízott lecsüngő, szomorúságokat seprő bajuszában, tudta, hogy ezzel a látvánnyal sok embert meg lehet nyerni a népszerűtlen ügynek is.

Azért, hogy el ne hamarkodja a dolgot, bölcs előrelátása arra intett, hogy tegye próbára az ötletet a véleménykutató intézet gépsorain. Azok pontosan dolgoznak, nem tévednek, falják az adattároló céduláit, és csak a színigazat adják. Csakugyan érdemes-e megadóztatni a szeretetet?

Az intézet igazgatója nagyot nézett, amikor azt kellett felmérnie, hogy mennyi van szeretetből az emberek között, és mennyi belőle a hamisítatlan, tiszta szeretet, amire alapozni lehet adóztatás szempontjából.

A gépek zajtalanul dolgoztak, habzsolták az adatok halmozát úgy, mint amikor éhes malac csuklik a sok jó falat között. Volt adat bőven, de az okos gépezet azt is átvilágította, ki választott őszintén, és ki hamisan. Így aztán tornyosultak a problémák. Az igazgató rosszállóan csóválta fejét, nem akarta elküldeni az eredményt, de Lajos király annyira verte a vasat, hogy végül engedett. Kapja meg, ha nagyon akarja.

Nagyot nézett Lajos király, amikor megérkezett faxon a válasz. Csak egy névjegykártyányi papíron annyi állt, hogy az emberek nagy többségében nincs igazi szeretet, csak érdekek sztaniolba csomagolt szóvirágaival áltatják egymást, hogy szeretik. Akikben pedig igazán pislákol a szeretet fénye, azoknak meg nincsen pénzük, hogy leróják a szeretet fenséges adóját.

Borzasztóan lehangolta Lajost ez a szomorú hír, de makacs ember lévén nem nyugodott bele, felhívta az intézet igazgatóját, és azzal ostromolta, hogy találjon valami megoldást. Pásztázza végig, mi áll a szeretet mögött, azt kell adóztatni.

Érkezett erre is válasz. A gépagyak gyorsan feleltek, de Lajos király csak forgatta ujjai közt a keskeny választ, savanyú képpel vette tudomásul, hogy a szeretet mögött ott áll a sötétben a gyűlölködés, irigység, mai korlátlan mennyiségben halmozódik kihasználatlanul a lelkekben. Gyűlöletből van elég a világon. Ezt kellene megadóztatni. Csakhogy baj van az adóztatás technikájával, ami már az adóbevallásnál ellenkezést vált ki. Senki sem bolond bevallani, hogy ő gyűlölködő, különben is személyes szabadságjogai közé tartozik, hogy érzelmeinek titkát megőrizze, és ebben nem háborgatja őt senki.

Az úrlapon senki se vallja be a gyűlölködést, ez személyes titka, a legbensőbb tartalék – kiben több, kiben kevesebb – a századvég emberének immár ez a rejtett kincse, és már ott tart, hogy vezesse is a világot, adómentesen.

Svejk

A vasfüggöny mögött

(részletek)

– Hogy én legyek analfabéta?

– Igen. Miért idegenkedik tőle, az is emberi tulajdonság. Az állatra nem mondhatják, hogy írástudatlan.

– De Svejk, maga igazán megőrült, nincs helyén az esze.

– Éppen hogy csak nekem van helyén az eszem, akármilyen kótyagosnak látszik is, ebben a zürzavaros világban. Mert akinek helyén van, az nem tudja használni. Nem lát semmi kiutat a kelepcéből, de én legalább keresek megoldást.

– De a maga megoldása kész pokol egy épeszű embernek! Hogy én analfabéta? Még rágondolni is rossz, hát még benne is lenni. Mit szólnának a barátaim, az ismerőseim?

– Itt már nincsenek barátai, ismerősei! Úgy el tetszett maszkirozni magát azzal a dili napszemüveggel, hogy a tulajdon édesanyja se ismerne magára. Akkor kitől kellene tartania?

– Ebben igaza van.

– Na, látja. Különbén is mit veszítene azon, hogy egy kicsit megjátssza az analfabétát? Főhadnagy úr, maga eléggé intelligens ember ahhoz, hogy eljátsszon egy analfabéta-szerepet. Különbén sem tartana, míg a világ, csak éppen addig, míg lemegy a függöny. Egyébként van tehetsége, alkalmas ilyen szerepre, hiszen a tisztí kaszinóban is szép kis pikáns kuplékat adott elő, nagy sikerrel. Vagy már nem akar emlékezni, főhadnagy úr, azokra a dicsőséges csihi-puhi napokra, amikor többször is a függöny elé tapsolták?

– Így volt, így volt, ne kínozzon már. Nyögje ki végre, mit akar ezzel a képtelen bohóckodással?

– Tiszta múlttal rendelkező egyéneket keresnek a néphadseregbe, hogy tiszteket faragjanak belőlük. Csak olyasvalakik jöhetnek számításba, akiket nem fertőzött meg a polgári kultúra. Előnyben részesülnek az analfabéták. Már nagyon kevés van belőlük, de megfizethetetlen kincs a pártpolitika számára. Ezek az írástudatlanok mentesek minden polgári csökevénytől, arra lehet nevelni őket, amire éppen akarják. Hát nem lenne jó beállni ebbe a sorba, hogy haladjunk felfelé a ranglétrán?

– És úgy látja, hogy én megfelelnék analfabétának?

– Ezzel a kultúrával nem, de tehetünk róla, hogy levetkezze az átkos múlt csökevényeit. Az én segítségével olyan analfabétát fabrikálok magából, hogy csodájára zarándokolnának az antropológusok. Az én közreműködéssel világ csodája lenne, higgyen nekem, főhadnagy úr.

– És ha rájönnek, kiderülne, hogy mégsem vagyok analfabéta?

– Annak nem szabad kiderülnie.

– Mert ha kiderül, akkor tudja, mivel jár? Engem azonnal felakasztanak.

– Akkor a forgatókönyvünkben volt a hiba, de én olyan tervet állítottam össze a főhadnagy úrnak, hogy abban nem lesznek meglepetések. Ha rám hallgat, nagy ember lesz magából, főhadnagy úr. Ma szemesnek áll a világ, csak élni kell a lehetőséggel. Most itt kínálgatik minden jó, üstökén kell fogni a szerencsét. Nem késlekedhetünk, ha tenni akarunk valamit.

– Na, legyen – adta meg magát Lukas –, hallgatok magára, Svejtk, különben is agyon akartam löni magam.

Hajdani urának ez a kijelentése egészen fellelkesítette Svejket. Mindjárt megígérte, hogy átmenetileg is hoz valamit,

csak átszalad a szomszédba, van egy szabad vásárlási utalványa, lehet érte kapni mindent, és nem kell kutyacsontot rágni. Csak maradjon nyugodtan, ne tegyen semmiféle meggondolatlan lépést, mesés adományokkal tér vissza, csak türelem, türelem.

Nem volt olyan egyszerű Svejtk visszatérése a busás adományokkal, mert támadt egy kis zűr, ami késleltette derék barátunkat, hogy Lukásnál legyen a megígért időben.

...

Az történt ugyanis, hogy a párt központi élelmiszerraktárában megint belebotlott valakibe, aki mintha csak feltámadt volna a múltból, és elébe állt. Hát nem Vaneket ismeri fel a dús bajuszú raktárfőnökből, akinek borvirágos orra messziről virított. Vanek felemelkedett ültéből, kitérte karjait és magához ölelte Svejket. Az egykori számvevő őrmester azonnal felismerte Svejket, és nem késlekedett a baráti gesztus kifejezésével sem:

– Bruderkám, Svejtk! Csakugyan te vagy? Nem kísértetet látok? Hát mi szél hozott erre? Te még élsz? Kész csoda, hogy látlak!

Svejtk mosolyogva húzta elő zsebéből a vörös kiutalási szelvényt, ami előtt megnyílnak ajtók, zárok, lakatok, hogy ontsák a bőség szarujából a zabálni való drágaságokat. Ahogy meglátta Vanek az ismerős vörös lapot, nagyot kurjantott örömeiben, majdnem ordítózva ölelte magához barátját másodszor is:

– Hát te is fiam, Brutus? Te is szívod szegény Vanek vérét? Azért ne sírj, ad neked az öreg Vanek, gazdag ez a raktár, itt soha nincs hiány. Örülök, hogy te is a brancsba tartozol. Hiába, jó az Isten, jót ad. Miként Bacchus az ő embereire, úgy a fennvaló is vigyáz megtévedt gyerekeire, és idejében az igaz útra kalauzolja őket.

Ezek az üdvözlő sorok Otto Katz szavait juttatták eszébe, de mélyen hallgatott róla, mert a feldkuráter erre külön nem hatalmazta fel, Lukásról még álnokabban sunyított, hogy a volt főhadnagy gutaitést ne kapjon. Nagyon felbátorította Svejket (otthon érezte magát, mindjárt lehuppant egy székre), hogy Vanek egyáltalán nem titkolódzott, nem kérte Svejket, hogy múltjáról hallgasson. Szabadon beszélt, félelem nélkül, mint akinek nagyon is rendben a szénája. Nemcsak a szavakkal bánt szabadon, hanem a drága áruval is, ami rá volt bízva. Prágai sonka, magyar kolbász, Pick szalámi, Camembert sajt, dán húskonzerv, ruszli, lazac, fekete kaviár, amerikai virsli, kanadai szarvashús, franciasaláta sorakozott egymás mellett a legnagyobb egyetértésben, mint valami hősi halálra elszánt hadtest, amely csak a parancsra vár, hogy az emésztés sírgödreibe zuhanjanak. Ezek látványa megbékíti a legdühösebb osztályharcos indulatokat is. Az őszinte megbékélés pecsételése ott állt a sor végén az orosz vodka, az amerikai kóla, a skót whisky, amelyikből szeretetteljesen kínált Vanek:

– Itt van, válasszál, amelyiket kívánod, de igyunk előbb a whiskyből! – ajánlotta Vanek.

Evés-ivás közben elmesélte Vanek, hogy semmit sem titkolt el a múltjából, amit nem is lehetett volna, mert mint volt drogistát, széltében-hosszában ismerték, de mindenki egyöntetűen állította, hogy számvevő őrmesterként is emberséges volt a katonákhoz, sohasem kínoztatott meg senkit, mindenkin csak segített. Hogy néha ő is könyökig belenyúlt a maga javára a zászlóalj kincstárába, azt is a javára írták, mert ezzel is gyengítette az ellenséges császári hatalmat. Svejke is előadta a maga kalandját, hogyan került a képhistóriával Kátcov elvtárs pártfogása alá, de azt fondorlatosan eltussolta, hogy kit tisztelhetünk az állítólagos Kátcovban. A sorsok találkozása

megoldja a nyelveket, és nem csoda, ha ilyenkor mellékessé válik az idő érzékelése, és a közös emlékek egymást kereső varázsa oly széppé teszi az estebe nyúló találkozást.

Így történt, hogy Svejket csak a besötétült este vetette haza Lukás lakására, akinek az ablakában égett a villany. Virrasztott szegény főhadnagy, mert arra gondolt, hátha valami baj érte ezt a szellebélelt Svejket, és felkészült arra, hogy vagy hordágyon hozzák, vagy a hullaházban kell azonosítani Svejket kihűlt tetemét. Nagy kő esett le a szívről, amikor berúgva az ajtót, s a szélesre tárt nyíláson Svejket mosolygós képe jelent meg hatalmas hátizsákkal, a nyakában kolbászfűzér, kerek sajttal.

A sétálóutca titkaiból

Már messziről észrevette, de nem akart vele találkozni. Ez a kellemetlen ember csak felkavarná a múlt állóvizét, amely szépen leülepedett a sok szennyel a fenekére.

Most újra csendes és tiszta. Minek háborgatni a múltat, de miért is bukkannak fel olyan alakok, akikre nincs szükség ebben a sürgető jelenben? Ők már kifordultak az időből. Ki kellene tiltani őket, a múltjukkal együtt. Csak zavart keltenek. Kiütköző foltok a jelen szép szöttesén. Rontják a harmóniát. Ezzel az emberrel jobb kerülni a találkozást. Még van esélye a menekülésre. Itt a boltozatos átjáró a sétálóutcára. Ott arctalanná válhat a tömegben. Könnyen elvegyülhet a sok idegen közt, le is tagadhatná magát.

Úgy érezte, sikerült, ő is csak egy turista, aki viszont nem fényképezőgéppel néz a barokk csodákra, hanem szemével keres egy megnyugtató pontot a műemlék falakon. A boltíves kapu fölött, a sárga meszelésben most fedez fel egy gólyás megyecímert, egész kicsinyben. Nem is látta eddig. Lehet, hogy tegnap bontotta ki a falból a névtelen restaurátort. Milyen jó is elgyönyörködni régi korok művészetén! Kellemetlen foltokat felejtet a múltból. Békévé olvadó emlékezés.

Valaki ráüt a vállára. A balra. A fájósra. Ismerős ez a váratlan ütés. Mintha a múltból érintette volna valaki... Arra néz, és látja, az ő embere, akivel nem akart találkozni, de most itt áll előtte. Semmit se változott. Ugyanolyan magas, vállas, csak a szakáll teszi félelmetesebbé. A hangja is a régi, kedélyes, tréfás, aminek most egy cseppet se örül:

– Csakhogy rád találtam. Hiába, előlem nem lehet meglőgni. Frici, te mintha nagyon örülnél ennek a találkozásnak. Mi a bajod, pajtikám? Talán csak nem változtattál nevet, hogy ilyen idegenül nézel rám? Fricikém, csak egy fontos dolgot szeretnék közölni.

Hogy másodszor is nevéen szólította, nyugtalansága fokozódott. Nem folytatódhat tovább ez a párbeszéd. El kell vágni minden szálát, ami baráti kapcsolatra utal. Ridegen, közömbösnek látszó hangon szólal meg, semmitmondóan, a semmibe nézve:

– Nem emlékszem, hogy mi tegeződnénk!

– Ugyan! Ne játszd meg magad, öreg kobra! Azt nem lehet felejteni. Egy hétig ittuk a pertut, hogy jól megpecsételjük. A Jópipában még a cigányasszonynak is fizettél, aki megjósolta, hogy el fogsz válni. Fűnek-fának fizettél.

– Nem emlékszem.

– Meghívlak egy pohárkára, hátha a kedvenc konyakod mellett elindul az emlékezés.

– Emlékezni se akarok. Még a pertura sem. Ha megittam volna magával, uram, akkor most ünnepélyesen visszavonom. A magázódás elviselhetőbb.

– Leszámolsz a múlttal?

– Igen. Mindenem, ami volt, ami elmúlt. A pohár is, a mámor is már csak a múlté!

– Öreg harcos, szóval téged így érintett a rendszerváltás! Ha már nem iszol, akkor gyere egy kávéra.

– Arról is lemondtam. Én a feketét is fehéren iszom! Így van ez, uram!

– Barátocskám, egészen jól áll neked ez a magázódás, felléphetnél vele valamelyik cirkuszban.

– Uram, nyomatékosan felhívom a figyelmét, engedjen utamra! Ha szabadságomban akadályoztat, rendőrt hívok!

– Ragyogó alakítás, apuskám! A porondon visszatapsolnának.

– Ha nem hagyja abba ezt a goromba kötekedést, följelentem!

– Szóval így állunk. Följelentesz. Te aztán igazán a régi vagy. Lám csak, újra kezdjük ismerni egymást. Fejlődő típus voltál, mindig. Okosan tudtál helyezkedni. Jól ismered a széljárást. Mindig megjelentél a színen, mikor elvonult a vihar.

– Engem nem érdekel semmiféle vihar. Én független, autonóm ember vagyok. Megvannak a magam elvei!

– Jól van, barátocskám, zárjuk ki az elvi kérdéseket. Csak a volt feleségeddel kapcsolatban szeretnék valamit mondani.

– Nem érdekel a volt feleségem. Lezártam őt is a múlttal együtt. Fulladjon saját zsírjába, ott Amerikában!

– Már nincs ott. Visszajött.

– Micsodaaa?... Kati visszajött?

– Vissza ám, és nem is akárhogyan.

– Milliomos?

– Több annál. Milliárdos!

– Bocsáss meg, tudod a címét?

– Jól hallok? Tegezel? Miféle pálfordulás? De miért érdekelne a címe?

– Nekem is van egy kisebb vállalkozásom; gondolom, azért nem felejtett el egészen, elférne egy kis támogatás.

– Az előbb még azt kívántad, fulladjon saját zsírjába!

– Azt megbocsátja. Legalábbis remélem.

– Én nem. Akkoriban osztályidegennek deklaráltad. Te kérted a válást, mert nem tudsz együtt élni egy hazaárulóval. Az ítéletet a javadra mondták ki.

- Ha nem is bocsát meg, azért még lehetnék üzlettársak.
- Kötve hiszem.
- Miért?
- Mert azt most már valaki erősen ellenezné.
- Ki?
- Én.
- De miért éppen te?
- Mert én vagyok a férje.

A pillanat

Az a pillanat, amelyikben élünk, csak a miénk. Csak a mi szemünk világának van teremtve minden, amit látunk. Az égbolt a felhőivel, az erdő a fáival, a mező a virágaival, az éppen akkor elszökellő őz, vagy a megcsobbanó víz a patakmederben, mert a következő ember, vagy éppen századok múlva ugyanarra járó, már nem azt fogja látni. Más lesz illata az erdőnek, mezőnek, még a patak vize sem ugyanaz, leginkább nem az égen vonuló felhő, de nem ugyanúgy rakja lábát az elsuhanó őz sem. Ő is más lesz; talán őzbak.

Minden pillanatnak megvan a maga szakrális egyedisége, hogy ne mondjuk egyeduralomnak. Ezt is valószínű, hogy csak a mi embervoltunk látja így: mintha a természet csak nekem, csak nekünk teremtette volna azt a pillanatot, amelyben boldognak érezzük magunkat, amikor gyönyörködünk a természeti szépségben, a nagy harmóniában.

Megismételhetetlen az átélt pillanat, és éppen ezért nagy kincs. Isteni adomány, amely csak éppen az arra járónak szól, ez a pillanat titkos párbeszéd ember és Isten között – a természet nyelvén. Nem kellene hozzá nyelvi szavak, kimódolt kommunikációs eszközök, mert ehhez az isteni természetbeszédhez minden ember lelkébe van ültetve a természet nyelvének a kódja. Emberi fogalmak nélküli érzések, rezgések, hullámok, részecskék, amelyek megmozdulnak, amikor üzenet érkezik. Isteni üzenet a természet hangján, amelyben sohasem csalódunk, csak csodálkozunk. Honnan jön ez a titokzatos hang, miért akkor és nem máskor?

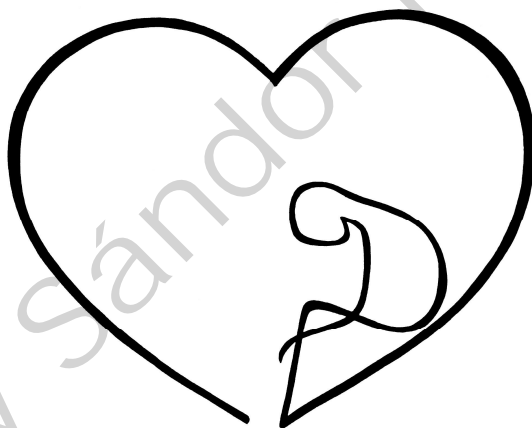
Még a mellettem álló feleség sem láthatja pont ugyanolyannak azt a hegycsúcsot, amelyikre én nézek. Engem valami más készítet arra, hogy pont arra nézzek, és valami egészen egyebet keressek benne. Mert amikor nézünk valamit, nem érdektelenül tesszük, hanem keresünk benne valamit. A belőlünk hiányzó kis részecskét keressük, amelyik talán ott ül annak a hegynek a csúcsán. Lehet, hogy csak egy csillanó fény, vagy olyan képzeletbeli vágy, hogy egyszer fel kell oda menni, és ha megteszem, rátalálok egy kődarabra, amilyent még nem láttam sehol. Felveszem, és boldog vagyok, hogy rátaláltam. Lehet az egy jelentéktelen szürke kődarab, de nekem valami egészen mást jelent. Odateszem az asztalra, és tőle megszépül minden. Belső összhangot érzek magam körül. Ez a kődarab hozta meg talán. Vele egyensúlyba kerülök a világgal. Másnak nem ez teremti meg ugyanezt az egyensúlyt.

Egész életünkön átzúg ez a pillanatáradat. Mindig más és más képpel, látásmóddal, érzelemmel, gondolattal lep meg az adott pillanat. Sohasem ismétlődik meg, még az étel íze is változik valamiben, talán egy árnyalattal finomabb vagy veszít egykori ízéből. Még a szerelem is a fel s lefelé hullámzó fokozatokban emelkedik, vagy esik. A csókok árama is más.

Csak egy pillanat az emberélet is kozmikus mércével mérve, és minden nemzedék más az előzőnél, nem ismétli önmagát, csak változik. Nem az unalom miatt, hanem az isteni törvény diktálta életfolytonosság miatt. Csak úgy maradhat fenn az élet, ha nem marad ugyanannak. Mindig változnia kell, mert a megszületett anyagnak el kell érnie a célhoz. Az ember is csak sejti az életküldetés célját, próbál programot megfogalmazni, de nem elégséges emberöltők tudása sem, hogy végképp felismerje, mi a célja az ember létének, hacsak nem fordul a hitvilág sugalmazásaihoz. Az isteni sugallat segítségével viszont már

képesek vagyunk öröklétben gondolkodni, és így helyünket is kezdjük megtalálni az élet kozmikus rendjében.

Csak egy pillanat a halál is, akárcsak a születés, bár mindkettőért meg kell küzdeni, mégis elérkezik mindenki számára a végső pillanat, amikor törvényszerűen át kell adnunk a létezés helyét az utánunk következőnek, mert ő más feladattal sejtjeiben, megint teljesít valamit a nagy rendszerben, anélkül, hogy beláthatná az egészet.

Hun gyerekek

Az orosz tankok már behatoltak Csíkba is. Átmentek a csíkszentkirályi Olt hídján is. Az Ördögliknál még volt egy kis csetepaté a németekkel, de hamar végeztek velük. Mentek aztán Szereda felé.

Már majdnem egészen helyreállt a rend, semmi baj nem volt ott, ahová orosz katonák léptek, különösen jó jelnek számított, ha egy orosz tiszt írt valamit krétával a kapukra, ahová beszállásolta magát, annak a háznak nem volt bántódása.

Kotormány nagyon félreeső falucska volt Csíkszentgyörgy alatt, ide már nem jutott orosz katona. Sok mindent hallottak az emberek, hogy milyenek az oroszok, de még rosszabb, ha román katonák jönnek, a hírhedt Maniu Gárda, az lefejezi a székeleyeket. Jobb, ha oroszok fészkelik be magukat egy házba, mert oda nem teszi be lábát a román bocskoros. Az oroszok parancsolnak a románoknak is. És ha ők parancsolnak, akkor kevesebb a lopás, gyilkolás, igaz, nem kevesebb az asszony nép sivitása, jajongása, de csak először hallatszik nagy éktelen sikoltás, kiabálás, majd utána nagy csend üli meg az elbűjt falut és nagyot hallgat mindenki.

Hallották ezt a gyermekek is, tudtak mindenről, hát ők is komolyan vették a nagyok dolgait. Már a háború idején, amíg a front nem ért ide, a kotormányi gyerekek között akadt egy kis csoport, amelyik szépen felfegyverezte magát, és úgy gondolták, ha már apáik nem tudják megvédeni Csíksországot az oroszoktól, akkor majd megvédik ők.

Könnyen ment a fegyverkezés, mert azt a lyukas szín alatt is el lehetett készíteni, a gyártás is gyorsan ment, órák alatt

felszerelték a hadsereget. Egyenruha nem kellett, meg mezítláb is lehetett vitéz a katona, csupán új, nyílvessző és hogy mégis legyen valami katoniformája a legénykének, elég volt egy papírcsákó. Ez a kis had vonult nagy bátran az orosz parancsnok elé, aki Kotormány alatt táborozott. Nem tudni, miért nem jöttek be a faluba. Mindenfelé a dombokra nagy ágyúkat ástak be a földbe.

A parancsnok látta a kis papírcsákós, mezítlábas hadsereget, és főleg, hogy milyen komolyak, hát ő is komolyan vette őket. A tolmácsa fordította, amit mondott az újjal, fakarddal felfegyverzett gyerekeknek.

– Látom, jól fel vagytok fegyverezve. Ki ellen akartok harcolni?

A legbátrabb előállt a bátrak közül és mondta:

– Mi azért jöttünk, hogy előhadként segítsünk kiverni az ellenséget.

– Kik vagytok?

– Székely hunok vagyunk.

– Most már értem. És ezek a fegyverek honnan valók?

– Ezzel volt felszerelve Attila serege is.

– És ezzel akartok nekünk segíteni?

– Igen.

– És miért?

– Hogy ne bántson minket senki. Meg akarjuk védeni magunkat.

– De hát ki a ti ellenségetek?

– Az idegen katona.

– Mi is idegen katonák vagyunk, nem székelyek.

– Igen, de magik is onnan jöttek, ahonnan a nagy Attila királyunk, Keletről. Aki onnan jön, nem ellenség.

– A ti fegyvereitek ártalmatlanok az ellenségre. Ide tankok, ágyúk, repülőek, gépfegyverek kellene. A ti nyilatok nem veszélyes.

– A bácsik elől mennek a tankokkal és mi utánuk. A többi a mi dolgunk.

– Nem jobb lenne, ha belebújnátok a páncélosba? És úgy viszünk benneteket csatát nézni?

– Az nem jó, mert onnét nem tudunk lövöldözni nyilatokkal.

– Hát ha ti, hunok, jobban értitek a hadvezetést, mondjátok meg nekünk, hogyan csináljuk, hogy nektek is jó legyen?

– Magik csak menjenek előre tankjaikkal, takarítsák el az akadályokat, végezzék el a nagyját, aztán intsenek nekünk, hogy jöhetünk, a többit majd elvégezzük mi. Magik végezzék a nagyját, mi a kicsinyét, akkor jól kijövünk mi ketten.

– Ezzel egyetérték – mondta derűsen a kapitány –, addig is menjetek szépen haza, mi itt maradunk a falutok aljában, mert innen nagyobb visszavonuló német erőket várunk. Majd mi szólunk, mikor jöhettek.

– De aztán meg ne feledkezzenek rólunk!

– Fellövünk egy piros és három zöld rakétát. Arról tudhatjátok, hogy jöhettek.

– És akkor hol lesznek maguk?

– Ugyanitt, látjátok, itt vannak beásva ágyúink. Ezeket nem hagyjuk el a következő parancsig.

– De aztán vigyázzanak, jó legyen ám az a pisztoly, amelyikből lövik a rakétát, nehogy éppen akkor mondjon csütörtököt, amikor nekünk kellene jeleznie.

– Hogy el ne felejtünk titeket, nesztek, adunk egy rakétapisztolyt nektek is. Ezzel figyelmeztessetek két nap múlva. Lőjete fel egy fehéret. Jó lesz így?

– Így már igen.

– Nos, akkor megvan az egyezség, most már teljesíteni kell a parancsot. Nektek most szépen vissza kell vonulni otthonaitokba, és várni a további parancsig a piros-zöld jelzést. Addig pihenjétek ki magatokat, kis hunok, és készítsetek sok erős nyílvesszőt, mert kemény lesz az ellenség.

– Igenis, kapitány úr. De akkor mi megyünk elől, ugye?

– Elől, miért?

– Mert mi székelyek mindig elől mentünk háborúkor. Mi voltunk mindenkor az előhad.

– Persze, hogy elől mentek, ha ilyen bátor kis hun ivadékok vagytok. De most menjetek szépen haza, bizonyára aggódik anyukátok, hogy hol bolyongtok ilyenkor háborús időkben. Na, induljatok szépen! A parancsnok vezényeljen, és teljesítsétek a parancsot! Mától kezdve a mi hadrendünkhöz tartoztok, és a fegyelmet be kell tartani. Ki a parancsnok?

– Áron.

– És hol van Áron?

– Itt van, hátul.

– Bújjon elő, hadd lássam a vitéz parancsnokot!

És előlépett egy még maszatosabb kisfiú. Csakugyan ott állt leghátul. Mezítláb volt ő is, mint a többi, hogy csakugyan ő a vezér, az árulta el, hogy papírcsákóján még egy fehér toll is fenekedett harciasan, fenyegetően.

– Te vagy a vezér? És eddig miért voltál hátul?

– A vezérnek mindent látnia kell, hogy mi történik elől. Meg aztán háborús időben vigyázni kell a vezérrre, nehogy orvul meggyilkolják.

– Ti aztán tudjátok a hadvezetést. Most már nem féltetek benneteket. Na de most menjetek, mert mi kezdünk innen ágyúzni. Az nem a ti fületeknek való.

A kis had pedig felsorakozott. A vezér most élre állt, induljt vezényelt, és ment a kis előhad visszafelé, hogy amikor fellövik a rakétát, elől járjanak a harcokban.

A kürtőskalács

– történeti elbeszélés –

Betelt annak már háromszáz esztendeje, hogy a tatárok utoljára látogatták meg a székelyeket Erdélyben.

Igaz ugyan, hogy senki se hívta őket lakodalomba, se rokoni látogatóba, de azért mégiscsak jöttek tartani a rokonságot a székelyekkel. Tudták a tatárok, hogy az erdélyi emberek jószívűek, és nem furkósbottal várják a vendéget, érkeztek hát pereputtyostól, hadd mulassanak ők is az Olt mentén.

Csakhogy a tatárok nem úgy gondolták a vendégeskedést, mint a jámbor székelyek. A heves vérű társaság az olyan mulatozást szerette, ahol karddal hegedülnek, nyíllal citeráznak, meg ágyúval bögőznek. Ilyen dínomdánomba nem szívesen megy a székely, mert nagyon könnyen megeshetik, hogy az ő hátát nézik hegedűnek. Ezért hát szép csendben felszedelőzködtek és az erdőbe menekültek, nehogy a hátukon muzsikáljanak a virgonc tatárok.

Így történt ez Csíkmadarason is. Felkerekedett az egész falu, és nekivágott a Hargita hegyeinek. Vittek magukkal mindent: tehenet, lovat, szekeret, szénát, ennivalót, ruhaneműt, de volt olyan székely is, aki még az ajtókilincset se hagyta, hogy ne legyen, amire tegye a kezét a tatár. Még az elhullatott kenyérmorzsát is feltakarították maguk után, mert az öreg Boldizsár, a falu csordapásztora azt mondta, olyan helyre vezeti őket, ahol úgy lesznek, mint otthon, hozzanak magukkal mindent.

Nem is maradt utánuk semmi csak a pusztá házak, nyitott ablakkal, ajtóval, kapuval. Talán még az egerek se maradtak, ők is mentek a morzsák után.

Még el se mosta az őszi eső a menekülők nyomát, már itt is voltak a tatárok, maga a kán vezette őket. Néptelen falu fogadta a vezért, kiürített házaival. Itt nem lesz zsákmány: se rabszolga, se drága kincs. Csakhogy a kán éles szeme észrevette, merre vezet a kerékvágás, és még azon nyomban nekiiramodott fegyveres népével a székelyek után.

A Hargita rengetegében, egy sziklabarlang eltorlaszolt bejáratánál a nyomok megszakadtak. A tatárok megálltak. Ide bújtak, gondolta a kán, és mindjárt megparancsolta embereinek, verjenek sátrat, járják körül a sziklahegyet, és figyeljenek mindent.

Egyszer csak a barlang nyílásán füst szállt ki a szabadba, és a tatárok orrát jóféle illatok csavarták. Odabent bárányt sütöttek. Jól is fűszerezhatték, mert elcsordult a tatárok nyála, hiába nem voltak éhesek, kóberos szekereik tele liszttel, hússal, mindennel, amit csak rabolni lehetett, de most a hántott bárány üde húsára fáj a foguk, ahogyan a székelyek sütik nyárson.

– Rá se rántsatok – vigasztalta embereit a tatár vezér – semmi sem tart örökké, csak kifognak egyszer ők is a jóból, kikergeti őket onnét az éhség. Meglátjuk, hány zsákkal telik...

Jól mondta a vezér, csakugyan teltek a zsákok, csakhogy nem az övéi. Egyik nap feltűnt, hogy a pányvás szekérről fognak a zsákok. Valaki lopja a lisztet, ennek ő maga jár utána. Gyorsan belebújt egy kiüresedő lisztes-zsákba, és várta benne a gonosz tolvajt.

Éjjel a fogyó holdnál csakugyan zsványok másztak a szekérbe, és néhány zsákot leemeltek, azt is, amelyikben a tatár vezér kuksolt. Embertelen útja volt szegény tatárunknak, mert a

hitetlenek a földön vonszolták zsákmányukat, úgy érezte magát a kán, mintha az ő bordái szántanák a barázdát. Ezért még megfizetnek! – fogadkozott a zsákban.

Hanem a rossz útnak is egyszer vége szakad, így a zsákok is megérkeznek. A fojtott levegőből mindjárt megérezte a tatár, hogy bizony a barlangba jutott. Mindjárt egy erélyes női hangra lett figyelmes:

– Abból a kisebbik zsákból öntsetek a kondérba, ne rotyogjon hiába a zsír!

Erre felszisszent szegény tatár, de erős karok emelték és öntötték a fortyogó zsírba. Szerencséjére nem fejjel esett bele, de így is kapkodta szaporán a lábát, nehogy odasüljön az üst aljára. Az asszonyok, emberek, gyerekek kacagtak, hogy hús is került a kondérba, de az öreg Boldizsár komolyra fogta a szót, miután a vendéget földre állították:

– Ide figyelj, tatárok vezére! Ha tényleg bölcs vagy, tudnod kellene, hogy úgysem tudtok minket kiéheztetni, mert a székely megél a jég hátán is. Jobb lesz, ha békén hagytok, és visszamentek a hazátokba.

A tatár kán tényleg visszanyerte bölcsességét a forró zsírban, mert megígérte, hogy elvonul seregével, amint szabadon engedik. Két markos legény az alagúton még pirkadat előtt visszavitte egy üres zsákban a kánt, és feltették a kán szekérre, mintha a vezér csak ott választott volna magának fekhelyet éjszakára.

Reggel azonban nem szólt semmit embereinek éjszakai kalandjáról. Titkon azt forgatta fejében, miként állhatna bosszút a székelyeken, hogyan fizessen a lisztért, az égő sebekért és a megaláztatásért. Hiába kutatta, kereste a barlang titkos alagútjának a bejáratát, nem talált rá, mert azok a betyár legények zsákot húztak a fejére, hogy ne lásson semmit. Már az emberei

is elégedetlenkedtek, és hogy mégis tegyen valamit, kiállt a sziklabarlang elé, és jó hangosan bekiabált:

– Adjátok meg magatokat! Tudomásomra jutott, hogy kifogyott már minden ennivalótok! Még annyi lisztetek se maradt, hogy összekaparjatos egy kovászra valót!

– Már hogy nekünk ne volna lisztünk? Egy kovászra való? Sokkal több van annál, mint ahogy te gondolod! – kiabált vissza Boldizsár.

– Hazudtok! Nem hiszem!

Akár hiszed, akár nem – mondta Boldizsár, hogy még gondolkodjék, mivel is vágjon vissza – annyi lisztünk van, hogy még kürtöskalácsra is jut belőle. Még titeket is megkínálunk, ha lenne egy kis ráérő időtök hozzá!

– Szeretném azt látni! – gúnyolódott a kán, de mindjárt meg is bánta, hátha szaván fogják ezek a ravasz székeleyek.

– Ha nem sajnáljátok az időt, várjatos egy kicsinység, mindjárt kinyújtunk egyet mutatóba, úgy kóstolónak, hogy a kívánságtól el ne csavarodjon a gyomrotok.

Erre megparancsolta a falu egyetlen vénlányának, aki még sánta is volt, hogy vakarja össze mindenünnen az utolsó csepp lisztet is, és süssenek belőle kürtöskalácsot.

Kis idő múlva készen volt a kürtöskalács, szép, ropogós barnára pirulva, és az öreg Boldizsár kinyújtotta egy hosszú rúdon a barlang nyílásán.

Amikor a tatárok vezére meglátta, hogy ezeknek még kürtöskalácsra is telik a lisztből, megfordította a lovát, és tatárjaival eltűnt a vidékről.

Ekkora székeley ravaszág láttán az öreg Hargita megcsóválta a fejét, és mai napig is úgy tartja féloldalt.

Az emberek pedig azt mondják, azért nem látogatnak azóta Csíkmadarásra a tatárok, mert félnek a kürtöskalácstól.

A fecskék útra kelnek

Még csak készülődnek, de már nem olyan az élet a fészek körül, mint nyáron.

Nagy ívben repülnek, villámsebessen köröznek, aztán váratlanul irányt változtatva lecsapnak, zuhannak a mélybe, majd felvágódnak hirtelen, törnek az egekbe, mintha új parancs szólítaná őket...

Már csak apró kis pontok a magasban, de ott is fecskének maradnak, a repülők rokonai, akik az eget uralják, szárnyakon. Törekeny, kékesen fénylő, kis madártestek, és mégis cikázva hasítják a levegőet, mint éles borotvapengék, könnyedén szabdalják kedvükre a léget. Már nem ivadék gondozás a programjuk, más hívásnak a meghallói.

Nem zavarja őket a borongós szeptember, teljesítik a belső törvény parancsát: villanydrótokra szállnak, kerítés élére, háztetők peremére, ahol rövid pihenőt tartanak a gyakorlás szünetében. Készületlenül nem kelnek útra Afrika partjai felé. Felmérik, mire képesek, még ma kihull a sorból, aki nem teljesíti a távot. Az erőpróbák napja szeptember eleje a fecskék számára. Olyanok, mint az olimpiára készülő versenyzők, csak a legjobbak vállalkozhatnak a nagy útra.

Amikor együtt a csapat, még egy utolsó rajt, az öreg fecskék figyelik a felröppenő sereget, és akik ezen a tavaszon születtek, ha gyönyörűséggel szelik a magasságot, repülhetnek a csapattal. Aztán másnap már nem látjuk őket. Búcsú nélkül hagyják itt a hidegülő földet.

És szállnak, szállnak, valahol egy melegebb hazába, hogy amire itt elmúlik a tél, újra itthon legyenek. Mert a fecskék

visszatérnek. Ezért születtek. Tudják pontosan a visszavezető utat sötétben is, pedig nem írják le a címet. Nem kell nekik ország, város, utca neve, se a házszám, telefon, semmi.

Ők, a fényes, villás farkú fecskék nem hordanak feljegyzési naplót, mert csodálatos emléktáruk van, amely visszavezérli őket a szülőföldre, pedig az út oda és vissza viharok közt vezet, elesett kis hősokeket hagyva a tengerek vizén, magas szirtek csúcsain, de mennek, szállnak és repülnek, mert egyetlen törvény vezeti őket: *haza, csak haza*. Akkor is erre gondolnak, amikor a tél elől vonulnak délre, látják a lelkek televízióján azt a fészket, amelynek peremére szállnak vissza tavasszal.

Ti, kis törekeny fecskék, milyen könyörtelenek is tudtok lenni azon a kegyetlen úton! Viharok, villámok tépázzák a kis csapatot, de aki kihull a sorból, nem hullattok könnyeket érte, mert tartani kell az irányt. Nálatok csak egy csipogás a fájdalom, mert jó utána a halál, és ott nincs vége valaminek, mert örök utazás a sorsotok, pontos menetrend szerint. Csak a rendnek, fegyelemnek éltek. Erkölciségetek, hogy útra keltek és megérkeztek. Hazátokba mindig visszajönni. Mindig ugyanoda, és soha máshova. Nem tévesztitek el a címet, nem cseréletek fel mással, nincsenek zavaró erkölcsi fogalmaitok, csak egyetlen törvényt követtek valamennyien. És ami a legszebb: nem harcoltok egymás ellen. Szeretitek fajtátokat. Nem keveredtek, nem lesztek denevérek. Fészeképítő fecskék maradtok. Sárból és fűszáלבól erős várat csókolatok ereszetek alá, gerendák közé, ahol marad egy csöppnyi védett hely. Ahol az emberek házat emelnek, nektek abból is csak egy tenyérnyi kell, hogy melegségre találjatok. Csodálatos építők vagytok, piciny csőrötök a szerszám, mégis remekművet alkottok. Mindig tanultok, tavasztól őszig, hogy ne ismerjetez kegyetlen telet. Kerületek a fagyot, didergést, jeget, a dermesztő hideget. Kijátsszátok a

természetet, hogy kihagyjátok a legzordabb évszakot. Napfény forró kemencéje kell nektek, a jó meleg, amely egyenlően sugárzik a földre. Pedig hány veszedelmet rejteget az oda és visszaút! Égiháborúk ritkítják a csapatot, éles tornyok, gyilkos repülőek elől okosan kitértek, de ha egy halászbárkára szálltok pihenni, a matrózok a tengerbe sepernek, s mind kevesebben érkeztek vissza a régi fészekhez. Ha megfogytok is, de hazatértek

Mi hoz vissza benneteket, villás farkú, fényes fecskék? A hit? Amelyik törvény nálatok, mélyen a lelketekbe írva? Más hitet nem ismertek? Mert bűn volna az, hogy eltérítene az igaz úttól? Csak egy igaz törvényetek van, amely mindig visszahoz titeket?

Ti mindig csak azért mentek el, hogy visszajöjjetek?

Találkozás a temetőben

Mentem volna, de valaki hátulról megszólított. A bátyám volt. Úgy állt előttem, ahogy eltemették. Fekete öltönyében, fehér ingben, ünnepélyes fekete nyakkendőjében, még csillogott a selyme. Azon csodálkoztam, hogy nem látszott rajta a negyedszázadnyi idő, ami odalent mindent átváltoztatna azon, aki meghal.

Bátyámon nem változtatott semmit az elmúlás. Mintha ő fogta volna meg a halál kezét, és mondta volna, várj még velem, ne adj át az enyészetnek, még dolgom van itt a földi világon, fel kell jönnöm valamiért, amivel tartozom. Majd ha eleget tettem, akkor kezdheted rajtam a munkádat.

Még a kellemes bariton hangja is a régi volt, ahogyan utánam szól, csak egy kicsit túlvilági, halk és mégis határozott, ami még jobban megállítja az embert, szinte megbénítja, ha nem azt tenné, amit ez a hang parancsol.

– Várj, ne menj el!

Maradtam, de eszembe se jutott volna, hogy elmenjek. Nem akarati dolog volt, hanem a félelem. Nagyúr előtt állok, aki már nem evilági, földön túli lény, aki más törvények szerint létezik, és ki tudja, mit akar velem. Ebben a pillanatban úgy éreztem, elhagy minden erőm és helyet foglal bennem egy idegen akarat, amelynek engedelmeskednem kell.

Nem tehettem egyebet, csak vártam, mi lesz. Szerencsémre nem várt reám semmi szerep, ő beszélt, és én hallgattam.

– Sokáig vártam erre a pillanatra, hogy elmondhassam, miért dobtam el az életet. Nem is tudod, itt, a másvilágon én is megkaptam bűnöm mását, amivel vétettem az élet ellen. Nézd itt

a kötél, ugyanolyan, mint amilyenén kiszenvedtem. Most már lejárt az ideje, tovább kell vigyem az élet mását a jobbik oldalon, ezért elengedem. Látod, el is dobom, de te emberi szemmel nem látod hová esik. Az repül tovább, egy ugyanolyan bűnös kézbe, hogy gondolkozzék el ő is rajta, mit cselekedett, amikor józanság hiányában esztét veszttette. Itt fekszik mellettem Mancika is, de ő sem bocsát meg nekem, hátat fordít. Hát eljöttem, hogy kérjek bocsánatot mindazoktól, akiket halálommal megbántottam. Szégyent hoztam családomra, feleségemre, a két gyermekemre, de csak egyetlen nagy bűnöm volt. Az, hogy nem bíztam már senkiben. Meggyengült a hitem a jóságban. Nem lett volna szabad, hogy elveszítsem a hitem, és haragudjak a világra, amiért beteg lettem. Nem volt elég erős lelkem a betegség elviselésére, inkább megöltem magam. Akkor nem tudtam, hogy másokat is megsebzek vele. Ha akkor mellém áll valaki, és csak annyit mond, ne tedd, Ernő, biztos, hogy nem kötöm meg a hurkot. Ha csak az utolsó pillanatban szólt volna, akkor se tettem volna bele fejemet abba a karikába. Elég lett volna egy vigasztaló szó is, még levélben is, hogy ne szánjam el magam arra a végzetes lépésre. Megtettem, mert elkésett, igen nagyot késett a szó, amelyik megmenthetett volna. Pedig tőled vártam ezt, Elemér, csak tőled. Te tanultál, tanár lettél, íróféle is, jobban tudtál volna a lelkemhez szólni, hogy ne veszítsem el a türelmem. Hiszen ez a mesterséged. De nem válaszoltál a levelemre.

Akartam szólni, de ő megbocsátó mosollyal leintett, ne fárasszam magam.

– Tudom, mit akarsz mondani, hogy akartál, csak igen sok halaszthatatlan dolgod volt. Mindig megkértek valamire. És én, a bátyád a sor végére maradtam, hogy belehaltam. Csak én, mert mi, holtak, belelátunk az élő emberek lelkébe.

Megbántam, amit tettem.

Itt van Mancika is mellettem, de hátat fordít nekem, haragszik rám. Joggal, akiért véget vettem az életemnek.

Csak azért keltem fel, hogy elmondjam neked, milyen drága az élet. Inkább a sors öljön meg, akasszanak fel, lőjenek le, csak én ne tegyem azt magammal, mert minden élet adósa a Mindenségnek. A Mindenségnek van egyedüli joga, hogy visszavegye.

Én se tettem volna, ha válaszoltál volna a levelemre. Neked írtam, hogy nagy bajban vagyok, vártam a válaszod, azt hittem tudod, milyen orvosság lett volna jó a lelkemre. Látom, a gyermekeim boldogulnak, és arra kérek, menj el Editkéhez, ebéddel vár téged. Én is ott leszek, de nem fogtok látni. Csak örülni akarok még egyszer, hogy lássam őket.

Elmentem Editkéhez, és csakugyan asztalt terített. Mindenről beszélgettünk, csak a találkozásról hallgattam. Megígértem, hallgatni fogok erről... Azt vettem észre, Editke még egy személyre terített. Tudtam, hogy ott a bátyám is. Amikor a kést, villát, kanalat odatette, összekoccantak, el akarta vinni, de én kértem, hagyja ott. Ott hagyta. Megint koccant egyet a tányér, mintha valaki odaült volna az asztalhoz.

Zokogott az erdő

Mióta megtudta, hogy a növények is éreznek, és keresik a kapcsolatot a világgal, szabadidejét fák, virágok és füvek között töltötte.

A kemény tölgy levele megrezzent, amint rásimult keze a szürke, sima kéregre, lengedezett fentről a ritkás lomb, hogy beszélni szeretne.

És ő már értett a fák nyelvén. Eltért az emberi beszéd-től, mégis hamar felfogta, hogy a növények beszédében dallamokba simulnak a hangok, nem szavakba záródnak, hanem kacagó vagy talán sirató ének lesz belőlük, és az egészet végig kell hallgatni, hogy megérthessük a fák üzenetét.

Azt mesélik el a fák, hogyan zajlik bennük az élet. Tele sok-sok örömmel, de még több bánattal, pusztulással, halállal, és mégis léteznek, sokasodnak, nem kis eredménnyel. Mindenütt vannak növények, legyen az fa vagy virág, megkapaszkodnak a szikla hátán is, csak tapadjon hozzá egy csipetnyi föld. Kisarjad azon az első fűszál, majd követi őt virág és bokor, idővel gyökeret ereszt a fa is.

Milyen más az ember! Nem földbegyökerezett, arra jár, amerre csak akar. Mégis milyen keveset ér. Az emberiség fele elvész, anélkül, hogy tudná, hogy élt, hogy mire született, vagy lett volna belőle valaki!

A fák nem mozdulnak ki helyükből, egy lépést se tesznek tovább, mégis felnőnek az egekig, ha úgy hozza szerencsájük. Minél jobban kötődik sorsuk a földhöz, annál merészebbek, csak felfelé néznek, a napot keresik, és az eget ostromolják az életért.

Nincs náluk félelem, gyávaság, megalkuvás, csak belső parancs.

Nőni felfele vagy oldalra, jobbra vagy balra, csak éljenek és erősödjenek.

Vegyék fel a harcot szelekkel, viharokkal, állják ki a villámcsapást, viseljék el a csattogó fagyokat, árvizet, hegyomlást, jégverést, tűzvihart, és ha marad belőlük egy csonk, abból hajtson ki megint a zöld.

Nincs önzés, irigység a növények közt, csak erős igyekezet a létért. A gyenge elsápad és meghal, átadja helyét az erősebbnek, mert nem ő a fontos, az egyed, hanem a sokaság, akik erősebbek és jobbak, mint ő. Ők, az erősebbek viszik fölfele fajukat és lesz belőlük erdő, nagylombú világ, amelyben elé indul rengeteg állat, talán ember is, hogy boldoguljon.

Csakhogyan éppen az ember az, aki vajmi keveset tanul az élő fától és többi növénytársaitól.

Aztán egy napon, többet is megtudott erről a csodálatos, titokzatos, emberhez nem hasonlítható növényvilágtól.

Meghallotta, hogy a fák is tudnak sírni, elvesztette lelki egyensúlyát, emberi tartása is megingott, úgy érezte, kiesett az egybe tartozó világból.

Mindennap az erdőket járta, fülét újra a fák kérgéhez lapította, hátha csak félrehallott, de csalódnia kellett. Nem volt érzéki csalódás, elviselhetetlen valóság volt minden, amit nem lehetett mással magyarázni.

Csakugyan sírtak a fák, végtelen zúgással, hogy zokogtak az erdők.

Szaladt egyik fától a másikig, de mindegyre ugyanaz a panaszló sírás jajdult bele a fülébe, azt hitte, megbolondul. Kirohant a fák sűrűjéből, levetette magát a sarjadó fűbe.

És ott, a mezőn, ahogy füléhez ért az első fűszál, hallotta, hogy vékonyka, csepegő hangján szipog az árva kis fűszál. Szepegett a szirmos virág, nyögdécselt a kankalin, jajveszékelt a harangvirág, mint amikor félreverik a harangot. Sírtak mind, akik eddig csak szellők fuvallatára hajladoztak, és azt hitték róluk az emberek, hogy énekszóra táncolnak. Eddig senki sem beszélt volna arról, hogy sírnak a fák, virágok és füvek.

Vagy talán csak attól sírtak, hogy rájuk feküdt?

Felszökkent hirtelen, és nem hallotta tovább a jajongást.

Megint zsongó nyári csend ölelte körül az erdőt, és szólt a madarak éneke, napsütésben hajladoztak a virágok, zöldelltek a fűszálak, kövéren lombozott az erdő.

Nem jött sírás se lombról, se virágról, még csak egy árva fűszál se szisszent.

Már egészen jól érezte magát, megint egybe tartozott a világ, mosolyogni akart, de megállt egy magányos fa előtt, amelynek ágát letörte valaki. Odahajolt hozzá, ahol a friss törés még fehér volt.

Sírt a megcsonkított fa, és ahogy közelebb bújott hozzá, nagy jövés-menés hangzott ki a kisfa belsejéből. Nagy volt a riadalom bent. Suhanó, surrogó hangok süvítettek egymás mellett, mint villámgyors autók a pályán, vittek és hoztak valamit, gyógyították a fának a sebet, és már nem sírt annyira, csak szipogott keveset, mint akinek múlik a fájdalma, csak még emlékszik rá, mekkora volt a sérülés.

Ment hazafelé, és az embereket mind süketeknek találta, akik még nem hallottak fákat sírni. Hogyan is tudnak ekkora nyugalommal vásárolni, kávézni és nagyokat kacagni holmi semmiségen, amikor úgy érez minden növény, mint az ember! Csak elmegyünk mellettük, mintha érzéketlen tuskó volna a járdát szegélyező lombos fa, halálra ítélt gyomnövény a park

füve, öntudatlan néma szépség a virág, de még az erkély dísznövénye is csak szótlán bozót, aki nem ad életjelt magáról, se hanggal, se intéssel, mintha nem is tudná, hogy létezik.

Megérintett egy foszladozó kérgű fatörzset, amelyik ott fulladozott a nagyvárosi forgalom szélén, és már nem tudta visszatartani magát, hogy ne hajoljon közelebb hozzá.

Érthetetlen nyelven szólt a fa, de megértette, amit mondott:

– Nem kapok levegőt, rázd le rólam a port, kérlek!

Szállt a por a fáról, és a befehérült levelek kizöldültek újra. Nagyot sóhajtott a fa, és köszönő szó helyett, lombosan rámosolygott, a sok rezgő levél kapkodta boldogan a levegőt, integettek is, menjen csak tovább, szólni se tudnának az örömtől, képtelenek betelni az éltető fénnel.

A lila akác arra kérte, kötözzé be a görbe törzsén ejtett sebet, a kardvirágot szabadítsa ki a pókháló fojtásából, az árvácska körül tépje ki a gyomot, a sárguló zöld gyeptűt vízért esedezett, a díszcserjék örömben zörgő ölelésbe fogództak, hogy kitakarította alóluk a szemetet, és egy kihajló ágat visszamelt a kertbe, hogy a görkorcsolyázó gyerek véletlenül le ne törje.

Az emberek azt hitték, bolond. Úgy hallgatja a fák törzsét, mint orvos a beteg tüdejét, de még nevetségesebbnek tűnt, amikor a fák levelét mosdatta, vagy a bokrok alól kotorta a hulladékot és tenyerén vitte a szemétyűjtőhöz.

Egy kislány, kiszabadulva anyja kezéből, utánozni kezdte a fahallgató bácsit. Ő is odatapasztotta fülét a fához, és lelken-dezve sikongott a boldogságtól, hívta anyukáját, siessen gyorsan, mert beszélnek a fák!

A szigorú anya elparancsolta gyermekét a fától, ne beszéljen ilyen butaságot, nem látja, hogy bolond az a bácsi, aki

ott fától fáig, bokortól bokorig botorkál és mosdatja őket, mint egy háborodott elméjű beteg.

A gyermek azonban határozottan állította:

– Beszélnek a fák, anyu! Hidd el! Jól hallottam!

– Azt nem tudom, csak értem.

– Na, ebből elég! Egy bolond százat csinál! Gyerünk!

Ők elmentek, de az ember megállt egy pillanatra és utánuk nézett.

A kislány integetett neki, és ő is visszaküldte a jelt a lelken-dező gyerekeknek, hogy immár ketten vannak, akik hallották, hogy a fák is beszélnek.

Lelkünk lelke

*A léleknek nincs ruhája,
Csak leheletbe öltözik,
Hogy keljen szóra belőle
A szabaduló gondolat.*

A *lelkünk lelke* képtelenségnek tűnő költői túlzás, mégis nyomon követhető a magyar költői nyelvben, elég, ha csak a Halotti Beszédből származó *halálnak halálával halsz* paradoxont említem. Jelentése a kétszeres, még erősebb, még kegyetlenebb, biztos halál.

Nos, ennek a szellemi rokona a lelkünk lelke kifejezés, amely szinte paradigma szintjére emelkedik, ha jelentéstartalmát úgy értelmezzük, hogy a *lelkünkbe befogadott, másik nagyobb lélek, aki személyiségemet irányítja, vagyis, maga az Isten*. Hitem szerint, valóban az isteni képmásra teremtett emberben is Isten lelke lakozik.

A bennünk fénylő isteni szikra kisugárzása a lélek, aki éppen azért dönt csak egy kiválasztott cselekedet mellett, mert azt találja erkölcsösnek. Miután ebben a szellemisségben élnek a családok, nemzedékről nemzedékre megy át a hagyomány, ezt gyakorolják naponta, és végül gényeikbe itatva adják át az utódoknak is. Lélekmásolatok sorozatai ismétlődnek meg az utódokba, ezért jelenhetnek meg újból szent életű emberek, tudósok, gondolkodók, írók, művészek vagy szorgalmas dolgozók, ugyanakkor mindezeknek ellentétei is.

Ma, a profitorientált, csak anyagelvű világszemléletben a lélek értékét vesztett fogalom, nem létező kategória, a materialista lélektan pusztá jelenségként értelmezi, mint a légköri kisülés villámait, amelyek fellobbannak és eltűnnek hirtelen. Kozmikus méretekben csakugyan ilyen az emberi élet is: fellobban és kialszik, de amíg él, nyomot hagy maga után, nem úgy, mint a villám, csak egy összekuszált fényvillanást követő dörgés vagy csattanás, utána el is ég valami vagy meghal, és vége, mintha nem is lett volna.

Csak hogy az emberi lélek Istent utánzó teremtmény, városokat, országokat hagy maga után, és csodálatos alkotásaival halhatatlanná teszi létét a földön. Évmilliók óta gyűjt, gyarapít, dolgozik, és ha nem elég egy emberélet, évezredekre hagyja hátra terveit, hogy folytassák az utódok. Ebből lesz a civilizáció, kultúra, a hit, ami életben tartja alkotó szellemét. És az ember ezért hiszi a halhatatlanságot, hiába tudja, hogy meghal. Mégis érzi az örökélet ígérését, mert látja, hogy ő is az elődök világába születik, az utána jövő nemzedék is hagyományok közé érkezik, és ennek folytatása örökké tart, ha az ember is úgy akarja.

Egy felvillanó villám legfeljebb pusztít, de nem hagy maga után maradandó kultúrát, mint az emberi lélek. Éppen ezért a lélek nem jelenség, hanem folyamat egy rendszeren belül, mint a Földünk körül működő légkör, amely kölcsönhatásban napfényel, bolygónk felszínével és a bioszférával működésbe hozza a Földre telepített életet.

Az emberi lélek is ilyen működő rendszer, amely kémiai alapon fejti ki hatását, de szellemi struktúrába épített közeg, amelyet külső erő irányít. Ennek székhelye az agy, amelyet úgy határoz meg a mai tudomány, hogy agyunk csak egy konnektor, amelyhez csatlakoztatni kell valamit, hogy működésbe lépjen. A

gondolkodás, a lélek mechanizmusára ezt állapították meg a fiziológusok, akik nem éppen istenhívők.

A lélek folyamatokban működik, mégis vannak állandó jellemzői, amelyek meghatározzák a lelki struktúra minőségét, amely csak igen nagy hatásokra változtatja meg jellemzőit, vagyis az egyéniségre jellemző kódrendszert. Ezt a kódrendszert, a genommal együtt öröklik az utódok, és ezért ismétlődhetnek meg hagyományok, ugyanolyan szokások, amelyek az előző nemzedéket is jellemezték, de csak addig folyamatos a hagyományisméltlődés, amíg megfelel az egyedek alkalmazkodási feltételeinek. Ha nem, akkor változtatnak, hagyományokat mondanak fel, és újakat iktatnak szokás-rendszerükbe.

Az egyéniségi jegyek tartósak, átmásolhatók az utódokba, így a lélek átmegy a következő korszakba, mikor már a test régen halott, és másolatokban él tovább új testekben ugyanaz a tanítás, erkölcs, példa és szeretet, ami összefogta az elődöket. Ezért mondhatjuk, hogy a lélekminta él a halálon túli világban is, nemzedékek örökölhetik a régen volt lelki típust, ők az elődök másolatai, hasonmásai őseiknek.

Csak életműködésre képesített anyag tud lelket produkálni, amely annyira önállósítja magát, hogy szuverén gondolkodást, elveket és erkölcsöt követ, mindig az adott kor alkalmazkodásai kihívásának engedelmessé, és éppen annyiban képes átalakító szerepre, amennyiben felkészült a kor adta parancsok felismerésére és azok megvalósítására. Államférfiak, tudósok, reformátorok, művészek veszik ki részüket ebben az elhivatott küldetésben, de a legegyszerűbb tevékeny ember is kap egy részfeladatot a nagy korszakalkotó kihívás megvalósításában. Csupán az a kérdés, lelkileg alkalmas-e a feladatra? Nem szellemi és fizikai rátermettség szükséges ehhez, hanem lelki

felkészülés, amely az egyéniség erkölcsi rendszerében kész a cselekedetre, csak a kihívásra vár.

Manapság megkérdőjelezzük a küldetéstudatot, idejét múlt kategóriának fokozzák le, azért, hogy minél kevesebb kellemtelen gondolkodó elme kerüljön az élre, aki letérítené pályájáról a leendő Világkormány globális politikáját, nehogy a normálisan fejlődő, sokszínű nemzeti irányba terelje a világ-gazdaságot. Ugyanis a küldetéstudat alapos felkészültséget kíván, olyan lelki adottságokkal párosulva, amely a lehetetlent is legyőzi. Ettől nagyon félnek. Ezért kerülnek első helyre a népszerűségi listán az angol fiatalok körében olyan vezetők, akik nagyon merész döntésekre voltak képesek, és egy csapásra megszerezték a támogató többséget, mert egy dologban őszinték voltak, és együtt gondolkodott velük a nép is.

És még valamit el kell mondanunk a lélekről, amit a történelem is bizonyít, hogy maga a történelem is, ami az emberiséggel történt, megannyi emberboldogító és szomorító esemény, szintén lelki produktum. Az emberi lélek által vezérelt szellemiség vitte véghez a történelmet, mindaz, ami csak feljegyzésre érdemes, azt a történelem az emberi cselekedetek közé sorolja, és belőle áll össze a történelem. Ilyen alapon azt is mondhatjuk, hogy az emberi lélek történelmi kategória is egyben, hiszen feljegyzésre érdemes emberi tettek sorát olvashatjuk a történelem lapjain. A cselekedet pedig erkölcsi döntés alapján született tett, amire a lélek ad felhatalmazást. Tedd vagy ne tedd! A történelem ilyen alapon áll jó és rossz cselekedetek sorából.

Ha a lélek csak kísérő jelensége volna valaminek, akkor elszállhatna, mint a pára. Csakhogy a lélek örök jelenlétre kötelezi el magát a tudatban: cselekvések, tettek, érzelmek irányítója, tárolója és gondozója. Az emberi jellem otthona, és

örökölhető. Nincs anyagi kapcsolata a nemzedékekkel, mégis öröklődik, mint a genom. A lélek nem reakciója az anyagnak, mint vízpára, amely csak egy pillanatra született, és nincs tovább jelentősége.

A zongorahúr megszólal

Hetek óta ágyban feküdt a zeneszerző. Kevés napja volt már hátra, és a feleség csodálja azt a makacs ellenállást, amit a halállal vív. Könnyedén visszaver minden támadást. Fölényesen győz, agónia nélkül, és szinte ő hívja újabb viadalra a kaszást, bár tudja, hogy végül csak ő marad a vesztes.

Kétszer hozattak papot, és ő azt mondta, jöhet harmadszor is, mert jólesik lelkének, ha újra meggyónhatja bűneit. Legtöbbjét akkor találta ki. Többet bevallani sosem bűn.

Nem félt a haláltól, megbékélt vele. Csak arra vigyázott, ne lássák gyávának az utolsó percekben.

Karját nem tudta emelni, ezért meg se kísérelte, nehogy észrevegyék, nincs ereje hozzá.

Sokan látogatták. Örült, hogy felismeri az arcokat, még külföldről is jöttek, a sikereiről meséltek, ő csak mosolyogva bólogatott, és ilyenkor úgy érezte, hogy hódolói szemében van egy másik élete, amelyik nem hal meg soha.

Felesége mellette öröködik, két ápolónő forgolódik körülötte, halkan osonnak, puhán és zajtalanul, még a tálcát is úgy helyezik a kis asztalra, mintha úrhajót kapcsolnának össze a súlytalan világűrben, ahol nincsen zaj, levegő, súrlódás, csak lebegnek a tárgyak könnyedén.

Szerette az asszonyt, aki már túl sokat vigyázott rá. Nem is tudja, alszik-e egyáltalán? Hogyan tud egy nő ennyit virrasztani, étlen-szomjan csak lesni az elmenőt, mit kíván még utoljára?

Gyönyörűség ránézni erre az asszonyi arcra, hogy mennyi megbánás, fájdalom, kétségbeesés, gyötrődés, önvád kínozza lelkét, amiért még az apró figyelmetlenségek is halálos bűnökké

óriásodnak. Nem lett volna szabad még egy félreérthető „talánt” se mondani fiatalos lazaságból.

Most már mind a ketten tudják, hogy közējük áll a halál, de erről szót sem ejtenek, mintha alaposan kimerítették volna a témát.

A zeneszerző már nem tud beszélni, csak int a szemével és mosolyog. Egy szemrebbenés az egész, ennyire futja az intés, fél attól, hogy nem nyitja ki újra a szemhéját, ezért csak röviden pillant. Ez a jelbeszéd jelenti azt, hogy jól van minden: készen áll az útra, minden csomag rendben, nem hiányzik semmi, jöhet a jeladás, szállhat a gép...

Érzi, hogy csak órái, esetleg percek lehetnek hátra, de azt nem szeretné, hogy nevetségesen, férfiatlanul menne ki az életből, ha még ura lehet akaratának...

Összeszedte minden erejét arra a pillanatra, amikor kiszáll belőle a lélek: sóhajt egy nagyot, és itt hagyja idegenné fagyott testét.

Arra kínosan fog ügyelni, hogy amikor jön a fuldokló szorítás, akkor ne kapálózzék, ne kapkodjon levegő után, inkább magába fojt mindent, és hogy ne rázza magát, bár érzi, nem is lenne ereje hozzá.

Borzalmas és kiábrándító látvány, nézni a haldoklót, ahogy végső kétségbeesésében szemét forgatja, kapaszkodik egyszerre mindenbe és semmibe, csakhogy kapjon még egyszer levegőt, egy falásnyit az élethez.

Ilyenkor olyan az ember, mint a tudatlan gyermek. Férfiembernek szégyen, ha elveszti fejét. Még a halálban is erősnek, méltóságosnak, férfiasnak kell lennie, nehogy kellemetlen emléket hagyjon maga után.

Ő világeletemben kíméletlen bírāja volt saját magának. Szigorú és kegyetlen. Amikor alkotott, csak ő volt jelen és a

zongora abban a pillanatnyi világban, amelyet ő teremtett hangoktól és ritmusból, hogy szárnyaló dallamsor legyen belőle. Miután kész volt, újra lejátszotta. Mindig talált benne hibát. Minél többet, annál jobb! Csak a fölösleget kell lehántani, hogy szobor legyen belőle – mondta Michelangelo. Csakhogy a zene nem ormótlan kötömb. Egészen más világ. Lelke az anyagnak. Ami csak finomabbnál finomabb rezgéshullámokban terjed, és végül hanghullámokban ér az ember füléhez. Van, aki meghallja, van, aki nem.

Kövek, ércek, vizek, tengerek, vad viharok, szelek és fuvalatok hangja. Kaotikus összevisszaságban kavarnak, mint az ős káoszban a világ egymást kereső darabjai, hogy jöjjön egy művész, aki rendet teremt és harmóniába rakja a robajt, csattanást, döndülést, sikolyt, dörgést, és a csend szünetei kellenek hozzá, hogy csodálatos dallamnak halljuk, amit a zeneszerző hangokból összerak.

Ezzel megismétlődik a teremtés.

És minden olyan ősi, egyszerű.

Ősemberi erő kell hozzá, hogy a szétszórt hangokat a helyükre rakja, és angyalian kifinomult érzékre van szükség, hogy harmóniában szólaljon meg egyszerre az a sok-sok hang.

Minden alkotó művész őseMBER és angyal egyszerre.

A kezdet és a végleges tökéletesség.

Most azonban, ezen a halálos ágyon, inkább az őseMBER erejét érzi fontosabbnak, mert egy küzdelmes élet százados terhét kell átadni a Teremtésnek. Visszaadni mindent, amit kapott. Fájdalmas és kínos számadás ez. ŐseMBERi szívvel és erővel könnyebb elszámolni vele.

Úgy akarta összeszorítani fogsorát, mint hajdani őseMBER elődje tette, keményen és rettentő férfiasággal, de alig sikerült belőle valami: maradék ereje ott veszett el egy fullasztó ráncban.

Levegőt már alig kapott, de fegyelmезetten őrizte emberi méltóságát. Egy pillanatig arra gondolt, hátha már nincs is ép eszénél, és már csak kívülről látja önmagát. Azért vigyázott arra, hogy ne kapálózzék, ne kapkodjon levegő után, bár fojtogatóan feszültek nyakizmai. Majd érezte, hogy az oxigén hiánya hirtelen egy más világba viszi... kezd kihűlni.... fagyni körülötte a világ, minden olyan homályos és valószínűtlen... már nem is olyan fontos és nincs hangja az életnek... elfogynak az arcok... aztán valami fehéres sötétséget lát és puha mélységbe zuhan, de nem fáj semmi, nem rossz, amibe süllyed... azután mintha emelkedne és ismeretlen, puha kezek emelnék, vinnék végtelen magasságba... és minden olyan könnyű, hogy piheként száll... nincs súlya testének... csak nehéz múltja kíséri őt, ami azért mégis hozzá tartozik, de külön van, mint egy útlevel...

Felesége látta, hogy megvonaglik a haldokló arc, és oldalra billen a fej. Ajkai megnyílnak, és úgy marad a száj. Szeme is nyitva, de nincs benne fény, csak üveg.

Meghalt.

Hangtalanul.

Ekkor megpattant egy húr a zongorán... Kellemesen rezgő, mély hang bűgött fel.

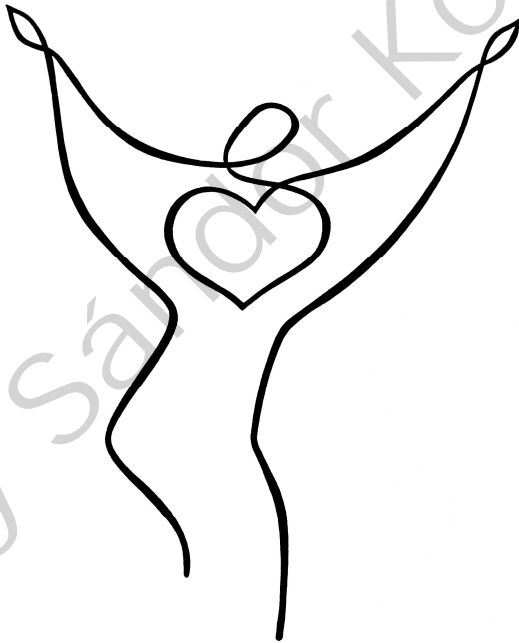
És nem vezett el a semmibe, mint ahogy elpattanó húrok után szokott történni, hanem körbejárta a szobát, megsimogatta a zongorát, egy vonalat hagyott maga után a porsávon, megérintette sorra a mennyezetig érő könyveket, a csillárt, alatta a nagy kerek asztalt, a nappal is égő lámpát, a hideg kandallót, a levegőt kavaráó ventillátort, a kitért ablakon meglebbenő fehér függönyöket, és amikor végigtapogatta ez a bűgó hang az ismerős tárgyakat, akkor még egy kört írt le a halott feje körül,

és egy pillanatra megállt, hogy szembenézzen mesterével. Nem ment tovább, amíg az arcon meg nem rándult egy mosoly.

Találkozott a két mosoly egymással, és akkor a zongorahúr mélabús hangja elindult az ablak felé.

Ebben a pillanatban a megözvegyült asszony az ablakhoz szaladt, és becsukta gyorsan.

Bezárta a hangot...

A fenyők meséje

Valamikor óriások népesítették be egész Héthavast. Vígán is éltek volna, míg a világ, ha nem jártak volna arra cudar idők! Hol a forró nap égetett ki erdőt, mezőt, hol fagyok fojtották el az életet. Nyáron lángoltak az erdők, télen sorra vitt el állatot és embert a fagyhalál. Csak ők maradtak meg minden nélkül.

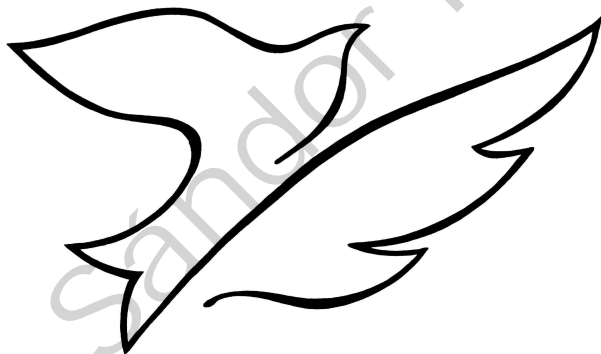
Végül, felkerekedtek az óriások, jobb hazát keresni. Találtak is nagy-sokára a világ másik sarkán egyet, ahol tenger vize mosta a partokat, és a szeleken kívül nem bántotta senki őket. Jól is éltek itt, békében, maradtak volna öröklétig, ha eszébe nem jut valamelyiküknek, hogy haza kellene menni, ahol őseik éltek, a messzi kék hegyek közé, ahol nyáron is fehérlik Héthavas legmagasabb csúcsa – Bélhavas. És így könyörögtek az ég felé:

- Segíts vissza szép hazánkba, Napisten! Eressz utunkra!
- Engednélek, de nem akarom, hogy ott pusztuljatok.
- Mitől pusztulnánk el, ha terem a föld?
- Éppen ez a baj, hogy kiszáradt a föld, gyermekek még az erdők, a fűszál is félve merészkedik ki a földből, állatok se járnak a rengeteget, nemhogy még óriás is megélne. Ott csak fenyők tudnak megkapaszkodni a hegyek oldalán.
- Legyünk mi is fenyők! – kiáltozták a fiatal óriások.
- Ha akarjátok, hát legyetek.

Nagyot tüszentett Napisten, és az óriások mind fenyökké változtak.

Nem is maradtak azok egy minutát sem, felkerekedtek, és egy forgószelel hátán hazaszálltak őseik földjére.

Azóta is fenyők az óriások, kicsik és nagyok. Boldogok, hogy itthon vannak, nem szólnak egymáshoz, nehogy megtudják róluk, hogy óriások. Akkor talán félnének tőlük az emberek. Így, némán, hang nélkül, ahogy a növények élnek, boldogok a fenyők, és titokban mosolyognak, mert tudják magukról, óriások voltak valamikor.

Bródy Sándor Könyvtár

Tartalomjegyzék

Egy csöpp Erdély.....	7
Magyar fák.....	11
A pad nem bírta el.....	12
A börtönőr fia.....	15
Kitüntetések a szőnyegen.....	17
Eredj a pokolba!.....	20
Csak egy esőernyő.....	22
Az Elba mentén.....	24
A tábornok.....	28
A szeretet mindenkire vár valahol.....	31
A szem csak néz, de a lélek lát is.....	33
Erdők karácsonya.....	39
Az esernyő bajban.....	44
Az esti vándor.....	47
Himnusz egy fatörzsről.....	51
Gépek között.....	53
Bábuk ébredése.....	58
Mikulás haragja és békülése.....	62
A figyelmességnek nincsen szava.....	65
A fehér ruhás nő.....	68
A hercegnő foltja.....	71
A katonák ébredése.....	74
A kereszt.....	76
A kertész virágai.....	78
Naplótöredékek.....	81
Naplótöredék Egerről.....	88
A papucs kilyukadt.....	90
Váltságdíj ég és föld között.....	95
Tolvaj a templomban.....	98
Rossz fiúk karácsonyfája.....	103
Molekulák szerelme.....	107
Kegyetlen kritika.....	115
Nem látott arcokat.....	123

Lovasok a temetőben.....	125
Palkó és a Vascsikó	131
Télapó és Mikulás.....	135
Üresen maradt egy pohár.....	137
Babraka szerencséje.....	139
A király.....	143
A korona.....	146
Századvégi krónika.....	151
Svejk.....	154
A sétálóutca titkaiból.....	159
A pillanat.....	163
Hun gyerekek.....	166
A kürtőskalács.....	171
A fecskék útra kelnek.....	175
Találkozás a temetőben.....	178
Zokogott az erdő.....	181
Lelkünk lelke.....	186
A zongorahúr megszólal.....	191
A fenyők meséje.....	196

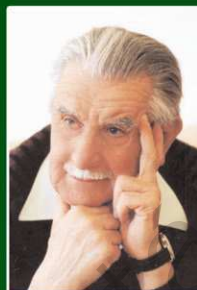
Alkalmazott grafikák:

Megbékélés (27.oldal)
Áldozatból születő fény (30.oldal)
Szívbéli üzenet (32.oldal)
Áldott anyaság (67.oldal)
Felette nagy titok (87.oldal)
Mondd el...! (97.oldal)
A Szeretet királysága (114.oldal)
Kincskereső (136.oldal)
Várok Rád, Uram... (163.oldal)
Egyedülálló hangszer vagy Isten kezében I. (190.oldal)
Köszönet az életért! (195.oldal)
Az üzenet útja (197.oldal)

Gál Elemér

(Csíkszereda, 1929. február 28. - Eger, 2007. május 31.)

Író, közíró, szerkesztő, I. fokozatos középiskolai tanár

Középiskolai tanulmányait Csíkszeredában fejezte be, egyetemi oklevelet a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán szerzett.

Tanári évtizedeit Szatmárnémetiben töltötte. Tanári pályájának rendkívüli eredményessége által az erdélyi magyar oktatásügy közismert személyiségévé vált. Jelentős a pedagógiai szakírói és dramaturgi, valamint közírói munkássága.

1952 óta írt. Írásait a kolozsvári Igazság, a Szatmári Hírlap és a Tanügyi Újság közölte.

Figyelemre méltó irodalomszervezői tevékenysége. Alapító tagja a Hármashatár nevű irodalmi társaságnak, főszerkesztője (1990-1993) a Szamoshát szépirodalmi, művelődési folyóiratnak.

1994-től Egerben élt. Itt talált igazi otthonra. Az Új Hevesi Naplóban és a Heves Megyei Hírlapban publikált. Itt jelent meg a Svejk a vasfüggöny mögött (szatirikus hangvételű) folytatásos regényének 72 része. Az EgRiportban megjelent vezércikkei a helyi demokráciát formálták. Portréinak, tárcáinak, novelláinak, esszéinek mély embersége az olvasókban visszhangra talált.

Nemzetközi pályázaton elbeszélésével I. díjat nyert 1997-ben. Több tanulmány szerzője.

Folyóiratokban és antológiákban is jelentek meg írásai: Várhely, Duna-Part, Visszhang antológia '97, Gondolattánc 2000, Lélekmélyből felzengő (2000), Távol Betlehem (2000), Adelaidei Magyar Klub (Ausztrália) lapja.

Egerben írta legjelentősebb művét, őstörténeti hitregényét, a Héthavast, amely 2006 karácsonyán jelent meg először. „...azért merültem bele a magyar őstörténet emberének lelki-világába, mert bennük láttam meg a kozmikus világrendbe illeszkedő ember magatartását, aki nemcsak magára gondol, hanem a közösségre is, amely számára létfenntartó erő, és csak ezen belül tudja elképzelni boldogulását.”

Előadásainak, írásainak köszönhetően szemléletformáló közéleti személyiséggé vált az anyaországban.

A Szent György Lovagrend tagjaként a rend kiadványait szerkesztette, amiért a rend Tiszti Keresztrel és az Örökös Tag címmel tüntette ki. 2006-ban vitézzé avatták.

2007. augusztus 20-án post mortem Irodalmi Nívódíjat kapott.

2008. augusztusában, Csíkszeredában jelent meg a Héthavas őstörténeti hitregény 2. változatlan kiadása a Pallas-Akadémia Kiadó gondozásában.